

ΟΔΗΓΟΣ ΙΣΗΣ ΜΕΤΑΧΕΙΡΙΣΗΣ
ΕΓΧΕΙΡΙΔΙΟ ΓΙΑ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥΣ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Εισαγωγικό σημείωμα	3
Νομοθεσία κατά των διακρίσεων	7
Φύλο	17
Αναπηρία ή χρόνια πάθηση	23
Ηλικία	37
Οικογενειακή και Κοινωνική κατάσταση	43
Σεξουαλικός προσανατολισμός	47
Ταυτότητα ή χαρακτηριστικά φύλου	51
Φυλετική καταγωγή	57
Εθνική καταγωγή	63
Θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις	77

ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΣ ΚΑΙ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ ΕΚΔΟΣΗΣ:

Κ. Λυκοβαρδή, Δ. Βερέμης (έκδοση 2017)

Χ. Χατζή, Δ. Χορμοβίτης (έκδοση 2014)

ΣΥΓΓΡΑΦΗ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Χ. Αγγέλη, Δ. Βερέμης, Μ. Βουτσίνου, Η. Δεμοίρου, Μ. Καραγιώργου, Ι. Κουβαριτάκη, Α. Λεβέντη, Α. Ματανά, Λ. Μπαλτσιώτης, Κ. Μπαρτζελιώτης, Δ. Μυτιληναίου, Α. Πανάγου, Α. Παπαδοπούλου, Ε. Σταμπουλή, Ε. Τσακιράκης, Μ. Τσαπόγας, Χ. Χατζή, Δ. Χορμοβίτης

ΣΤΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΟΔΗΓΟΥ ΠΟΛΥΤΙΜΗ ΗΤΑΝ Η ΣΥΝΕΙΣΦΟΡΑ ΣΕ ΥΛΙΚΟ ΤΩΝ ΠΑΡΑΚΑΤΩ ΦΟΡΕΩΝ ΚΑΙ ΟΡΓΑΝΩΣΕΩΝ:

- Αντιγόνη
- Ελληνική Ένωση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου
- Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία (ΕΣΑμεΑ)
- Colour Youth Κοινότητα LGBTQ Νέων Αθήνας
- Κέντρο Ζωής
- Κέντρο Στήριξης Ευάλωτων Ομάδων Νέας Ιωνίας Βόλου (ΚΕΚΠΙΑ - ΔΙΕΚ)
- Good As You(th), κοινότητα LGBTIQ Νέων Θεσσαλονίκης
- Σωματείο Υποστήριξης Διεμφυλικών (ΣΥΔ)
- Ομοφυλοφιλική & Λεσβιακή Κοινότητα Ελλάδας (ΟΛΚΕ)
- Οικογένειες Ουράνιο Τόξο
- Πολύχρωμο Σχολείο
- Φεστιβάλ Υπερηφάνειας Θεσσαλονίκης
- Φάρος Τυφλών Ελλάδος

Εξώφυλλο και καλλιτεχνικός σχεδιασμός: Μάιρα Παπασπύρου

ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΟ ΣΗΜΕΙΩΜΑ

Ο Συνήγορος του Πολίτη ως φορέας καταπολέμησης των διακρίσεων και προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης θεωρεί σημαντικό να υπάρξει μια κοινή βάση συνεννόησης με το σύνολο των φορέων και των υπηρεσιών της δημόσιας διοίκησης για το τι συνιστά διάκριση στην πράξη. Στο εγχείρημα αυτό, είναι σημαντικό να ληφθούν υπόψη τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά των προσώπων που τυγχάνουν ειδικής προστασίας, σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία και να εμπεδωθεί η ανάγκη συνεκτίμησής τους στην εκάστοτε διοικητική πρακτική.

Ο συγκεκριμένος οδηγός στοχεύει να καλύψει πιθανά κενά στην πληροφόρηση των στελεχών του δημοσίου τομέα σε ό,τι αφορά τα ιδιαίτερα στοιχεία της ταυτότητας ή των ιδιοτήτων πολιτών, τους οποίους συχνά η διοίκηση καλείται να εξυπηρετήσει. Η κατηγοριοποίηση που περιλαμβάνεται στον οδηγό στηρίζεται στην αντίστοιχη κατηγοριοποίηση που ακολουθείται στη νομοθεσία κατά των διακρίσεων, με κριτήριο τον εκάστοτε πιθανό λόγο διάκρισης και συγκεκριμένα: το φύλο, τη φυλετική ή εθνοτική καταγωγή, την αναπηρία ή τη χρόνια πάθηση, την ηλικία, την οικογενειακή ή κοινωνική κατάσταση, τον σεξουαλικό προσανατολισμό, την ταυτότητα ή τα χαρακτηριστικά φύλου, τις θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις. Το υλικό που περιλαμβάνεται στον οδηγό αποτελεί συνοπτική παράθεση της εμπειρίας και των προβλημάτων που έχουν απασχολήσει τον Συνήγορο κατά τον χειρισμό σχετικών υποθέσεων. Πολύ σημαντική είναι επίσης η συμβολή οργανώσεων της κοινωνίας των πολιτών. Η πρώτη έκδοση του οδηγού αυτού έγινε το 2014. Καθώς έχουν μεσολαβήσει αρκετές αλλαγές τόσο στο νομοθετικό πλαίσιο, όσο και στη διοικητική πρακτική, κρίθηκε αναγκαία η ενημέρωσή του.

Για να είναι χρηστικός άλλωστε, ο οδηγός προτείνει προσεγγίσεις και άμεσες λύσεις που στηρίζονται στο υφιστάμενο νομοθετικό πλαίσιο και τις ακολουθούμενες διοικητικές πρακτικές. Επιθυμία του Συνηγόρου είναι να καταστεί αυτός ο οδηγός, τόσο στην έντυπη όσο και στη διαδικτυακή του μορφή, ένα δυναμικό εργαλείο που θα ενημερώνεται τακτικά και θα συμπεριλαμβάνει νεότερες εξελίξεις στις επίμαχες θεματικές. Αυτόν τον στόχο, άλλωστε, εξυπηρετεί και η παρούσα επικαιροποίησή του.

Νομοθεσία κατά των διακρίσεων

ΝΟΜΟΘΕΣΙΑ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΔΙΑΚΡΙΣΕΩΝ

Με τον ν. 3304/2005 «εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανεξαρτήτως φυλετικής ή εθνοτικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού», ενσωματώθηκαν στην ελληνική έννομη τάξη οι Οδηγίες 2000/43/ΕΚ της 29ης Ιουνίου 2000 του Συμβουλίου της Ευρωπαϊκής Ένωσης περί εφαρμογής της αρχής της ίσης μεταχείρισης προσώπων ασχέτως φυλετικής ή εθνοτικής τους καταγωγής και 2000/78/ΕΚ της 27^{ης} Νοεμβρίου 2000 για τη διαμόρφωση γενικού πλαισίου για την ίση μεταχείριση στην απασχόληση και την εργασία, με αντικείμενο την καταπολέμηση των διακρίσεων στην αγορά εργασίας λόγω θρησκείας ή πεποιθήσεων, αναπηρίας, ηλικίας ή γενετήσιου προσανατολισμού. Ο νόμος αυτός αποτέλεσε τον πρώτο ειδικό νόμο για την καταπολέμηση των διακρίσεων στη χώρα μας και όρισε τον Συνήγορο του Πολίτη αρμόδιο φορέα προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης στον δημόσιο τομέα.

Παρά τα θετικά του στοιχεία, ο νόμος αυτός φάνηκε, ωστόσο, να ανταποκρίνεται περισσότερο στην υποχρέωση ενσωμάτωσης των Οδηγιών 2000/43/ΕΚ και 2000/78/ΕΚ, παρά στην ανάγκη ουσιαστικής προσαρμογής του εθνικού νομοθετικού πλαισίου στις εγχώριες ανάγκες αποτελεσματικής αντιμετώπισης των διακρίσεων. Πέρα από την αυτούσια μεταφορά του κειμένου των Οδηγιών σε ορισμένες διατάξεις του νόμου, είναι ενδεικτικό ότι ο Έλληνας νομοθέτης δεν αξιοποίησε τη δυνατότητα που παρέχεται από τις ίδιες τις Οδηγίες, προκειμένου να επεκτείνει τα πεδία προστασίας ή τους λόγους διάκρισης. Έτσι, το περιορισμένο ρυθμιστικό εύρος του νόμου, η σχεδόν αυτούσια μεταφορά των Οδηγιών και η οργανωτική επιλογή ανάθεσης της οικείας αρμοδιότητας σε τρεις φορείς, εκ των οποίων δύο δεν πληρούν τις απαιτούμενες εγγυήσεις ανεξαρτησίας (Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας και Επιτροπή Ίσης Μεταχείρισης του Υπουργείου Δικαιοσύνης), αποτέλεσαν τα κεντρικά σημεία επικρίσεων του νόμου αυτού.

Με τον ν. 4443/2016 αναθεωρείται και καταργείται ο ν. 3304/2005, ενώ παράλληλα ενσωματώνεται στην ελληνική έννομη τάξη και η Οδηγία 2014/54/ΕΚ περί μέτρων

που διευκολύνουν την άσκηση των δικαιωμάτων των εργαζομένων στο πλαίσιο της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων στο πλαίσιο του ΕΟΧ. Η σημαντική αλλαγή που επέρχεται με τον νόμο αυτό είναι η ανάθεση της συνολικής αρμοδιότητας για την προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης στον Συνήγορο του Πολίτη, ανεξάρτητα από το εάν πρόκειται για διακρίσεις στον δημόσιο ή τον ιδιωτικό τομέα. Παράλληλα, διευρύνονται οι λόγοι διάκρισης και προστίθενται ως προστατευόμενοι λόγοι στο πεδίο της απασχόλησης και της εργασίας, η χρόνια πάθηση, η οικογενειακή και κοινωνική κατάσταση και η ταυτότητα φύλου ή τα χαρακτηριστικά φύλου.

Με τον ν. 3488/2006 «Εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά στην πρόσβαση στην απασχόληση, στην επαγγελματική εκπαίδευση και ανέλιξη, στους όρους και στις συνθήκες εργασίας και άλλες συναφείς διατάξεις», ενσωματώνεται στην ελληνική έννομη τάξη η Οδηγία 2002/73/ΕΚ. Ο νόμος αυτός αποτελεί τον πρώτο ειδικό νόμο για την καταπολέμηση των διακρίσεων λόγω φύλου στη χώρα μας. Ο Συνήγορος του Πολίτη ορίζεται φορέας εποπτείας και προώθησης της εφαρμογής του νόμου αυτού. Σε θέματα διακρίσεων στην απασχόληση και την εργασία προβλέπεται συνεργασία με το ΣΕΠΕ.

Με τον ν. 3896/2010 «Εφαρμογή της αρχής των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών σε θέματα εργασίας και απασχόλησης», το προηγούμενο καθεστώς αντικαθίσταται και ενσωματώνεται η Οδηγία 2006/54/ΕΚ της 5^{ης} Ιουλίου 2006. Ο Συνήγορος του Πολίτη παραμένει ο αρμόδιος φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης μεταξύ ανδρών και γυναικών σε δημόσιο και ιδιωτικό τομέα σε πεδία πέραν της απασχόλησης, όπως η κοινωνική προστασία, οι παροχές, τα αγαθά και οι υπηρεσίες (με εξαίρεση την παροχή αγαθών και υπηρεσιών στον ιδιωτικό τομέα, όπου η οικεία αρμοδιότητα ανατίθεται στον Συνήγορο του Καταναλωτή σύμφωνα με τον ν. 3769/2009). Στον ν. 3896/2010 προβλέπεται επίσης, ειδική προστασία για την εγκυμοσύνη και τη μητρότητα.

Με τον ν. 4074/2012 κυρώθηκε από την Ελλάδα η Διεθνής Σύμβαση του ΟΗΕ για τα δικαιώματα των ατόμων με αναπηρία και το Προαιρετικό Πρωτόκολλό της. Με τον ν. 4488/2017, η νομοθεσία αυτή συμπληρώθηκε πρόσφατα με τη θέσπιση του γενικού πλαισίου ρυθμίσεων κατ' εφαρμογή της Σύμβασης. Με το ως άνω θεσμικό πλαίσιο, αποκτά καθολική εφαρμογή το κοινωνικό μοντέλο προσέγγισης της αναπηρίας, κατά το οποίο άτομα με αναπηρία νοούνται τα άτομα με μακροχρόνιες σωματικές, ψυχικές, διανοητικές ή αισθητηριακές δυσχέρειες, οι οποίες σε αλληλεπίδραση με διάφορα εμπόδια, ιδίως θεσμικά, περιβαλλοντικά ή εμπόδια κοινωνικής συμπεριφοράς, δύναται να παρεμποδίσουν την πλήρη και αποτελεσματική συμμετοχή των ατόμων αυτών στην κοινωνία σε ίση βάση με τους άλλους (βλ. ν. 4488/2017 άρ. 60 παρ. 1). Ο Συνήγορος του Πολίτη, σύμφωνα με το άρθρο 72 είναι ο φορέας προώθησης της εφαρμογής της Σύμβασης, κατά τα διαλαμβανόμενα στην παράγραφο 2 του άρθρου 33 αυτής.

Στην ισχύουσα νομοθεσία για την ίση μεταχείριση μεταξύ ανδρών και γυναικών (ν. 3896/2010) και στη νομοθεσία για την ίση μεταχείριση ανεξαρτήτως εθνικής ή φυλετικής καταγωγής, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας φύλου ή χαρακτηριστικών φύλου (ν. 4443/2016):

- περιλαμβάνονται οι **ορισμοί των εννοιών και των τύπων διάκρισης** (άμεση, έμμεση, παρενόχληση, εντολή, διάκριση λόγω σχέσης, πολλαπλή διάκριση, διάκριση λόγω νομιζόμενων χαρακτηριστικών)
- προβλέπεται η **υποχρέωση εύλογων προσαρμογών** για τους εργαζόμενους με αναπηρία
- εισάγονται **νέα θεσμικά εργαλεία** για τη στοιχειοθέτηση διάκρισης (**αντιστροφή του βάρους της απόδειξης, προστασία έναντι αντιμέτρων**)
- ανατίθεται η **εποπτεία της εφαρμογής του νόμου** και προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης σε ανεξάρτητο δημόσιο φορέα και συγκεκριμένα **στον Συνήγορο του Πολίτη**
- προβλέπεται η **ενεργοποίηση μηχανισμών προστασίας του θιγόμενου** προσώπου που απαιτεί ευρύτερο κοινωνικό συντονισμό
- παρέχεται ευρεία **αρμοδιότητα προώθησης** της αρχής της ίσης μεταχείρισης
- περιλαμβάνεται ειδική πρόβλεψη για τη **δυνατότητα λήψης θετικών μέτρων** ως αντιστάθμισμα στη μειονεκτική θέση που συστηματικά αντιμετωπίζουν άτομα που φέρουν ένα ή και περισσότερα από τα ειδικώς προστατευόμενα χαρακτηριστικά (εθνοφυλετικά, θρησκευτικά κ.λπ.)
- προβλέπονται **διοικητικές και ποινικές κυρώσεις** σε περιπτώσεις παραβίασης της νομοθεσίας

ΕΙΔΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

ΑΜΕΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ υπάρχει όταν ένα πρόσωπο για λόγους φύλου, φυλής, χρώματος, εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής, γενεαλογικών καταβολών, θρησκευτικών ή άλλων πεποιθήσεων, αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης, ηλικίας, οικογενειακής ή κοινωνικής κατάστασης, σεξουαλικού προσανατολισμού, ταυτότητας ή χαρακτηριστικών φύλου, υφίσταται μεταχείριση λιγότερο ευνοϊκή από αυτήν που τυγχάνει, έτυχε ή θα ετύγχανε άλλο πρόσωπο σε ανάλογη κατάσταση.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

Σε προκήρυξη για θέση εργασίας στη μηχανογράφηση δημοτικής επιχείρησης αποκλείονται οι υποψήφιοι άνω των 35 ετών.

Για κρίσεις σχετικές με ανάληψη θέσεων ευθύνης ανακοινώθηκε ότι θα αποκλεισθούν υπάλληλοι και ιδίως γυναίκες με οικογενειακές υποχρεώσεις.

ΕΜΜΕΣΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ υπάρχει όταν μία εκ πρώτης όψεως ουδέτερη διάταξη, κριτήριο ή πρακτική μπορεί να θέσει πρόσωπα με ένα από τα παραπάνω προστατευόμενα χαρακτηριστικά, σε μειονεκτική θέση συγκριτικά με άλλα πρόσωπα, εκτός εάν η διάταξη, το κριτήριο ή η πρακτική αυτή δικαιολογείται αντικειμενικά από έναν θεμιτό σκοπό και τα μέσα επίτευξής του είναι πρόσφορα και αναγκαία.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

Για την καταβολή μιας κοινωνικής παροχής τίθεται ως προϋπόθεση οι δικαιούχοι να έχουν ολοκληρώσει την υποχρεωτική εκπαίδευση. Με το κριτήριο αυτό, μέλη ευάλωτων κοινωνικών ομάδων (αναλφάβητοι, Ρομά), αποκλείονται από την παροχή.

Για τη συμμετοχή υποψηφίων σε διαγωνισμό τίθεται ως προϋπόθεση να έχουν παρέλθει τρία χρόνια από την πολιτογράφησή τους. Το κριτήριο αυτό διαφοροποιεί με αθέμιτο τρόπο τους Έλληνες πολίτες με βάση την εθνική τους καταγωγή.

Εργοδότης ζητάει να προσλάβει υπαλλήλους που διαθέτουν δίπλωμα οδήγησης, χωρίς η απαίτηση αυτή να σχετίζεται με τα καθήκοντα της θέσης. Το κριτήριο αυτό θέτει τα τυφλά ή επιληπτικά άτομα σε μειονεκτική θέση έναντι του υπόλοιπου πληθυσμού.

ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ υπάρχει όταν εκδηλώνεται ανεπιθύμητη συμπεριφορά συνδεδεμένη με ένα από τα παραπάνω προστατευόμενα χαρακτηριστικά, με σκοπό ή αποτέλεσμα την παραβίαση της αξιοπρέπειας του προσώπου αυτού και τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑΤΑ:

Οι συνάδελφοι ενός ατόμου με αναπηρία καθημερινά το κατηγορούν ότι δεν κάνει σωστά τη δουλειά του και ότι εν τέλει δεν μπορεί να ανταποκριθεί στα καθήκοντά του λόγω της αναπηρίας του.

Οι συνάδελφοι ομοφυλόφιλου εργαζόμενου τον χλευάζουν καθημερινά και του απευθύνονται με απαξιωτικό τρόπο και υβριστικές εκφράσεις.

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ υπάρχει όταν εκδηλώνεται οποιαδήποτε μορφή ανεπιθύμητης λεκτικής, μη λεκτικής ή σωματικής συμπεριφοράς σεξουαλικού χαρακτήρα, με σκοπό ή αποτέλεσμα την προσβολή της αξιοπρέπειας ενός προσώπου, ιδίως με τη δημιουργία εκφοβιστικού, εχθρικού, εξευτελιστικού, ταπεινωτικού ή επιθετικού περιβάλλοντος.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ:

Εργοδότης παρενοχλεί σεξουαλικά υφιστάμενή του με μηνύματα ερωτικού περιεχομένου κάνοντάς της προτάσεις για συνάντηση εκτός γραφείου.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΛΟΓΩ ΣΧΕΣΗΣ είναι η λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση ενός προσώπου λόγω της στενής του σχέσης με πρόσωπο ή πρόσωπα με ένα από τα παραπάνω προστατευόμενα χαρακτηριστικά.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ:

Ένας εργοδότης αρνείται να προσλάβει μια υποψήφια που έχει όλα τα απαραίτητα προσόντα για τη συγκεκριμένη θέση εργασίας, επειδή είναι μητέρα παιδιού με αναπηρία, θεωρώντας ότι είναι πολύ πιθανό να απουσιάζει αδικαιολόγητα από την εργασία της για να φροντίζει το παιδί της.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΛΟΓΩ ΝΟΜΙΖΟΜΕΝΩΝ ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΩΝ είναι η λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση ενός προσώπου που εικάζεται ότι διαθέτει ένα από τα παραπάνω προστατευόμενα χαρακτηριστικά.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ:

Εργαζόμενος ο οποίος διατηρεί φιλικές σχέσεις με τοξικοεξαρτημένο άτομο υπόκειται δυσμενή μεταχείριση, καθώς οι συνάδελφοί του θεωρούν ότι και ο ίδιος είναι τοξικοεξαρτημένος.

ΠΟΛΛΑΠΛΗ ΔΙΑΚΡΙΣΗ είναι οποιαδήποτε διάκριση, αποκλεισμός ή περιορισμός σε βάρος προσώπου, βασίζεται σε περισσότερους από έναν από τους ανωτέρω λόγους.

Η ΑΡΝΗΣΗ ΕΥΛΟΓΩΝ ΠΡΟΣΑΡΜΟΓΩΝ για τα άτομα με αναπηρία ή χρόνια πάθηση νοείται ως διάκριση. **Εύλογες προσαρμογές** είναι οι απαραίτητες και

κατάλληλες τροποποιήσεις, ρυθμίσεις και ενδεδειγμένα μέτρα, που απαιτούνται σε μια συγκεκριμένη περίπτωση, προκειμένου να διασφαλιστεί για τα άτομα με αναπηρίες ή χρόνιες παθήσεις, η αρχή της ίσης μεταχείρισης και δεν επιβάλλουν δυσανάλογο ή αδικαιολόγητο βάρος στον εργοδότη.

ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ:

Εργοδότης αρνείται να διαμορφώσει κατάλληλα την είσοδο του κτιρίου, προκειμένου να καταστεί προσβάσιμο σε εργαζόμενο με αναπηρία.

ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΟΙ ΛΟΓΟΙ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

- φύλο
- φυλή
- εθνική ή εθνοτική καταγωγή
- γενεαλογικές καταβολές
- χρώμα δέρματος
- θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις
- ηλικία
- αναπηρία ή χρόνια πάθηση
- σεξουαλικός προσανατολισμός
- ταυτότητα ή χαρακτηριστικά φύλου
- οικογενειακή κατάσταση
- κοινωνική κατάσταση

ΠΕΔΙΑ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑΣ ΓΙΑ ΟΛΟΥΣ ΤΟΥΣ ΑΠΑΓΟΡΕΥΜΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΥΣ ΔΙΑΚΡΙΣΗΣ

Ενιαίο πεδίο προστασίας για όλους τους λόγους διάκρισης αποτελεί **η απασχόληση και η εργασία**. Το πεδίο αυτό ειδικότερα αφορά:

- την πρόσβαση στην εργασία και την απασχόληση (κριτήρια επιλογής, όρους πρόσληψης, υπηρεσιακή ή επαγγελματική εξέλιξη)
- την πρόσβαση στην επαγγελματική κατάρτιση (επαγγελματικός προσανατολισμός, μαθητεία, επιμόρφωση, επαγγελματικός αναπροσανατολισμός, απόκτηση πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας)
- τους όρους και τις συνθήκες εργασίας και απασχόλησης (αποδοχές, από-

λυση, υγεία και ασφάλεια στην εργασία) και σε περίπτωση ανεργίας, την επανένταξη και την εκ νέου απασχόληση

- τη συμμετοχή σε συνδικαλιστικές ή επαγγελματικές οργανώσεις, συμπεριλαμβανομένων των πλεονεκτημάτων και υποχρεώσεων που απορρέουν από τη συμμετοχή σε αυτές, και ιδίως του δικαιώματος εκλέγειν και εκλέγεσθαι

Ιδίως σε περιπτώσεις διακρίσεων λόγω

- φύλου
- φυλής
- εθνικής ή εθνοτικής καταγωγής
- χρώματος
- γενεαλογικών καταβολών,

η προστασία πέρα από την απασχόληση και την εργασία, περιλαμβάνει και

- την κοινωνική προστασία
- τις κοινωνικές παροχές
- την εκπαίδευση
- την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες.

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΘΙΓΟΜΕΝΩΝ ΠΡΟΣΩΠΩΝ

ΣΕ ΠΕΡΙΠΤΩΣΗ ΠΑΡΑΒΙΑΣΗΣ της αρχής της ίσης μεταχείρισης, το θύμα διάκρισης επικαλείται και προσκομίζει στην αρμόδια διοικητική αρχή ή στο δικαστήριο τα στοιχεία εκείνα από τα οποία προκύπτουν αντικειμενικά γεγονότα που, σύμφωνα με τους ισχυρισμούς του θύματος, στοιχειοθετούν διάκριση.

Εφόσον προκληθεί αρχή απόδειξης, εκείνος/εκείνη που κατηγορείται ότι έχει προβεί σε πράξη διάκρισης πρέπει να αποδείξει ότι δεν παραβίασε τον νόμο (**αντιστροφή βάρους απόδειξης ενώπιον της διοίκησης και των αρμόδιων δικαστηρίων**). Η αντιστροφή του βάρους απόδειξης **δεν αφορά την ποινική διαδικασία**.

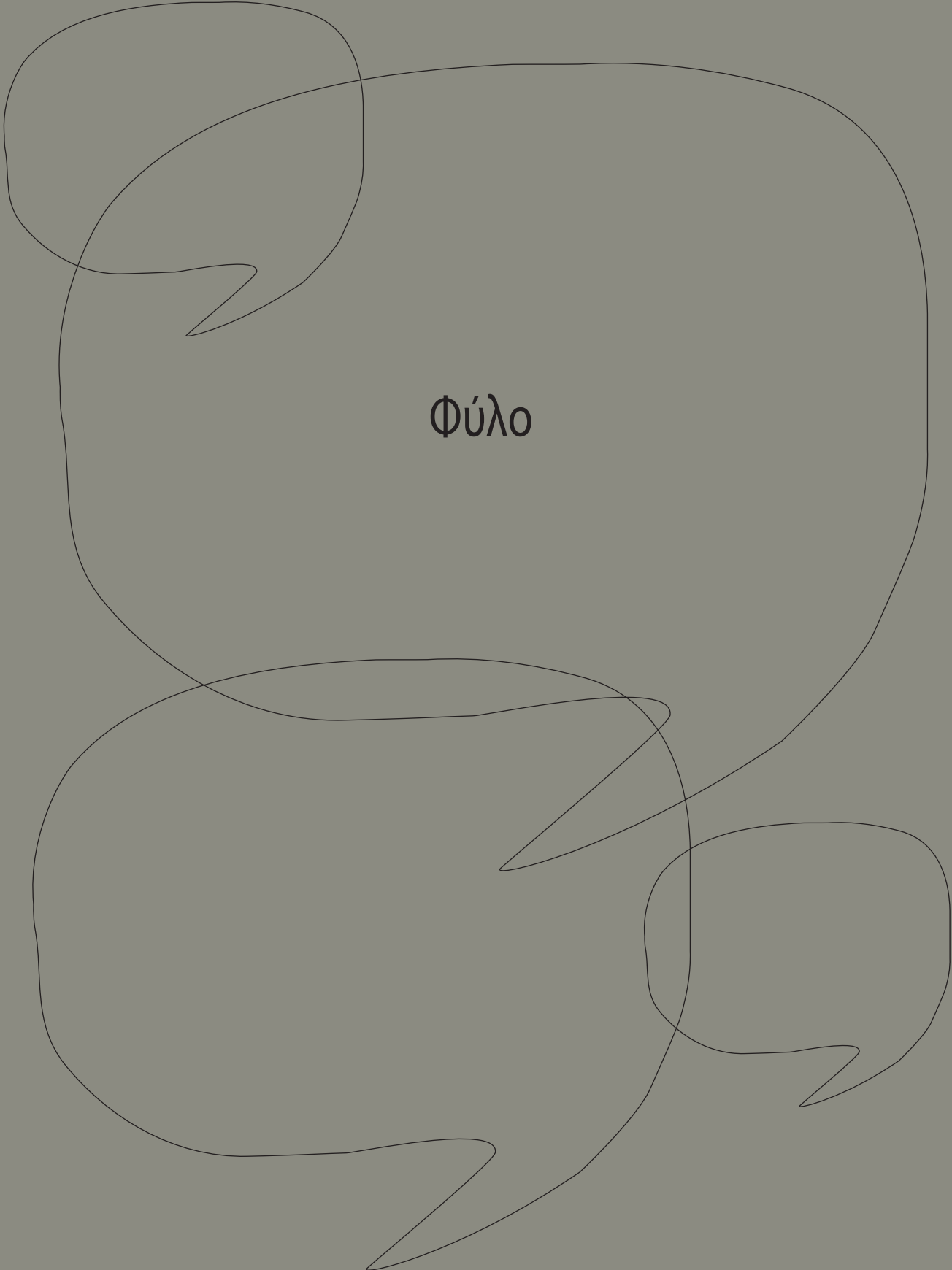
ΚΥΡΩΣΕΙΣ

Διοικητικές κυρώσεις σε περίπτωση παραβίασης της νομοθεσίας κατά των διακρίσεων στην εργασία επιβάλλονται από το **Σώμα Επιθεώρησης Εργασίας (ΣΕΠΕ)**, σύμφωνα με την **εργατική νομοθεσία** για τον **ιδιωτικό** τομέα (άρ. 11 παρ. 2 του ν. 4443/2016 και άρ. 23 παρ. 2 του ν. 3896/2010). Ανάλογη πρόβλεψη

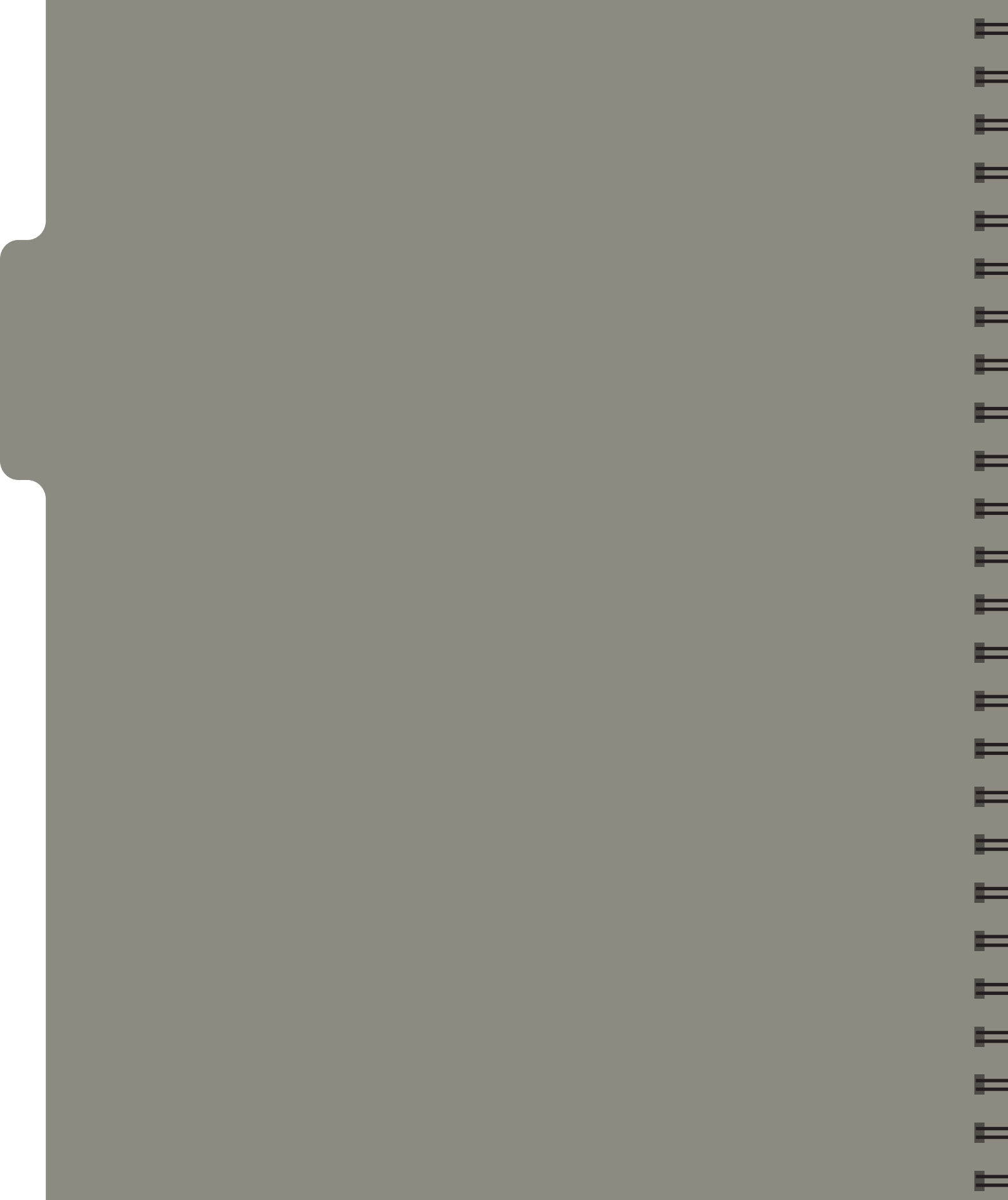
για διοικητικές κυρώσεις υπάρχει και για τον **δημόσιο** τομέα (άρ. 11 του ν. 4443/2016 και άρ. 23 παρ. 3 του ν. 3896/2010).

Ποινικές κυρώσεις προβλέπονται **μόνον** σε περιπτώσεις διακρίσεων **κατά τη συναλλακτική διάθεση αγαθών ή παροχή υπηρεσιών στο κοινό**. Οι υπαίτιοι μπορεί να τιμωρηθούν με φυλάκιση *έξι (6) μηνών μέχρι τριών (3) ετών και με χρηματική ποινή χιλίων (1.000) έως πέντε χιλιάδων (5.000) ευρώ*. Οι πράξεις αυτές διώκονται *αυτεπαγγέλτως* (άρ. 11 παρ. 1 του ν. 4443/2016).

Σε περίπτωση **σεξουαλικής παρενόχλησης** εφαρμογή έχει και η διάταξη του Ποινικού Κώδικα (προσβολή της γενετήσιας αξιοπρέπειας, άρ. 337 παρ. 1 του ΠΚ). Σύμφωνα με την παρ. 5 του άρθρου αυτού, τιμωρείται όποιος εκμεταλλεύεται «*την εργασιακή θέση του παθόντος ή τη θέση προσώπου που έχει ενταχθεί σε διαδικασία αναζήτησης θέσης εργασίας*». Η πράξη αυτή διώκεται κατ' έγκληση και τιμωρείται με «*φυλάκιση από έξι (6) μήνες μέχρι τρία (3) έτη και με χρηματική ποινή τουλάχιστον χιλίων (1.000) ευρώ*» (άρ. 337 παρ. 5 του ΠΚ όπως έχει τροποποιηθεί με το άρ. 23 παρ. 5 του ν. 3896/2010).

Φύλο

ΦΥΛΟ

Ο ν. 3896/2010 απαγορεύει:

- α) κάθε μορφή άμεσης ή έμμεσης διάκρισης λόγω φύλου, σε συσχετισμό ιδίως με την οικογενειακή κατάσταση
- β) την παρενόχληση, τη σεξουαλική παρενόχληση και οποιαδήποτε ανεπιθύμητη συμπεριφορά – λεκτική ή σωματική – που συνδέεται με το φύλο ενός προσώπου
- γ) την οποιαδήποτε λιγότερο ευνοϊκή μεταχείριση προσώπου, που συνδέεται με την αλλαγή φύλου

Η αρχή των ίσων ευκαιριών και της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών εφαρμόζεται:

1. στην εργασία και την απασχόληση (όρους πρόσβασης, επαγγελματική εξέλιξη, επαγγελματική κατάρτιση/επιμόρφωση/προσανατολισμό, όρους εργασίας, καθορισμό αμοιβών κ.ά.)
2. στα επαγγελματικά συστήματα κοινωνικής ασφάλισης και τους όρους υπαγωγής σε αυτά (π.χ. προστασία κατά κινδύνων ασθένειας, αναπηρίας, γήρατος, εργατικού ατυχήματος, επαγγελματικής ασθένειας, ανεργίας) καθώς και στην υποχρέωση καταβολής εισφορών, αλλά και στο δικαίωμα σε παροχές
3. στη συμμετοχή σε σωματεία ή ενώσεις

Ιδιαίτερα προστατεύονται:

- η μητρότητα (εγκυμοσύνη, λοχεία, γαλουχία), η πατρότητα και η οικογενειακή ζωή
- οι γονικές άδειες ανατροφής και υιοθεσίας και η ειδική παροχή προστασίας μητρότητας του άρθρου 142 του ν. 3655/2008

- οι εργαζόμενοι/ες με οποιαδήποτε σχέση εργασίας, στον ιδιωτικό ή δημόσιο τομέα, από την με οποιονδήποτε τρόπο λύση της εργασιακής τους σχέσης, όταν έχει προηγηθεί καταγγελία ή διαμαρτυρία του/της εργαζομένου/ένης για παραβίαση της αρχής της ίσης μεταχείρισης λόγω φύλου (προστασία από αντίποινα)
- οι αυτοαπασχολούμενοι εργαζόμενοι και οι σύζυγοι/σύντροφοι συμβίωσης των αυτοαπασχολούμενων εργαζόμενων (ν. 4097/2012)

Συνδυαστικά με την ως άνω νομοθεσία, εφαρμογή στις περιπτώσεις διάκρισης λόγω φύλου έχουν και:

- το Π.Δ. 176/1997, που αφορά μέτρα για τη βελτίωση της ασφάλειας και της υγείας κατά την εργασία των γυναικών που είναι έγκυοι, λεχώνες ή θηλάζουν και εργάζονται (σε συμμόρφωση με την οδηγία 92/85/ΕΟΚ)
- ο νόμος 3769/2009, που αφορά την εφαρμογή της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών όσον αφορά την πρόσβαση σε αγαθά και υπηρεσίες και την παροχή αυτών, ενσωματώνει την οδηγία 2004/113/ΕΚ (ο Σύνηγορος είναι αρμόδιος μόνο για τον δημόσιο τομέα)
- ο νόμος 4075/2012, άρθρα 48-54 περί ενσωμάτωσης της Οδηγίας 2010/18/ΕΕ, σχετικά με τη γονική άδεια
- ο νόμος 4097/2012, σχετικά με την εφαρμογή της αρχής της ίσης μεταχείρισης ανδρών και γυναικών κατά την άσκηση αυτοτελούς επαγγελματικής δραστηριότητας (σε εναρμόνιση της νομοθεσίας με την οδηγία 2010/41/ΕΕ)

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ ΣΤΟΝ ΙΔΙΩΤΙΚΟ ΤΟΜΕΑ: Η μητέρα εργαζόμενη δικαιούται να λάβει τις νόμιμες άδειες μητρότητας, τις οποίες υποχρεούται να χορηγήσει ο εργοδότης. Η μητέρα εργαζόμενη προστατεύεται έναντι απολύσεως κατά το διάστημα που τελεί σε κατάσταση εγκυμοσύνης έως και 18 μήνες μετά τον τοκετό. Αντίστοιχη προστασία προβλέπεται και για τη θετή και παρένθετη μητέρα. Η απόλυση προστατευόμενης μητέρας υπόκειται σε ειδική διαδικασία και δικαιολογείται μόνο όταν συντρέχουν ειδικές περιστάσεις, οι οποίες καθιστούν τη συνέχιση της απασχόλησης αδύνατη. Η συνδρομή ή όχι των περιστάσεων αυτών κρίνεται από τα αρμόδια δικαστήρια.

ΕΠΙΣΤΡΟΦΗ ΜΕΤΑ ΑΠΟ ΑΔΕΙΑ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑΣ: Η εργαζόμενη που έχει λάβει την εκάστοτε ισχύουσα άδεια μητρότητας ή την ειδική άδεια του άρθρου 142 του ν. 3655/2008 δικαιούται, μετά το πέρας των αδειών αυτών, να επιστρέψει στη θέση εργασίας της ή σε ισοδύναμη θέση, με όχι λιγότερο ευνοϊκούς επαγγελματικούς

όρους και συνθήκες και να επωφεληθεί από οποιαδήποτε βελτίωση των συνθηκών εργασίας, την οποία θα δικαιούνταν κατά την απουσία της.

ΔΙΕΥΚΟΛΥΝΣΕΙΣ ΓΟΝΕΩΝ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΥΠΑΛΛΗΛΩΝ: Οι γονείς δημόσιοι υπάλληλοι δικαιούνται να κάνουν χρήση μειωμένου ωραρίου απασχόλησης ή εναλλακτικά να λάβουν γονική άδεια ανατροφής τέκνου. Επίσης, δικαιούνται να λάβουν γονική άδεια άνευ αποδοχών (υπό τις προϋποθέσεις του δημοσιοϋπαλληλικού κώδικα), καθώς και ειδικών διευκολύνσεων για την παρακολούθηση της σχολικής επίδοσης των παιδιών τους.

Για τις μητέρες και θετές μητέρες απασχολούμενες στον δημόσιο τομέα προβλέπονται στον δημοσιοϋπαλληλικό κώδικα ειδικές άδειες μητρότητας, η χορήγηση των οποίων είναι επίσης υποχρεωτική.

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΠΑΡΕΝΟΧΛΗΣΗ ΣΤΟΝ ΧΩΡΟ ΕΡΓΑΣΙΑΣ: Απαγορεύεται η σεξουαλική παρενόχληση στον χώρο εργασίας, ο δε εργοδότης/προϊστάμενος είναι υποχρεωμένος για τη λήψη μέτρων πρόνοιας προς τον καταγγέλλοντα/καταγγέλλουσα. Απαγορεύεται η καταγγελία ή η με οποιονδήποτε τρόπο λύση της σχέσης εργασίας και της υπαλληλικής σχέσης, καθώς και κάθε άλλη δυσμενής μεταχείριση, όταν συνιστά εκδικητική συμπεριφορά του εργοδότη, λόγω μη ενδοτικότητας του εργαζομένου σε σεξουαλική ή άλλη παρενόχληση σε βάρος του.

ΜΗΤΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΠΡΑΓΜΑΤΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ: Ο χρόνος απουσίας για λόγους προστασίας μητρότητας/ανατροφής τέκνου λογίζεται ως χρόνος πραγματικής δημόσιας υπηρεσίας για κάθε συνέπεια (π.χ. μισθολογική ή βαθμολογική εξέλιξη, αποσπάσεις/μετατάξεις κ.ά.), κατά το Π.Δ. 193/1988. Επίσης, οι αναρρωτικές άδειες που σχετίζονται με την κύηση, χαίρουν της ίδιας προστασίας με τις άδειες μητρότητας.

ΚΑΤΑ ΠΡΟΤΕΡΑΙΟΤΗΤΑ ΕΞΥΠΗΡΕΤΗΣΗ: Γυναίκες σε κατάσταση εγκυμοσύνης και γονείς με μικρά παιδιά, που προσέρχονται σε δημόσιες υπηρεσίες, οφείλουν να εξυπηρετούνται κατά προτεραιότητα.

ΔΙΑΒΙΒΑΣΗ ΥΠΟΘΕΣΕΩΝ ΣΕ ΑΡΜΟΔΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Υπάλληλος που γίνεται γνώστης αιτήματος, που ενέχει διάκριση λόγω φύλου (σύμφωνα με τα παραπάνω), οφείλει, βάσει του νόμου (άρ. 25 παρ. 10 του ν. 3896/2010) να διαβιβάζει αμελλητί την υπόθεση στο αρμόδιο Τμήμα Επιθεώρησης Εργασιακών Σχέσεων και στον Συνήγορο του Πολίτη.

Αναπηρία ή χρόνια πάθηση

ΑΝΑΠΗΡΙΑ ή ΧΡΟΝΙΑ ΠΑΘΗΣΗ

Στα άτομα με αναπηρίες (ΑμεΑ) περιλαμβάνονται εκείνα που αντιμετωπίζουν σοβαρούς περιορισμούς σε βασικές λειτουργίες της ανθρώπινης δραστηριότητας, όπως στην όραση, την ακοή ή την κίνηση, τη νόηση, την επικοινωνία και τη συμπεριφορά, οφειλόμενους σε σωματική ή ψυχική πάθηση. Επίσης ένα πρόσωπο μπορεί να περιορίζεται από πολλές αναπηρίες (η λεγόμενη πολλαπλή αναπηρία ή «πολυαναπηρία»).

Η αναπηρία δεν πρέπει να ταυτίζεται με την ύπαρξη κάποιας μακροχρόνιας αισθητηριακής, σωματικής ή διανοητικής πάθησης ή βλάβης, αλλά να θεωρείται ως το αποτέλεσμα αλληλεπίδρασης της πάθησης ή βλάβης με άλλους παράγοντες, όπως το περιβάλλον ή τα κοινωνικά στερεότυπα. Τέτοια αλληλεπίδραση αποτελεί π.χ. η απώλεια όρασης σε συνδυασμό με την έλλειψη οδηγών τυφλών σε δημόσιους χώρους ή κουμπιών με ανάγλυφους χαρακτήρες στους ανελκυστήρες, η βαρηκοΐα ή κώφωση σε συνδυασμό με την ελλιπή ενημέρωση για εναλλακτικούς τρόπους επικοινωνίας, η παραπληγία σε συνδυασμό με την έλλειψη μέτρων προσβασιμότητας κ.ο.κ.

Τα άτομα με αναπηρία έχουν δικαίωμα να απολαμβάνουν μέτρων που εξασφαλίζουν την αυτονομία, την επαγγελματική ένταξη και τη συμμετοχή τους στην κοινωνική, οικονομική και πολιτική ζωή της χώρας (βλ. άρ. 21 παρ. 6 του Συντάγματος). Το σημαντικότερο ίσως μέτρο που χρειάζεται είναι η αλλαγή κουλτούρας και η καταπολέμηση των στερεοτύπων, ώστε η έμφαση να δίδεται όχι στις δυνατότητες του μέσου ανθρώπου, αλλά στη διευκόλυνση της ανθρώπινης αδυναμίας.

Σύμφωνα με εκτιμήσεις, το 10% του πληθυσμού στις αναπτυγμένες χώρες παρουσιάζει κάποιας μορφής αναπηρία, η οποία μπορεί και να μην είναι άμεσα εμφανής. Θα πρέπει επίσης να λαμβάνουμε υπόψη ότι τα μέσα διευκόλυνσης των ατόμων με αναπηρία συνήθως ωφελούν και άλλες ομάδες πληθυσμού, όπως άτομα τρίτης ηλικίας (που συχνά έχουν μειωμένη όραση, ακοή και κινητικότητα), άτομα με παροδικές αναπηρίες (π.χ. τραυματισμένο γόνατο ή πόδι σε γύψο), γονείς με βρεφικά καροτσάκια, έγκυες γυναίκες και άτομα με ασυνήθεις σωματικές διαστάσεις. Αν συνυπολογιστούν και αυτές οι κατηγορίες προσώπων, ο αριθμός των επωφε-

λούμενων από τα μέσα διευκόλυνσης των ατόμων με σωματική αναπηρία προσεγγίζει το ήμισυ του πληθυσμού.

Με τον όρο **χρόνιες παθήσεις** εννοούνται οι ασθένειες εκείνες που προκύπτουν είτε από παθήσεις είτε από ατύχημα και παρουσιάζουν τουλάχιστον ένα από τα παρακάτω χαρακτηριστικά: διάρκεια επ' άπειρον και μη υφιστάμενη αναγνωρισμένη θεραπεία, υποτροπή ή πιθανότητα υποτροπής, μονιμότητα, μακροχρόνια παρακολούθηση, ιατρικές επισκέψεις και διαγνωστικές εξετάσεις, ενώ ο ασθενής χρειάζεται επανένταξη ή ειδική εκπαίδευση για να μπορέσει να τις αντιμετωπίσει. Υπό το πρίσμα αυτό, η «οροθετικότητα» εντάσσεται στο προστατευτικό πλέγμα της «αναπηρίας ή χρόνιας πάθησης». Άλλωστε και σύμφωνα με τη Διεθνή Σύσταση Εργασίας 200 (2010) για το HIV/AIDS και τον κόσμο της εργασίας αναγνωρίζεται ως γενική αρχή ότι δεν πρέπει να γίνεται διάκριση ή στιγματισμός εργαζομένων και αιτούντων εργασία, λόγω της πραγματικής ή υποτιθέμενης οροθετικότητάς τους.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

- Κοντά στην είσοδο των εγκαταστάσεων μιας υπηρεσίας πρέπει να υπάρχουν θέσεις στάθμευσης διαμορφωμένες κατάλληλα και με κατάλληλη σήμανση για χρήση αποκλειστικά από άτομα με αναπηρία.
- Μιλάμε απευθείας στο άτομο με την αναπηρία, όχι στον συνοδό ή τον βοηθό του.
- Ρωτάμε για την αναπηρία μόνο εάν αυτό είναι απαραίτητο για τη βοήθεια που θα παρέχουμε. Τα άτομα με αναπηρία χρειάζονται το σεβασμό και όχι τη συμπόνια μας.
- Αποφεύγουμε κινήσεις οικειότητας που δεν θα κάναμε σε αντίστοιχες περιστάσεις (όπως φιλικό κτύπημα στην πλάτη) και προσφέρουμε βοήθεια χωρίς να επιμένουμε.
- Όταν μιλάμε με κάποιο άτομο που έχει δυσκολία στην ομιλία, ακούμε με υπομονή, χωρίς να διακόπτουμε ή να συμπληρώνουμε προτάσεις. Αν χρειαστεί, κάνουμε σύντομες ερωτήσεις που χρειάζονται σύντομες απαντήσεις ή ένα καταφατικό κούνημα του κεφαλιού.
- Αν ο ενδιαφερόμενος δηλώσει ότι αδυνατεί να γράψει, ο αρμόδιος υπάλληλος, ύστερα από προφορική έκθεση του αιτήματος από τον ενδιαφερόμενο, οφείλει να συντάξει ο ίδιος την αίτηση (βλ. άρ. 3 παρ. 3 του Κώδικα Διοικητικής Διαδικασίας, ν. 2690/1999).
- Αποφεύγουμε να κάνουμε εικασίες για το τι μπορεί και τι δεν μπορεί να κάνει κάποιο άτομο. Αν δεν είστε σίγουροι για το πώς μπορείτε να βοηθήσετε, απλά ρωτήστε πώς, ή ακόμη και, αν μπορείτε να βοηθήσετε.

ΠΕΡΙΟΡΙΣΜΕΝΗ ΟΡΑΣΗ-ΤΥΦΛΩΣΗ

Στην κατηγορία των ατόμων με περιορισμένη όραση περιλαμβάνονται τα πρόσωπα που, λόγω κάποιας οφθαλμικής πάθησης, παρουσιάζουν περιορισμούς στην όραση ή και πλήρη τύφλωση. Ως περιορισμοί στην όραση χαρακτηρίζονται π.χ. η δυσκολία στην αντίληψη του περιβάλλοντος χώρου σε συνθήκες χαμηλού ή έντονου φωτισμού, ενόχληση από γυαλιστερές επιφάνειες που αντανακλούν έντονα το φως, αδυναμία εντοπισμού αντικειμένων ή εμποδίων με χαμηλή χρωματική αντίθεση σε σχέση με το περιβάλλον, σωληνοειδής ή αντίθετα περιφερειακή όραση (ανάλογα με το αν υπάρχει ικανότητα στο κέντρο ή στην περιφέρεια του οπτικού πεδίου). Η ανωτέρω κατάσταση οδηγεί τα άτομα αυτά σε παράξενες για τους τρίτους συμπεριφορές, καθώς ενδέχεται να μπορούν να διαβάζουν έγγραφα, ενώ σκοντάφτουν σε αντικείμενα και σκαλοπάτια ή, αντίστροφα, να κινούνται με σχετική άνεση στο χώρο, αλλά να αδυνατούν να διαβάσουν.

Τα άτομα με μεγάλη απώλεια περιφερειακής όρασης ή πλήρη τύφλωση διακρίνονται συνήθως από το λευκό μπαστούνι που χρησιμοποιούν. Πρόσφατα, θεσμοθετήθηκε η δυνατότητα των τυφλών να εισέρχονται σε δημόσια κτίρια με σκύλο-οδηγό (ν. 3868/2010 άρ. 16 παρ. 7). Ο σκύλος-οδηγός διακρίνεται από το ειδικό σαμάρι που φοράει.

Άτομα με μερική όραση ενδέχεται να μπορούν να διαβάζουν κείμενα που είναι γραμμένα με μεγάλους, έντονους και με μεγάλη χρωματική αντίθεση χαρακτήρες. Άτομα με πλήρη τύφλωση ενδέχεται να μπορούν να διαβάζουν μόνο κείμενα σε γραφή Braille, δηλαδή σε γραφή όπου κάθε γράμμα του αλφαβήτου τυπώνεται με συνδυασμό ανάγλυφων στιγμάτων σε σκληρό χαρτί. Η γραφή Braille είναι αναγνωρισμένη ως η επίσημη γραφή των τυφλών (ν. 3699/2008 άρ. 7 παρ. 2 και ν. 4488/2017 άρ. 65 παρ. 3).

A	B	Γ	Δ	E	Z	H	Θ
I	K	Λ	M	N	Ξ	O	Π
P	Σ	T	Υ	Φ	X	Ψ	Ω

Κώδικας Braille: «Φάρος Τυφλών Ελλάδος»

ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

- Χρήσιμο είναι να υπάρχουν αντίγραφα του τυχόν διαθέσιμου ενημερωτικού έντυπου υλικού τυπωμένα με μεγάλους, έντονους και με μεγάλη χρωματική αντίθεση χαρακτήρες, καθώς και σε μορφή Braille. Για περισσότερες πληροφορίες σχετικά με τις δυνατότητες εκτύπωσης των κειμένων σας στη γραφή Braille μπορείτε να απευθύνεστε στο Φάρο Τυφλών Ελλάδος (www.fte.org.gr).

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ:

- Ένα τυφλό άτομο δεν χρειάζεται πάντα βοήθεια. Εάν δείτε ότι βρίσκεται σε δύσκολη θέση, ρωτήστε το πρώτα ευγενικά αν χρειάζεται βοήθεια με ήρεμο και σταθερό τόνο στη φωνή σας. Μην το πιάνετε απότομα από το μπράτσο, μην του φωνάζετε. Αφήστε να σας πιάσει αυτό όπως το βολεύει.
- Σε περίπτωση που χρειαστεί να δώσετε προφορικές οδηγίες στο άτομο με πρόβλημα όρασης για να κινηθεί στο χώρο, χρησιμοποιείτε φράσεις όπως «δεξιά-αριστερά», «μπροστά-πίσω» και όχι φράσεις όπως «εδώ-εκεί».
- Εάν προσφέρετε κάθισμα, τοποθετείστε απαλά το χέρι του ατόμου στην πλάτη ή στο χερούλι του καθίσματος και αφήστε το να καθίσει μόνο του.
- Σε περίπτωση που το τυφλό άτομο συνοδεύεται από σκύλο-οδηγό, χρειάζεται να ακολουθούνται οι παρακάτω ειδικότερες οδηγίες:
 - Μην μιλάτε άσχημα σε έναν τυφλό χρήστη σκύλου-οδηγού και μην τον κάνετε να απολογηθεί για πράξεις του σκύλου του.
 - Δεν πρέπει ποτέ να πιάνετε έναν σκύλο-οδηγό από το σαμάρι ή το λουρί, προσπαθώντας να καθοδηγήσετε κάπου τον τυφλό χρήστη.
 - Μην απευθύνετε ποτέ στον σκύλο χωρίς να απευθυνθείτε πρώτα στον τυφλό-χρήστη, γιατί κάτι τέτοιο θα μπορούσε να μπερδέψει έναν άνθρωπο που είναι τυφλός.
 - Εάν η θέση όπου έχει ξαπλώσει ή που περιμένει ένας σκύλος-οδηγός σας ενοχλεί, μην προσπαθήσετε να τον τοποθετήσετε αλλού. Ζητήστε από τον τυφλό χρήστη να το κάνει.

ΒΑΡΗΚΟΪΑ- ΚΩΦΩΣΗ

Τα βαρήκοα άτομα έχουν μερική απώλεια ακοής και δυσκολεύονται στο να ακούσουν τον συνομιλητή τους, συνήθως όμως μπορούν να κατανοήσουν το νόημα των λεγομένων. Τα κωφά άτομα έχουν ολική απώλεια ακοής, ακόμα και με τη χρήση ακουστικών βαρηκοΐας.

Διαφορές υπάρχουν ανάμεσα στα άτομα με κώφωση ανάλογα με το αν αυτή επήλθε πριν ή μετά την ικανότητα ομιλίας που αναπτύσσεται περίπου στην ηλικία των 4 ετών (οπότε μιλάμε για προγλωσσική ή μεταγλωσσική κώφωση, αντίστοιχα). Στην πρώτη περίπτωση, η νοηματική είναι συχνά ο μοναδικός τρόπος επικοινωνίας, ενώ τα άτομα με μεταγλωσσική κώφωση μπορούν να μιλάνε και συνήθως να διαβάζουν. Η ελληνική νοηματική γλώσσα είναι επίσημη γλώσσα των κωφών (ν. 3699/2008 άρ. 7 παρ. 1 και ν. 4488/2017 άρ. 65 παρ. 2) και εκφράζεται με την κίνηση των χεριών, την έκφραση του προσώπου, τις κινήσεις του σώματος.

Ορισμένα άτομα με κώφωση έχουν αναπτύξει την ικανότητα της χειλοανάγνωσης, την ικανότητα δηλαδή να αντιλαμβάνονται τον συνομιλητή τους παρατηρώντας τις κινήσεις των χειλιών του.

ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ:

- Σε περίπτωση άμεσης επικοινωνίας με το κωφό ή βαρήκοο άτομο, επιτρέψτε του να σας προτείνει τον καλύτερο τρόπο για να επικοινωνήσετε και να καταλάβει καλύτερα ο ένας τον άλλον. Φροντίστε να έχει καλή οπτική επαφή με το πρόσωπό σας, ώστε να μπορεί να δει τις κινήσεις του στόματος και των χειλιών σας.
- Μιλάτε αργά, εκφραστικά, κάνοντας διαλείμματα ανάμεσα στα όσα λέτε και χρησιμοποιώντας σύντομες και απλές φράσεις. Η ομιλία με μεγάλη ένταση στη φωνή πρέπει να αποφεύγεται γιατί κάνει τις εκφράσεις του προσώπου και των χειλιών σας να φαίνονται δυσδιάκριτες, δυσκολεύοντας τη χειλοανάγνωση.
- Να είστε υπομονετικοί. Αν δείτε ότι δεν καταλαβαίνει τα λεγόμενά σας, επαναλάβετε με άλλες λέξεις ή με άλλο τρόπο ή γράψτε τις πληροφορίες σε χαρτί.
- Θυμηθείτε ότι εκφράσεις και κινήσεις του προσώπου, όπως τα χαμόγελα, οι μιμήσεις, οι κινήσεις του κεφαλιού και των χεριών, μπορούν να βοηθήσουν τα άτομα με περιορισμένη ακοή να καταλάβουν καλύτερα.
- Σε περίπτωση που το άτομο με πρόβλημα ακοής συνοδεύεται από διερμηνέα νοηματικής, μιλήστε με διακοπές, ώστε να του επιτρέψετε να βρει το χρόνο να μεταφράσει με ακρίβεια. Έχετε υπόψη ότι ονόματα και τεχνικοί όροι είναι δύσκολο να αποδοθούν στη νοηματική.
- Να απευθύνεστε προς το άτομο με περιορισμένη ακοή και όχι στον διερμηνέα, έστω και αν το άτομο με κώφωση ή με βαρηκοΐα θα κοιτάει τον διερμηνέα σε όλη τη διάρκεια της συζήτησης.

ΚΙΝΗΤΙΚΕΣ ΑΝΑΠΗΡΙΕΣ

Όπως συμβαίνει με τα προβλήματα στην όραση και στην ακοή, οι κινητικές δυσχέρειες μπορούν επίσης να ποικίλουν. Έτσι, ανάλογα με τη μορφή και τη σοβαρότητα της πάθησης και τις ανάγκες του συγκεκριμένου ατόμου, μπορεί να γίνεται χρήση αναπηρικού καθίσματος (χειροκίνητου ή με μπαταρία), βακτηρίας (πατερίτσας) ή πλαισίου για περπάτημα («πι»). Η κινητική δυσχέρεια μπορεί να συμπεριλαμβάνει και περιορισμούς στην ικανότητα ενός ατόμου να λυγίσει ή να χρησιμοποιήσει τα δάχτυλα του, να πιάσει ή να χειριστεί αντικείμενα ή να γράψει.

Τα άτομα με κινητικές δυσχέρειες εμποδίζονται στην ισότιμη απόλαυση των

δικαιωμάτων τους κυρίως λόγω της μη τήρησης των κανόνων προσβασιμότητας στις μεταφορές, στους δημόσιους χώρους και τις κτιριακές υποδομές.

ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΠΡΟΣΒΑΣΗ:

Πρώτα και κύρια, θα πρέπει να λαμβάνονται όλα τα μέτρα προσβασιμότητας στα δημόσια κτίρια, με εξασφάλιση της απρόσκοπτης δυνατότητας προσπέλασης με αναπηρικό αμαξίδιο της διαδρομής από την αναπηρική θέση στάθμευσης μέχρι τον χώρο εξυπηρέτησης κοινού και τους χώρους υγιεινής. Ειδικά για τους τελευταίους, είναι σημαντικό να είναι διαθέσιμοι ανά πάσα στιγμή, να μην είναι δηλαδή κλειδωμένοι ή να μην έχουν μετατραπεί σε αποθήκες.

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ:

- Προσφέρουμε κάθισμα αν παρατηρήσουμε δυσκολία στη βάδιση.
- Προσφέρουμε βοήθεια, αν το άτομο τη χρειάζεται, στο άνοιγμα πόρτας και σιγουρευόμαστε ότι δεν θα βρει φυσικά εμπόδια στην πορεία του.
- Το αναπηρικό αμαξίδιο είναι προσωπικός χώρος του ατόμου με κινητική δυσχέρεια. Δεν το αγγίζουμε και δεν το σπρώχνουμε αν δεν μας ζητηθεί.
- Όταν εξυπηρετούμε κάποιον χρήστη αναπηρικού αμαξιδίου, επιδιώκουμε, αν είναι δυνατόν, το πρόσωπό μας να είναι στο ίδιο ύψος με το δικό του ή στεκόμαστε πιο μακριά έτσι ώστε να μην τον κοιτάμε από ψηλά.

ΝΟΗΤΙΚΗ ΥΣΤΕΡΗΣΗ/ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΕΣ ΔΙΑΤΑΡΑΧΕΣ

Τα πρόσωπα με νοητική υστέρηση μπορεί να έχουν περιορισμούς στη νοητική λειτουργία, που δυσκολεύουν τη δημιουργία και την έκφραση της βούλησης. Αντιμετωπίζουν δυσκολίες σε σχέση με την κατανόηση, τη μάθηση, την αυτονομία, τις κοινωνικές δεξιότητες και τη συμπεριφορά. Αναπτύσσουν επιδεξιότητες και γνώσεις με πιο αργούς ρυθμούς από τους συνήθεις. Οι περιορισμοί μπορεί να προέρχονται από διάφορα αίτια βιολογικά ή μη (π.χ. σύνδρομο Down, πρόωρη ή δύσκολη γέννηση, ατύχημα σε μικρή ηλικία, μη καθορισμένα αίτια). Η νοητική υστέρηση μπορεί να είναι ελαφριά, μέτρια ή σοβαρή. Μπορεί να συνυπάρχει συνδυασμός παθήσεων, όπως νοητική υστέρηση μαζί με προβλήματα στην κινητικότητα ή με διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή. Η διάχυτη αναπτυξιακή διαταραχή (διαταραχή αυτιστικού φάσματος) έχει ως συνέπεια δυσκολίες και περιορισμούς στην επικοινωνία, τη δημιουργικότητα, την κοινωνική αλληλεπίδραση, την προσαρμογή και τη συμπεριφορά, η οποία μπορεί να μην κριθεί κατάλληλη σε σχέση

με τους υφιστάμενους κοινωνικούς κανόνες. Υπάρχουν διακυμάνσεις στην κατάσταση αυτή. Χρειάζεται εξειδικευμένη αντιμετώπιση και εκπαιδευτικές παρεμβάσεις ώστε το πρόσωπο να αναπτύξει τις δυνατότητές του στο μέγιστο δυνατό και να συμμετέχει στην κοινωνία.

ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Σκοπός είναι η αντιμετώπιση των εξωτερικών εμποδίων που περιορίζουν τη δυνατότητα του ατόμου με νοητική υστέρηση να διαμορφώσει όσο το δυνατόν ορθή βούληση και να την εκφράσει. Αλληλεπιδρούμε μαζί του με σεβασμό στην προσωπικότητά του και τα ανθρώπινα δικαιώματά του. Μέτρα προσβασιμότητας σε ενημέρωση για τα πρόσωπα με νοητική αναπηρία αποτελούν: η όσο το δυνατόν πιο κατανοητή γλωσσική επικοινωνία, η διασφάλιση κειμένων εύκολης ανάγνωσης (easy to read) και ο εναλλακτικός τρόπος επικοινωνίας με εικόνες ή σύμβολα.

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ:

- Δεν φερόμαστε στους ενηλίκους με νοητική αναπηρία σαν να είναι παιδιά.
- Δεν κρίνουμε από την εμφάνιση το επίπεδο νόησης και κατανόησης.
- Μιλάμε αργά με απλά λόγια και ήρεμα προκειμένου να γίνουν κατανοητά αυτά που λέμε.
- Μπορεί να χρειαστεί να επαναλάβουμε αυτό που είπαμε.
- Δεν αναπτύσσουμε ταυτόχρονα πολλές ιδέες ή νοήματα.
- Δίνουμε αρκετό χρόνο για την κατανόηση και επεξεργασία του ερωτήματος.
- Απαντάμε με απλά λόγια σε τυχόν ερωτήσεις.
- Θα διευκολύνουμε εάν σχεδιάσουμε κάτι σε χαρτί εάν είναι δυνατό.
- Καταθέτουμε τη σύνθετη πληροφόρηση σε μικρότερα κομμάτια-πράξεις, π.χ. «θα μπείτε στο ασανσέρ, θα πατήσετε το 1 για τον πρώτο όροφο, θα βγείτε από το ασανσέρ, θα πάτε στην τρίτη πόρτα, θα ζητήσετε τον κύριο...» προφορικά ή γραπτά αν ζητηθεί.
- Σεβόμαστε το ότι ενδεχομένως το άτομο με νοητική υστέρηση να χρειαστεί να λάβει μία απόφαση με υποστήριξη από πρόσωπο που νομιμοποιείται γι' αυτό και πιθανόν το συνοδεύει (γονέας ή δικαστικός συμπαραστάτης, για ενήλικο ή φίλος) ή, σε περίπτωση που απουσιάζει αυτό το πρόσωπο, θα πρέπει να παρέχεται κατάλληλη υποστήριξη από τη δημόσια υπηρεσία ώστε να ασκήσει το δικαίωμά του.
- Σεβόμαστε το δικαίωμα του ατόμου αυτού σε ορθή συμπεριφορά και σε ισότιμη αντιμετώπιση.

ΨΥΧΙΚΗ ΑΝΑΠΗΡΙΑ (ΔΙΑΤΑΡΑΧΗ/ΑΣΘΕΝΕΙΑ)

Η ψυχική ασθένεια είναι μια έννοια που τυπικά υποδηλώνει την ύπαρξη μιας συναισθηματικής διαταραχής ή διαταραχής της σκέψης ή διαταραχής της προσωπικότητας, που επηρεάζει αρνητικά την ψυχική ευεξία, την υγεία και την ασφάλεια του ατόμου.

Προκειμένου να αξιολογήσουμε και να καθορίσουμε την ψυχική ασθένεια, οφείλουμε να λάβουμε υπόψη ορισμένα κοινωνικά και θρησκευτικά κριτήρια, όπως για παράδειγμα το στατιστικό κριτήριο ή το κριτήριο της μέσης συμπεριφοράς, όπου μη υγιής θεωρείται εκείνος που η συμπεριφορά του αποκλίνει από τη μέση συμπεριφορά των υπόλοιπων μελών της κοινότητας. Επίσης, το κριτήριο της κλινικά διαπιστωμένης απουσίας της ψυχικής νόσου, το οποίο ορίζει την ψυχική υγεία αρνητικά με την απουσία της νόσου και την παρουσία των θετικών χαρακτηριστικών ψυχικής υγείας. Επιπλέον, το κριτήριο της κοινωνικής αποδοχής, το οποίο δίνει έμφαση στην κοινωνική επίπτωση της συμπεριφοράς. Τέλος, το κριτήριο της υποκειμενικής δυσφορίας, όπου τα άτομα διαφοροποιούνται από την επίγνωση και έκφραση της δυσφορίας.

Βασικά χαρακτηριστικά της φυσιολογικής συμπεριφοράς του ιδανικού ατόμου είναι η οργάνωση και η συστηματικότητα, η αισιοδοξία, η περιέργεια, η ταυτότητα του ρόλου, η ανεξαρτησία, η συναγωνιστικότητα και η ικανότητα συνεργασίας με άλλους ανθρώπους. Επίσης, η ικανότητα σύναψης διαπροσωπικών σχέσεων, η ικανότητα λήψης αποφάσεων, η έκφραση και ο έλεγχος των συγκινήσεων, η αυτοεκτίμηση και η ασφάλεια. Οτιδήποτε ξεφεύγει κατά πολύ από τα παραπάνω κριτήρια, δημιουργεί την προϋπόθεση ανάπτυξης της έννοιας της ψυχικής ασθένειας.

Η ψυχική διαταραχή μπορεί να προσβάλει άτομα κάθε ηλικίας, παιδιά, εφήβους, ενήλικους, ηλικιωμένους και μπορεί να παρουσιαστεί σε κάθε οικογένεια. Μπορεί να αναφέρεται σε καταστάσεις πολύ διαφορετικές μεταξύ τους, από την κατάθλιψη και τις αγχώδεις διαταραχές ή τις φοβίες, μέχρι και τις πιο σοβαρές διαταραχές όπως οι ψυχώσεις.

ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΕΠΙΚΟΙΝΩΝΙΑ: Επιστημονικά σωστή και κοινωνικά υπεύθυνη γλώσσα

Οι στιγματιστικές εκφράσεις που χρησιμοποιούνται στην παρουσίαση θεμάτων ψυχικής αναπηρίας διαδραματίζουν σημαντικό ρόλο στη διατήρηση των μύθων, των στερεοτύπων και του στίγματος της ψυχικής αναπηρίας. Πολλές από αυτές έχουν επικρατήσει στο καθημερινό λεξιλόγιο, με αποτέλεσμα οι περισσότεροι άνθρωποι, ακόμα και οι ίδιοι οι επαγγελματίες ψυχικής υγείας κάποιες φορές, να

τις χρησιμοποιούν χωρίς να συνειδητοποιούν τα προβλήματα που με αυτό τον τρόπο δημιουργούν. Παραθέτουμε λοιπόν, ένα σύνολο εκφράσεων και διατυπώσεων που αφορούν τα άτομα με ψυχική αναπηρία, σημειώνοντας αυτές που πρέπει να υιοθετούνται ή να αποφεύγονται. Ας μην ξεχνάμε: «Η γλώσσα κόκαλα δεν έχει και κόκαλα τσακίζει».

ΕΙΝΑΙ ΣΚΟΠΙΜΟ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΑ ΥΠΕΥΘΥΝΟ:

- Να αποφεύγονται ταμπέλες: «σχιζοφρενής», «μανιακός», «καταθλιπτικός», «ψυχοπαθής»...

Είναι προτιμότερο να χρησιμοποιούμε εκφράσεις όπως «άνθρωπος με σχιζοφρένεια», με τον ίδιο τρόπο που δεν αποκαλούμε «διαβητικό» έναν άνθρωπο που έχει σακχαρώδη διαβήτη. Η ανθρωποκεντρική χρήση της γλώσσας βοηθάει να θυμόμαστε ότι πίσω από τις ταμπέλες υπάρχει πάντα ένας άνθρωπος, με τις δικές του ιδιαίτερες ποιότητες και χαρακτηριστικά.

- Να αποφεύγονται επιθετικοί προσδιορισμοί: «ψυχοπαθής βιαστής», «παρανοϊκός εγκληματίας», «σχιζοφρενής δολοφόνος».

Οι στιγματιστικές αναφορές που συνοδεύουν τέτοιες εκφράσεις πληγώνουν τους ανθρώπους που πάσχουν από τις συγκεκριμένες διαταραχές, οι οποίοι «φαντασιωσικά ταυτίζονται» με αποκρουστικές ιδιότητες και χαρακτηρισμούς.

- Να αποφεύγεται να παρουσιάζονται όλες οι ψυχικές ασθένειες ως ίδιες.

Ο όρος «ψυχική ασθένεια» καλύπτει μια ευρεία περιοχή με διαταραχές που διαφέρουν μεταξύ τους ως προς την πιθανή αιτιολογία, τη θεραπεία, τα συμπτώματα και τη διάρκειά τους. Ας μην ξεχνάμε ότι η ψυχική ασθένεια έχει πολλές διαφορετικές εκφάνσεις, δεν είναι μία.

- Να αποφεύγεται η τάση «ψυχιατρικοποίησης» των πάντων.

Στην ψυχιατρική παθολογία θα πρέπει να αναγνωρίζεται ό,τι πραγματικά της ανήκει.

- Να αποφεύγεται ο μονόπλευρος υπερτονισμός ενός ή μερικών αιτιολογικών παραγόντων ή θεραπευτικών μεθόδων: «μόνο τα φάρμακα κάνουν καλό», «η οικογένεια ευθύνεται για τη σχιζοφρένεια»...

Είναι καλύτερο να γίνεται σφαιρική προσέγγιση του θέματος.

- Να αποφεύγεται η εστίαση στην ασθένεια ως συνώνυμη της μειονεξίας.

Είναι καλύτερο να γίνεται αναφορά στις δυσκολίες και στα προβλήματα που δημιουργεί η ασθένεια στην καθημερινή ζωή. Είναι σημαντικό το μήνυμα που εκπέμπεται, να περιγράφει το κάθε άτομο ως μια σύνθετη οντότητα. Να τονίζει ότι η ψυχική ασθένεια αφορά μόνο ένα μέρος της ζωής, της ταυτότητας και της προσω-

πικότητάς του. Να θυμόμαστε ότι η ψυχική ασθένεια δεν σφραγίζει το σύνολο της ύπαρξης του ατόμου που νοσεί.

- Να αποφεύγονται δραματοποιημένες εκφράσεις: «υποφέρει από...», «είναι θύμα...», «χτυπημένος από...»...

Είναι καλύτερο να χρησιμοποιούνται εναλλακτικές εκφράσεις όπως: «αντιμετωπίζει...», «αυτή την περίοδο ακολουθεί μια θεραπεία για...». Τέτοιες εκφράσεις βοηθούν να αποφεύγεται η σύνδεση της ψυχικής ασθένειας με ό,τι πιο νοσηρό και αναπόφευκτο και η τοποθέτηση του ατόμου με ψυχική αναπηρία σε μια απέλπιδα και καταδικαστική διάσταση.

- Να αποφεύγεται η άσκοπη χρήση ψυχιατρικών διαγνώσεων για να περιγραφούν άλλες καταστάσεις.

Η ψυχιατρική διάγνωση δεν είναι σχήμα λόγου. Όταν π.χ. μιλάμε για «σχιζοφρενικές καταστάσεις», όχι μόνο στιγματίζουμε, αλλά είμαστε και ανακριβείς. Η μεταφορική χρήση ιατρικών όρων, αν και στην πλειοψηφία των περιπτώσεων γίνεται χωρίς συνειδητή πρόθεση, συντείνει στον στιγματισμό της κυριολεκτικής οντότητας στην οποία αναφέρεται. Σκόπιμη και αναγκαία είναι η σωστή χρήση των επιστημονικών όρων χωρίς να στιγματίζεται το άτομο που συνδέεται με αυτούς.

- Να αποφεύγεται η άσκοπη χρήση στιγματιστικών μεταφορών: «σχιζοφρενής νόμος», «το χρηματιστήριο τρελάθηκε», «ψύχωση στα γήπεδα»...

Η βία στα γήπεδα και οι ακραίες εκδηλώσεις φανατισμού των φιλάθλων σε καμία περίπτωση δεν αποτυπώνουν τη σημασία του όρου «ψύχωση», ο οποίος συχνά χρησιμοποιείται στην περιγραφή τέτοιων φαινομένων και ουδεμία σχέση έχει με την ιατρική οντότητα της σχιζοφρένειας και την πραγματικότητα που βιώνουν οι άνθρωποι που νοσούν.

- Να αποφεύγονται γενικεύσεις: «οι ψυχικά ασθενείς είναι ανίκανοι να εργαστούν», «η σχιζοφρένεια είναι ανίατη νόσος»...

Όταν οι πληροφορίες που παρέχονται παρουσιάζουν τα άτομα με ψυχική αναπηρία ως μη ικανά να εργαστούν ή να ζήσουν μια πλήρη, παραγωγική και ολοκληρωμένη ζωή, τότε η αναπαράστασή τους είναι αποσπασματική και ευνοεί τη διαιώνιση των στερεοτύπων. Οι γενικεύσεις υπονομεύουν τη μοναδικότητα του κάθε ανθρώπου.

Συνεπώς, αποφεύγουμε γλώσσα που πληγώνει και χρησιμοποιούμε γλώσσα που σέβεται.

ΛΟΙΜΩΞΗ HIV & AIDS

Οι άνθρωποι με λοίμωξη HIV είναι τα άτομα που έχουν προσβληθεί από τον ιό της ανθρώπινης ανοσοανεπάρκειας. Ο HIV προσβάλλει το ανοσοποιητικό σύστημα του ανθρώπου που είναι υπεύθυνο για την άμυνα του οργανισμού απέναντι σε διάφορες ασθένειες. Όσοι είναι θετικοί στον ιό HIV πρέπει να λαμβάνουν την κατάλληλη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, ειδάλλως αντιμετωπίζουν σοβαρότατο κίνδυνο να αναπτύξουν μακροπρόθεσμα το σύνδρομο της επίκτητης ανοσοανεπάρκειας (AIDS), οπότε καθίστανται ιδιαίτερα ευάλωτοι σε ένα εύρος σοβαρών και απειλητικών για τη ζωή τους ασθενειών. Λανθασμένα, οι όροι HIV και AIDS συχνά ταυτίζονται. Στην πραγματικότητα, η λοίμωξη HIV αποτελεί μια χρόνια, όχι όμως θανατηφόρα πάθηση. Όσοι λαμβάνουν την απαιτούμενη ιατροφαρμακευτική περίθαλψη έχουν πλέον, σχεδόν το ίδιο προσδόκιμο ζωής με εκείνο του γενικού πληθυσμού, ενώ, γυναίκα θετική στον ιό HIV μπορεί να φέρει στον κόσμο ένα υγιές παιδί με την κατάλληλη ιατρική παρακολούθηση και θεραπεία.

Ο ιός HIV μεταδίδεται: α) με την απροφύλακτη σεξουαλική επαφή (κολπική, πρωκτική, στοματική) με άτομο που έχει ήδη τον ιό, β) κάνοντας κοινή χρήση σύριγγας, βελόνας ή άλλου εργαλείου με άτομο που έχει ήδη τον ιό, και γ) από μητέρα, που έχει ήδη τον ιό, στο παιδί της, κατά τη διάρκεια της εγκυμοσύνης, του τοκετού ή του θηλασμού, εφόσον η μητέρα δεν παρακολουθείται ιατρικά και δεν λαμβάνει την κατάλληλη φαρμακευτική αγωγή.

Σε κάθε περίπτωση, η μετάδοση του HIV σε έναν άνθρωπο είναι δυνατό να αποτραπεί με την επείγουσα χορήγηση αντιρετροϊκής αγωγής, τη λεγόμενη «Μετά την Έκθεση Προφύλαξη» ή «Προφυλακτική Αγωγή» (PEP), το μέγιστο εντός 72 ωρών από μια πιθανή έκθεση στον ιό.

Ο HIV επιβιώνει για μικρό χρονικό διάστημα εκτός του ανθρώπινου σώματος και δεν μπορεί να μεταδοθεί μέσω του αέρα και γενικά του εξωτερικού περιβάλλοντος.

Ο HIV ΕΙΝΑΙ ΒΙΟΛΟΓΙΚΑ ΑΔΥΝΑΤΟ ΚΑΙ ΣΤΑΤΙΣΤΙΚΑ ΑΠΙΘΑΝΟ ΝΑ ΜΕΤΑΔΟΘΕΙ ΑΠΟ:

- κοινωνικές επαφές (αγκαλιά, χειραψία, φιλί)
- σάλιο, δάκρυα, ιδρώτα, κόπρανα ή ούρα
- την καθημερινή συναναστροφή (σπίτι, εργασία κ.λπ.) με άτομο που είναι θετικό στον ιό
- τις κοινωνικές εκδηλώσεις (θέατρο, σινεμά, γιορτές κ.λπ.)
- ρούχα, πετσέτες, σεντόνια, ποτήρια, πιάτα, μαχαιροπίρουνα κ.λπ.
- τη θάλασσα ή την πισίνα

- τη χρήση κοινής τουαλέτας ή ντους
- τσιμπήματα εντόμων

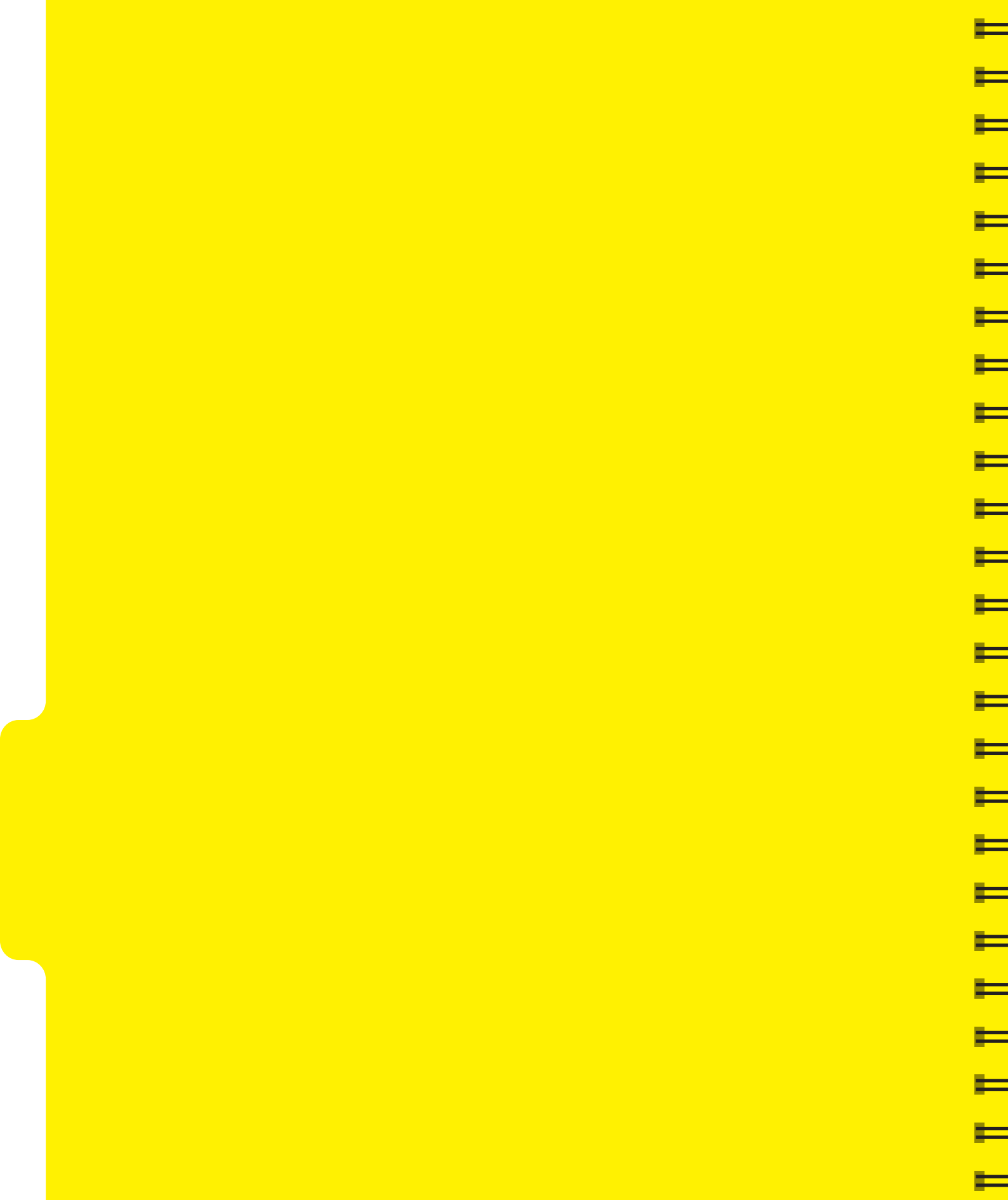
Γνωρίζοντας πώς μεταδίδεται ο ιός, μπορούμε να αισθανόμαστε άνετα δίπλα σε ανθρώπους που ζουν με τον HIV.

ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΣΥΜΠΕΡΙΦΟΡΑ:

- Ένας άνθρωπος θετικός στον HIV που λαμβάνει φαρμακευτική αγωγή είναι κατά κανόνα πλήρως λειτουργικός και απίθανο να μεταδώσει τον ιό στο πλαίσιο της κοινωνικής επαφής. Δεν πρέπει να αποφεύγουμε ή να αντιμετωπίζουμε με διακρίσεις ή ρατσισμό έναν άνθρωπο που ζει με HIV, εξαιτίας του φόβου ότι μπορεί να μεταδώσει τον ιό.
- Ένας άνθρωπος θετικός στον ιό HIV δεν είναι υποχρεωμένος να ανακοινώσει την οροθετικότητά του σε τρίτο άτομο. Στις περιπτώσεις που υπάρχει πράγματι πιθανότητα μετάδοσης του ιού, είναι υποχρεωμένος να λάβει τα κατάλληλα μέτρα προφύλαξης. Αποφεύγετε να ρωτάτε έναν άνθρωπο για το αν είναι θετικός στον HIV ή όχι. Αν επιλέξει να το μοιραστεί μαζί σας, οφείλετε να τηρήσετε εχεμύθεια, καθώς αποτελεί ένα ευαίσθητο προσωπικό δεδομένο.
- Ένας άνθρωπος θετικός στον ιό HIV δεν είναι υποχρεωμένος να ανακοινώσει την οροθετικότητά του στον εργοδότη του. Ο εργοδότης που γνωρίζει ότι ο εργαζόμενος είναι οροθετικός ή ασθενής με AIDS είναι υποχρεωμένος να τηρεί εχεμύθεια. Το ίδιο ισχύει και για όλους όσους έχουν διευθυντικές θέσεις ή ασκούν με οποιοδήποτε τρόπο διοικητική εξουσία.
- Δεν υπάρχει κανένας λόγος να φοβόμαστε τη συνύπαρξη με έναν άνθρωπο που ζει με HIV. Αποφεύγουμε αμφιλεγόμενες ή προσβλητικές συμπεριφορές, που απομονώνουν ή διαχωρίζουν τους ανθρώπους που ζουν με HIV και κρατάμε μια ενεργητική στάση ενάντια στο στίγμα και τις διακρίσεις, σε όποιο πλαίσιο κι αν εμφανίζονται (οικογένεια, εργασία, χόμπι, εκπαίδευση κ.τλ.). Εάν μάθουμε ότι κάποιος άνθρωπος (φίλος, συγγενής, συνάδελφος, σύντροφος) είναι θετικός στον HIV, συνεχίζουμε να συμπεριφερόμαστε όπως και πριν, ενημερωνόμαστε για το τι είναι αυτό που του συμβαίνει και αν ο ίδιος το επιθυμεί, το συζητάμε, τον στηρίζουμε και μένουμε δίπλα του.

Ηλικία

ΗΛΙΚΙΑ

Με τις διατάξεις του ν. 4443/2016, απαγορεύεται κάθε μορφή άμεσης ή έμμεσης διάκρισης λόγω ηλικίας, στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας. Η απαγόρευση αυτή εφαρμόζεται σε όλα τα πρόσωπα, στον **δημόσιο** και **ιδιωτικό** τομέα και καταλαμβάνει, ενδεικτικά:

- α) τους όρους πρόσβασης στην εργασία
- β) τους όρους υπηρεσιακής και επαγγελματικής εξέλιξης
- γ) την πρόσβαση σε όλα τα είδη επαγγελματικού προσανατολισμού, μαθητείας, κατάρτισης, επιμόρφωσης και απόκτησης πρακτικής επαγγελματικής εμπειρίας
- δ) τους όρους και τις συνθήκες εργασίας (ιδίως αποδοχές, απόλυση, υγεία, ασφάλεια στην εργασία και, σε περίπτωση ανεργίας, την επανένταξη στην απασχόληση)
- ε) την ιδιότητα του μέλους και τη συμμετοχή σε συνδικαλιστικές ή επαγγελματικές οργανώσεις

Η **διακριτική μεταχείριση λόγω ηλικίας** πρέπει να **αιτιολογείται ειδικά** και είναι **κατ' εξαίρεση** επιτρεπτή μόνον εφόσον συντρέχουν **αθροιστικά** οι ακόλουθες προϋποθέσεις:

1. εξυπηρετεί την επίτευξη θεμιτού σκοπού
2. είναι εύλογη και απολύτως αναγκαία
3. το χαρακτηριστικό που συνδέεται με την ηλικία, συνιστά ουσιαστική και καθοριστική επαγγελματική προϋπόθεση, λόγω της φύσης των συγκεκριμένων επαγγελματικών δραστηριοτήτων ή λόγω του πλαισίου εντός του οποίου αυτές ασκούνται

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΓΕΝΙΚΗ ΟΔΗΓΙΑ: Η ευθεία σύνδεση της ηλικίας με την ικανότητα ενός ατόμου να ανταποκριθεί στην εκτέλεση των επαγγελματικών του καθηκόντων δεν είναι αυτονόητη ούτε αυτοδίκαια νόμιμη. Προκειμένου να είναι νόμιμος ο τιθέμενος ηλικιακός περιορισμός, πρέπει να προκύπτει από **αντικειμενικά** στοιχεία ότι αυτός αποτελεί το μόνον πρόσφορο και αναγκαίο μέσο για την διασφάλιση της ομαλής λειτουργίας του φορέα και την ανταπόκριση του προσωπικού στις εργασιακές απαιτήσεις.

ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΑΝΩΤΑΤΟΥ Η ΚΑΤΩΤΑΤΟΥ ΟΡΙΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ ΩΣ ΟΡΟΥ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ: Στις περιπτώσεις αυτές θεσπίζεται όριο ηλικίας για την κατοχύρωση δικαιώματος συμμετοχής σε διαδικασίες πρόσληψης προσωπικού. Συνήθως, αποκλείονται οι ανήκοντες σε μεγαλύτερες ηλικιακά ομάδες. Στον δημόσιο και ευρύτερο δημόσιο τομέα, ο καθορισμός ανώτατου ορίου ηλικίας προβλέπεται με υπουργικές αποφάσεις.

Οι διοικητικές αρχές πρέπει να γνωρίζουν ότι είναι ακυρωτέες οι διατάξεις που εισάγουν τέτοια διάκριση, όταν δεν δικαιολογείται ειδικώς. Η αόριστη επίκληση της ιδιάζουσας φύσης και των ιδιαιτεροτήτων των καθηκόντων του προσωπικού των προς πλήρωση θέσεων δεν συνιστά ειδική αιτιολόγηση. Αντιθέτως, η ειδική αιτιολόγηση πρέπει να στηρίζεται σε συγκεκριμένα, αντικειμενικά στοιχεία, ώστε να καθίσταται δυνατός ο έλεγχος συνδρομής των ως άνω απαιτούμενων προϋποθέσεων.

Σε πολλές προκηρύξεις, προβλέπεται η υποχρεωτική συμμετοχή των υποψηφίων διαφόρων ειδικοτήτων σε πρακτική δοκιμασία, ανεξαρτήτως ηλικίας, ώστε να διαπιστωθεί η καταλληλότητά τους και η εν γένει ικανότητά τους να ανταποκριθούν στις απαιτήσεις των πραγματικών συνθηκών εκτέλεσης της εργασίας. Η πρόβλεψη αυτή καθεαυτή θέτει υπό αμφισβήτηση τη νομιμότητα θέσπισης ανωτάτου ηλικιακού ορίου στην οικεία ειδικότητα.

Δέον είναι να γίνονται δεκτές αιτήσεις υποψηφίων σε τέτοιες διαδικασίες με επιφύλαξη, έστω κι αν υπερβαίνουν το όριο ηλικίας και να προτρέπονται να αναφέρουν το γεγονός στον Συνήγορο του Πολίτη και στο ΑΣΕΠ – όταν πρόκειται για διαδικασίες επιλογής που διεξάγονται από το ίδιο ή υπό την αποκλειστική του εποπτεία. Στον φορέα αυτό έχει ανατεθεί η αρμοδιότητα να μεριμνά για την εφαρμογή και προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης, κατά το άρθρο 15 παρ. 1 του ν. 4443/2016.

ΔΙΑΚΡΙΣΗ ΛΟΓΩ ΗΛΙΚΙΑΣ ΣΤΟΥΣ ΟΡΟΥΣ ΥΠΗΡΕΣΙΑΚΗΣ ΚΑΙ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ: Περιλαμβάνει όλες τις περιπτώσεις κατά τις οποίες η ηλικία, άμεσα ή έμμεσα, θέτει σε μειονεκτική θέση ορισμένα, συγκριτικά με άλλα, άτομα

που ανήκουν σε διαφορετικές ηλικιακές ομάδες. Στις περιπτώσεις αυτές, μάλιστα, είναι επιτρεπτή παρέμβαση του Συνηγόρου του Πολίτη, η οποία άλλως δεν επιτρέπεται σε ζητήματα υπηρεσιακής κατάστασης (άρ. 3 παρ. 2 του ν. 3094/2003, όπως ισχύει).

ΚΑΘΙΕΡΩΣΗ ΟΡΙΟΥ ΗΛΙΚΙΑΣ ΓΙΑ ΣΥΝΤΑΞΙΟΔΟΤΗΣΗ: Χαρακτηριστική περίπτωση υπήρξε διάταξη του προϊσχύοντος Οργανισμού του Υπουργείου Εξωτερικών (ν. 3566/2007), με βάση την οποία, δεν επιτρεπόταν η παραμονή στην υπηρεσία μετά την συμπλήρωση των 65 ετών, ειδικά των υπαλλήλων του Διπλωματικού Κλάδου, χωρίς να αιτιολογούνται οι ειδικές συνθήκες υπό τις οποίες τελούσαν οι υπάλληλοι αυτοί έναντι των λοιπών κατηγοριών υπαλλήλων. Με διάταξη του νέου Οργανισμού (ν. 4451/2017), δόθηκε η δυνατότητα παραμονής στην υπηρεσία και των υπαλλήλων του Διπλωματικού Κλάδου πέραν του 65ου έτους, κατ' αναλογία των προβλεπόμενων για τους υπαλλήλους των λοιπών κλάδων του υπουργείου.

ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΙΣ ΕΝΟΠΛΕΣ ΔΥΝΑΜΕΙΣ: Η θέσπιση ορίου ηλικίας έχει καταρχήν θεωρηθεί επιτρεπτή. Όμως, ο γενικός αποκλεισμός του συνόλου των υπαλλήλων, ανεξαρτήτως ειδικότητας ή επαγγελματικής δραστηριότητας εντός των σωμάτων αυτών, υπερβαίνει τα επιτρεπτά όρια αιτιολογημένης διάκρισης. Και στην περίπτωση αυτή, πρέπει να προκύπτει άμεση σύνδεση της ηλικίας με τις ανάγκες της υπηρεσίας.

ΟΡΙΟ ΗΛΙΚΙΑΣ ΣΤΗΝ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ (π.χ. συμμετοχή σε προγράμματα σπουδών οποιασδήποτε εκπαιδευτικής βαθμίδας, χορήγηση υποτροφιών): Παρόλο που η εκπαίδευση δεν εμπίπτει ευθέως στο πεδίο εφαρμογής του ν. 4443/2016, το Δικαστήριο της Ευρωπαϊκής Ένωσης έχει αποφανθεί ότι κάθε μορφή εκπαίδευσης που προετοιμάζει για την απόκτηση τυπικού προσόντος, το οποίο παρέχει την ιδιαίτερη ικανότητα που απαιτείται για την άσκηση συγκεκριμένου επαγγέλματος, περιλαμβάνεται στην επαγγελματική κατάρτιση.

Οικογενειακή και Κοινωνική κατάσταση

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Με τον νόμο 4443/2016 εισάγεται στην ελληνική έννομη τάξη η έννοια της οικογενειακής κατάστασης ως λόγου διάκρισης. Ως προστατευόμενο χαρακτηριστικό, στον τομέα της απασχόλησης και της εργασίας, η «οικογενειακή κατάσταση» περιλαμβάνει κάθε μορφή οικογενειακής σχέσης, δηλαδή τους βιοτικούς δεσμούς που αναπτύσσονται μεταξύ ενός ζεύγους, των τέκνων και του/των γονέα/ων τους, καθώς και των τέκνων μεταξύ τους.

ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΑ, ΤΟ ΠΕΔΙΟ ΑΥΤΟ ΑΦΟΡΑ ΔΙΑΚΡΙΣΕΙΣ ΚΥΡΙΩΣ ΣΕ ΒΑΡΟΣ:

- ενός ατόμου εξαιτίας του τύπου ένωσής του με άλλο άτομο του ίδιου ή διαφορετικού φύλου (θρησκευτικός ή πολιτικός γάμος, σύμφωνο συμβίωσης),
- γονέων ή τέκνων μονογονεϊκών ή πολύτεκνων οικογενειών
- διαζευγμένων ατόμων και των τέκνων αυτών

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ

Η κοινωνική κατάσταση ως λόγος διάκρισης είναι μία καινοφανής στην εθνική μας νομοθεσία έννοια, η οποία χρήζει ειδικής ερμηνευτικής προσέγγισης, αλλά και πρακτικής εφαρμογής, προκειμένου να καταστεί δυνατός ο προσδιορισμός των ομάδων προσώπων που αυτή περιλαμβάνει.

Πάντως, ο όρος κοινωνική κατάσταση, ως ιδιαίτερα ευρύς, δεν επιτρέπει την εξαντλητική - περιοριστική απαρίθμηση των κοινωνικών υποσυνόλων με τα ιδιαίτερα προστατευόμενα χαρακτηριστικά. Κρίσιμο ωστόσο στοιχείο είναι ο κοινωνικός στιγματισμός του προσώπου που ανήκει σε αυτές τις ευάλωτες ομάδες. Ενδεικτικά αναφέρονται οι πρώην εξαρτημένοι από ουσίες ή συνήθειες, οι πρώην φυλακισμένοι, τα εκδιδόμενα πρόσωπα, οι άστεγοι.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΣΥΜΦΩΝΟ ΣΥΜΒΙΩΣΗΣ: Σύμφωνα με την ισχύουσα νομοθεσία, εξισώνονται πλήρως οι αντισυμβαλλόμενοι στο σύμφωνο συμβίωσης με τους εγγάμους ως προς κάθε δικαίωμα, παροχή, υποχρέωση ή περιορισμό που προκύπτει από τις διατάξεις της εν γένει κοινωνικοασφαλιστικής, προνοιακής και εργατικής νομοθεσίας, καθώς και της υλοποίησης πολιτικών απασχόλησης. Ενδεικτικά αναφέρεται η χορήγηση επιδόματος και άδειας γάμου, τα κριτήρια συμμετοχής και κατάταξης στα προγράμματα απασχόλησης κ.λπ.

ΠΟΛΥΤΕΚΝΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ: Στο πλαίσιο υιοθέτησης μέτρων αυξημένης προστασίας για την πολύτεκνη οικογένεια, το κράτος έχει καθορίσει νομοθετικά μια συγκεκριμένη διαδικασία αναγνώρισης της πολυτεκνικής ιδιότητας, η οποία αποτελεί αναγκαίο πρόκριμα για την πρόσβαση των πολυτέκνων σε πλεονεκτήματα, παροχές, υπηρεσίες και αγαθά. Για την προστασία γονέων και τέκνων πολύτεκνων οικογενειών, εφαρμόζονται ευεργετικές διατάξεις στον τομέα της πρόσβασης στην εργασία και την απασχόληση, την εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής και την υπηρεσιακή κατάσταση.

ΜΟΝΟΓΟΝΕΪΚΕΣ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΕΣ: Οι μονογονείς προστατεύονται από σειρά θετικών μέτρων στην εργασία και στην απασχόληση, που αφορούν την επαγγελματική κατάρτιση, την πρόσβαση στην εργασία και την εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, κατά κύριο λόγο στον δημόσιο τομέα. Ωστόσο, το επίπεδο προστασίας των μονογονεϊκών οικογενειών είναι ακόμη περιορισμένο σε σχέση με άλλες ευπαθείς ομάδες πληθυσμού.

ΔΙΑΖΕΥΓΜΕΝΟΙ: Οι συνήθεις μορφές διακριτικής μεταχείρισης σε βάρος διαζευγμένων ατόμων στον τομέα της εργασίας αφορούν κυρίως ζητήματα υπηρεσιακής κατάστασης διαζευγμένων γονέων, εργαζόμενων στον δημόσιο τομέα (εναρμόνιση της επαγγελματικής και οικογενειακής ζωής, κινητικότητα).

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ: Οι συνηθέστερες μορφές διάκρισης λόγω κοινωνικής κατάστασης στον τομέα της εργασίας και της απασχόλησης αφορούν την πρόσβαση στην εργασία και στην επαγγελματική εκπαίδευση και κατάρτιση, καθώς και ζητήματα που άπτονται της κοινωνικοασφαλιστικής, προνοιακής και εργατικής νομοθεσίας.

Σεξουαλικός προσανατολισμός

ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΟΣ ΠΡΟΣΑΝΑΤΟΛΙΣΜΟΣ

Ως σεξουαλικός προσανατολισμός ορίζεται η συναισθηματική ή/και σεξουαλική έλξη προς το ίδιο φύλο (ομοερωτική/ομοφυλοφιλική), το άλλο φύλο (ετεροερωτική/ετεροφυλοφιλική) ή και τα δύο φύλα (αμφισεξουαλική). Ο σεξουαλικός προσανατολισμός, ετεροερωτικός ή μη, σύμφωνα με την επιστημονική κοινότητα, δεν αποτελεί επιλογή. Επιπλέον δεν περιορίζεται μόνο στη σεξουαλική ζωή ενός ατόμου, αλλά αφορά τη συνολική προσωπική και κοινωνική ταυτότητά του και συνδέεται στενά με τις προσωπικές σχέσεις που καλύπτουν την ανάγκη για αγάπη, δέσμευση και συντροφικότητα. Η φοβία που αντιτάσσει η κοινωνία στα άτομα με μη ετεροφυλόφιλο σεξουαλικό προσανατολισμό λέγεται ομοφοβία.

Ο Συνήγορος του Πολίτη ως φορέας προώθησης της αρχής της ίσης μεταχείρισης σύμφωνα με τον ν. 4443/2016, επισημαίνει ότι ο σεξουαλικός προσανατολισμός, εκτός από κοινωνικό δεδομένο, αποτελεί στοιχείο της προσωπικότητας του ατόμου, και προστατεύεται αυτοτελώς τόσο από την εθνική και διεθνή νομοθεσία που δεσμεύει τη χώρα, όσο και από την ίδια τη συνταγματική μας έννομη τάξη, στο πλαίσιο της ελεύθερης ανάπτυξης της προσωπικότητας (άρ. 5 παρ. 1 του Συντάγματος) και του σεβασμού της αξίας του ανθρώπου (άρ. 2 του Συντάγματος).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ ΜΕ ΤΗΝ ΔΙΟΙΚΗΣΗ: Κατά τη συναλλαγή με δημόσιες υπηρεσίες τα άτομα με μη ετεροφυλόφιλο σεξουαλικό προσανατολισμό αντιμετωπίζουν συχνά την έλλειψη σεβασμού της προσωπικότητας και του δικαιώματός τους στον αυτοπροσδιορισμό. Ειρωνικά, κακόβουλα ή ακόμη και υβριστικά, επιθετικά σχόλια, που μπορεί να καταλήξουν σε εξευτελισμό της προσωπικότητας, αποτελούν υπαρκτά φαινόμενα ομοφοβικής συμπεριφοράς στη χώρα μας.

ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ/ΕΡΓΑΣΙΑ: Άτομα με μη ετεροφυλόφιλο σεξουαλικό προσανατολισμό συχνά υφίστανται εξευτελιστική συμπεριφορά από προϊσταμένους ή συναδέλφους τους (παρενόχληση). Για τον λόγο αυτό, τα άτομα αυτά συνήθως αποφεύγουν να δηλώνουν τον σεξουαλικό τους προσανατολισμό στον χώρο εργασίας. Επιπλέον, ο σεξουαλικός προσανατολισμός μπορεί να αποτελέσει λόγο αποκλεισμού από την πρόσβαση στην απασχόληση ή την επαγγελματική εξέλιξη.

Ένα πεδίο στο οποίο καταγράφονται σημαντικά προβλήματα είναι ο χώρος της εκπαίδευσης, τόσο σε σχέση με την ενημέρωση κι ευαισθητοποίηση εκπαιδευτικών και μαθητών, όσο και ως προς την ενδοσχολική βία (ομοφοβικό bullying).

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΗ ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΩΝ: Όσον αφορά τα θέματα προστασίας της οικογένειας, δεν αναγνωρίζονται στα ομόφυλα ζευγάρια δικαιώματα, αντίστοιχα με αυτά που ισχύουν για τα ετερόφυλα (πολιτικός γάμος και τεκνοθεσία).

Σημαντικά είναι τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν οι ομογονεϊκές οικογένειες (ομογονεϊκή οικογένεια είναι η οικογένεια που αποτελείται από δύο γονείς του ίδιου φύλου), κυρίως ως προς την αναγνώριση γονεϊκών δικαιωμάτων στον γονέα που δεν έχει έννομη (βιολογική ή θετή) σχέση με το παιδί (ληξιαρχικές εγγραφές, συμμετοχή σε σχολικές δραστηριότητες, πρόσβαση σε περίθαλψη κ.λπ.) ακόμη και μετά από σύναψη συμφώνου συμβίωσης (ν. 4356/2015).

Ταυτότητα ή χαρακτηριστικά φύλου

ΤΑΥΤΟΤΗΤΑ ή ΧΑΡΑΚΤΗΡΙΣΤΙΚΑ ΦΥΛΟΥ

Η ταυτότητα φύλου είναι το σύνολο των χαρακτηριστικών, συμπεριφορών κι ενδιαφερόντων με τα οποία το κάθε άτομο εντάσσεται στην κοινωνία. Βασίζεται κυρίως στην αυτοαντίληψη του κάθε ατόμου για το φύλο του, σε συνδυασμό με τους κοινωνικούς παράγοντες που ισχύουν σε μια δεδομένη κοινωνία, μια δεδομένη χρονική στιγμή. Η ταυτότητα φύλου κάθε ατόμου δεν συμπίπτει εξ ορισμού με το φύλο που του αποδόθηκε κατά τη γέννηση. Είναι σημαντικό να τονιστεί ότι δεν πρέπει να συγχέουμε τα άτομα που κοινωνικοποιούνται με ταυτότητα φύλου διαφορετική από αυτή που τους αποδόθηκε κατά τη γέννηση, με αυτά που έχουν μη ετεροφυλόφιλο σεξουαλικό προσανατολισμό.

Η διαδικασία με την οποία το άτομο επαναπροσδιορίζεται σε σχέση με το φύλο του, ονομάζεται *διαδικασία επαναπροσδιορισμού κοινωνικού φύλου* και τα άτομα που βρίσκονται στην διαδικασία αυτή ή την έχουν ολοκληρώσει ονομάζονται *διεμφυλικά ή τρανς άτομα*. Η διαδικασία αυτή μπορεί να είναι αμιγώς ψυχολογική ή να έχει και ιατρικές πτυχές, όπως λ.χ. ορμονοληψία ή και χειρουργικές επεμβάσεις. Ωστόσο, η πραγματοποίηση ή ολοκλήρωση της οποιασδήποτε ιατρικής διαδικασίας επαναπροσδιορισμού φύλου, δεν αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για να υπάρξει σεβασμός στην ταυτότητα φύλου του ατόμου. Η ταυτότητα φύλου θα πρέπει να γίνεται σεβαστή ως έκφραση αυτοαντίληψης και αυτοπροσδιορισμού, ανεξαρτήτως των επιλογών που θα κάνει το άτομο για την πορεία του επαναπροσδιορισμού του φύλου του. Το σύνολο των αρνητικών εκφράσεων που οφείλονται σε στερεότυπα ή προκαταλήψεις, συμπεριλαμβανομένων φοβικών συμπεριφορών, που αντιτάσσει η κοινωνία στα διεμφυλικά άτομα, λέγεται *τρανσφοβία*.

Ο όρος *χαρακτηριστικά φύλου αναφέρεται στα ίντερσεξ άτομα, τα οποία εκ γενετής εμφανίζουν πρωτογενή χαρακτηριστικά φύλου, που δεν πληρούν την χρωμοσωμική, γοναδική, ορμονική ή και ανατομική τους κατάταξη σε αρσενικό ή θηλυκό φύλο.*

Λόγω της ελλιπούς κατανόησης και των στερεοτύπων που κυριαρχούν, τα ίντερ-

σεξ άτομα στιγματοποιούνται και έρχονται αντιμέτωπα με σοβαρές παραβιάσεις ανθρωπίνων δικαιωμάτων, συμπεριλαμβανομένων παραβιάσεων του δικαιώματος στην υγεία και τη σωματική ακεραιότητα. Η πραγματοποίηση «κανονικοποιητικών» χειρουργικών επεμβάσεων σε ίντερσεξ παιδιά, οι οποίες έχουν ως στόχο την αλλαγή της εμφάνισης των εξωτερικών γεννητικών οργάνων, ώστε να μπορούν να κατηγοριοποιηθούν ως αρσενικά ή θηλυκά, χωρίς να συντρέχουν λόγοι υγείας, αποτελεί δυστυχώς κοινή πρακτική.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΤΗΣ ΤΑΥΤΟΤΗΤΑΣ ΦΥΛΟΥ: Το πλέον χαρακτηριστικό πρόβλημα που αντιμετωπίζουν τα διεμφυλικά άτομα είναι η διαφορά που παρουσιάζουν τα στοιχεία της αστυνομικής τους ταυτότητας ή άλλου εγγράφου ταυτοποίησης, με την ταυτότητα φύλου τους. Σύμφωνα με τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης (ψήφισμα 2048/2015), οι διαδικασίες αλλαγής των στοιχείων των διεμφυλικών ατόμων στα επίσημα έγγραφα θα πρέπει να είναι γρήγορες, διάφανες και εύκολα προσβάσιμες με βάση την αρχή του αυτοπροσδιορισμού, χωρίς περιορισμούς στην ηλικία, δίχως να διαταράσσεται ο έγγαμος βίος και γενικότερα η οικογενειακή ζωή, και χωρίς άλλους περιορισμούς.

Η νομοθεσία που ισχύει στην Ελλάδα σήμερα (ν. 4491/2017) επιτρέπει την αλλαγή των στοιχείων αστυνομικής ταυτότητας και λοιπών εγγράφων ταυτοποίησης των διεμφυλικών ατόμων με την έκδοση δικαστικής απόφασης. Για τη διόρθωση του καταχωρισμένου φύλου δεν απαιτείται να βεβαιώνεται ότι το πρόσωπο έχει υποβληθεί σε οποιαδήποτε προηγούμενη ιατρική επέμβαση ή οποιαδήποτε προηγούμενη εξέταση ή ιατρική αγωγή που σχετίζεται με τη σωματική ή ψυχική του υγεία.

Δικαίωμα στην αλλαγή στοιχείων αστυνομικής τους ταυτότητας και άλλων εγγράφων ταυτοποίησης έχουν και οι ανήλικοι που έχουν συμπληρώσει το δέκατο έβδομο (17ο) έτος της ηλικίας τους με τη συναίνεση των γονέων και οι ανήλικοι κάτω των 17 ετών που έχουν συμπληρώσει το δέκατο πέμπτο (15ο) έτος της ηλικίας τους, εφόσον υπάρχει ρητή συναίνεση των ασκούντων τη γονική τους μέριμνα και εφόσον υπάρχει επιπλέον θετική γνωμάτευση διεπιστημονικής επιτροπής στην οποία μετέχουν: α) ένας παιδοψυχίατρος, β) ένας ψυχίατρος, γ) ένας ενδοκρινολόγος, δ) ένας παιδοχειρουργός, ε) ένας ψυχολόγος, στ) ένας κοινωνικός λειτουργός και ζ) ένας παιδίατρος, άπαντες με εξειδίκευση στο συγκεκριμένο ζήτημα.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: Ως πρώτο βήμα έμπρακτης υποστήριξης διεμφυλικών και ίντερσεξ μαθητών/σπουδαστών συνιστάται η αποδοχή: α) της χρήσης του ονόματος που επιθυμούν στις σχέσεις τους με τους συμμαθητές/συμφοιτητές και τους εκπαιδευτικούς, β) των ενδυματολογικών προτιμήσεων βάσει της ταυτότητας φύλου τους,

με τους ίδιους κανόνες ευπρέπειας που ισχύουν και για τους υπόλοιπους μαθητές/σπουδαστές και γ) της χρήσης τουαλέτας στην οποία αισθάνονται ασφαλείς και που αντιστοιχεί στην ταυτότητα φύλου τους.

ΣΥΝΑΛΛΑΓΗ ΜΕ ΔΗΜΟΣΙΕΣ ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ: Στη συναλλαγή τους με δημόσιες υπηρεσίες, κυρίως όταν απαιτείται επίδειξη της αστυνομικής ταυτότητας (εφορία, αστυνομία, στρατός, ταχυδρομεία κ.λπ.), πολύ συχνά τα διεμφυλικά άτομα έρχονται αντιμέτωπα με ειρωνικά, κακόβουλα, υβριστικά και επιθετικά σχόλια, που συνιστούν εξευτελισμό της προσωπικότητάς τους. Επιπλέον συναντούν δυσπιστία, πολλαπλές διαδικασίες διακρίβωσης στοιχείων, ακόμη και άρνηση συναλλαγών. Έχουν αυξημένες πιθανότητες να υποστούν αστυνομική αυθαιρεσία και προσαγωγές, σύμφωνα με τον νόμο περί εκδιδόμενων προσώπων, χωρίς να υπάρχουν ενδείξεις ότι εκδίδονται. Όταν παρουσιάζονται στον στρατό για απαλλαγή στράτευσης, αντιμετωπίζουν κι εκεί ψυχολογική βία και προσβολές. Τέλος, προβλήματα αντιμετωπίζουν τα διεμφυλικά άτομα στην παροχή υπηρεσιών από τον δημόσιο τομέα, είτε στην εκπαίδευση, είτε στην ιατροφαρμακευτική περίθαλψη, είτε στις ασφαλιστικές καλύψεις και προνοιακές παροχές.

ΠΡΟΣΒΑΣΗ ΣΤΗΝ ΑΠΑΣΧΟΛΗΣΗ: Ενώ υφίσταται νομοθεσία (ν. 4443/2016) που προστατεύει τα διεμφυλικά άτομα από διακρίσεις στην πρόσβαση στην απασχόληση και στην εργασία, στην πράξη, όλα όσα αναφέρθηκαν παραπάνω, οδηγούν τα άτομα αυτά σε περιορισμένη πρόσβαση ή και πλήρη αποκλεισμό από την αγορά εργασίας.

ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗ ΤΩΝ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΩΝ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΔΗΜΟΣΙΟΥΣ ΥΠΑΛΛΗΛΟΥΣ: Όπως σε όλες τις περιπτώσεις διακρίσεων, αυτό που απαιτείται κυρίως είναι ενημέρωση αφενός και ευαισθητοποίηση αφετέρου. Πρέπει να γίνει κατανοητή η έννοια της ταυτότητας φύλου και να γίνει σεβαστή η αυτοαντίληψη του καθενός για το φύλο του, ασχέτως των στοιχείων της αστυνομικής του ταυτότητας ή των λοιπών εγγράφων ταυτοποίησης. Όταν γίνεται αντιληπτή μια τέτοια διαφορά δεν θα πρέπει να δίνεται ιδιαίτερη σημασία σε αυτήν, και να τηρούνται οι ίδιες διαδικασίες με όλους τους υπόλοιπους πολίτες.

Φυλετική καταγωγή

ΦΥΛΕΤΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ

Με τον όρο αυτό εννοούμε συνήθως την κατηγοριοποίηση των ανθρώπων σε μεγάλες διακριτές ομάδες, με βιολογικές ταξινομήσεις. Οι άνθρωποι χωρίζονται σε «υποείδη βάσει μορφολογικών χαρακτηριστικών όπως το χρώμα του δέρματος ή τα χαρακτηριστικά του προσώπου» (Ευρωπαϊκό Δικαστήριο Δικαιωμάτων του Ανθρώπου), δηλαδή ανατομικά, γενετικά ή φυσικά χαρακτηριστικά. Παρόλα αυτά δεν είναι σπάνιο πολιτισμικά, εθνοτικά, γλωσσικά, θρησκευτικά και κοινωνικά χαρακτηριστικά να εκλαμβάνονται είτε από την ίδια την ομάδα είτε από άλλες ως «δεσμοί φυλής» και ως εκ τούτου να οδηγούν σε φυλετική ταξινόμηση πέρα από την εθνοτική ή/και εθνική. Η κατηγοριοποίηση που από επιστημονικό αντικείμενο της φυσικής ανθρωπολογίας έγινε το κατ' εξοχήν κριτήριο κοινωνικού διαχωρισμού και υποδούλωσης των ανθρώπων, οδήγησε στην αρνητική χρήση του όρου «φυλή» δίνοντας του και την έννοια γένους «ρατσισμός». Γνωστότερα ιστορικά παραδείγματα του 20^{ου} αιώνα αυτής της χρήσης είναι η ναζιστική θεωρία περί υπεροχής της «αρίας» φυλής και το απαρτχάιντ κατά των μαύρων στη Νότιο Αφρική. Στις σύγχρονες κοινωνίες της Ευρώπης, όπως η ελληνική, φυλετικός άρα κατ' εξοχήν ρατσιστικός είναι ο διαχωρισμός που επιχειρείται με βάση εμφανή φυσικά χαρακτηριστικά του προσώπου ή το χρώμα, για να διακρίνει τους λευκούς κατοίκους από τους μαύρους, τους ασιάτες, αλλά και σε αρκετές περιπτώσεις τους Ρομά.

Ορατώς διακρινόμενοι για τη φυλετική τους καταγωγή στην Ελλάδα, είναι συνήθως οι Ρομά και ορισμένες ομάδες μεταναστών/προσφύγων.

ΡΟΜΑ

Ο διεθνώς αποδεκτός όρος για τους Τσιγγάνους είναι Ρομά, ανεξαρτήτως προέλευσης και γλωσσικών διαφοροποιήσεων. Σε ένα βασικό επίπεδο, όλοι σχεδόν οι Ρομά μπορούν να επικοινωνούν μεταξύ τους στη γλώσσα Ρομανί. Οι Ρομά δεν είναι ομοιογενής κοινότητα. Στην Ελλάδα απαντώνται οι Έλληνες Τσιγγάνοι, οι Ρομά που είναι πολίτες της Ε.Ε. (κυρίως Βούλγαροι και Ρουμάνοι) και οι Ρομά υπήκοοι τρίτων χωρών (κυρίως από την Αλβανία και το Κόσσοβο). Οι ομάδες αυτές είναι διακριτές, μολονότι σε κάποιες περιπτώσεις μπορεί να διαβιούν πλησίον η μια στην άλλη ή να έχουν δημιουργήσει συγγενικές/οικογενειακές σχέσεις. Έχουν όμως κοινή ιστορία/εμπειρία διωγμών, διάκρισης και αποκλεισμού από την κυρίαρχη κοινωνία. Σημαντικό μέρος των Ελλήνων Ρομά είναι ενταγμένο στην ελληνική κοινωνία, μεγάλο μέρος όμως εξακολουθεί να βρίσκεται αποκλεισμένο σε καταυλισμούς που βρίσκονται στις παρυφές των πόλεων, σε πρόχειρες κατοικίες, όπου αντιμετωπίζουν εξαιρετικά δύσκολες συνθήκες διαβίωσης. Ανάλογα με την ομάδα στην οποία ανήκουν έχουν διευρυμένα δικαιώματα/υποχρεώσεις:

- **Έλληνες Τσιγγάνοι** είναι αυτοί που είτε έχουν την ελληνική υπηκοότητα (εγγραφή στο δημοτολόγιο, αστυνομική ταυτότητα) είτε μπορεί να την αποκτήσουν διότι είναι τέκνα Έλληνα ή Ελληνίδας υπηκόου (με έκδοση ληξιαρχικής πράξης γέννησης και καταχώρηση στο δημοτολόγιο).
- **Οι Ρομά που είναι υπήκοοι κρατών μελών της Ε.Ε.** (Βουλγαρία, Ρουμανία, Σλοβακία, Σλοβενία, Ουγγαρία κ.ά.) έχουν δικαίωμα να εισέρχονται στη χώρα και εφόσον προμηθευτούν την προβλεπόμενη Βεβαίωση Εγγραφής Ευρωπαϊού Υπηκόου να διαμένουν επί αόριστο χρόνο και να εργάζονται νόμιμα στη χώρα, όπως δηλαδή κάθε πολίτης της Ε.Ε.
- **Οι Ρομά που είναι υπήκοοι τρίτων χωρών** έχουν τα ίδια δικαιώματα και υποχρεώσεις με τους υπόλοιπους μετανάστες, όπως αυτά ορίζονται από τον νόμο. Ειδική κατηγορία αποτελούν οι Ρομά που έχουν υποβάλει αίτημα ασύλου ή έχουν ήδη λάβει προστασία ασύλου.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΑΣΤΥΝΟΜΙΚΟΙ ΕΛΕΓΧΟΙ ΜΕ ΕΝΘΟΦΥΛΑΕΤΙΚΑ ΚΡΙΤΗΡΙΑ: Επιχειρήσεις αστυνομικών ελέγχων κατά ανθρώπων με διαφορετική προφορά, χρώμα ή χαρακτηριστικά, αναπαράγουν ρατσιστικά στερεότυπα και «συνήθεις υπόπτους». Σύμφωνα με τις συστάσεις του Συμβουλίου της Ευρώπης και τον Ευρωπαϊκό Κώδικα Αστυνομικής Δεοντολογίας, η φυσιολογική αναγνώριση είναι ρατσιστική, ακόμη κι αν με αυτή επιδιώκεται νόμιμος στόχος (π.χ. επιχειρήσεις απομάκρυνσης αλλοδαπών), αλλά δεν υπάρχει υποψία βασισμένη σε αντικειμενικά κριτήρια και εξατομι-

κευμένη συμπεριφορά για την πράξη αυτή. Αντιθέτως, η πιστή τήρηση του Π.Δ. 141/1991 σχετικά με τις αστυνομικές προσαγωγές (άρ. 74 παρ. 15 θ') προστατεύει από καταχρηστικές πράξεις: κάθε προσαγωγή για την εξακρίβωση στοιχείων μπορεί να διενεργηθεί μόνον σε περίπτωση που το πρόσωπο στερείται των απαιτούμενων αποδεικτικών στοιχείων ταυτότητας ή αν υπάρχουν συγκεκριμένες υπόνοιες για την τέλεση αξιόποινης πράξης. Αλλιώς, αν διενεργείται λ.χ. με βάση το χρώμα, είναι παράνομη.

ΠΡΟΣΒΛΗΤΙΚΗ ΠΡΟΣΦΩΝΗΣΗ: Η χρήση της λέξης «γύφτος» μπορεί να στοιχειοθετήσει προσβολή προσωπικότητας και ρατσιστική συμπεριφορά και να επισύρει ποινικές κυρώσεις. Το αυτό ισχύει για παρόμοιες ταπεινωτικές/υβριστικές εκφράσεις που χρησιμοποιούνται εναντίον αλλοδαπών που έχουν διαφορετικά χαρακτηριστικά από την πλειονότητα των Ελλήνων.

ΔΗΜΟΤΟΛΟΓΙΚΗ ΑΦΑΝΕΙΑ: Η έλλειψη ληξιαρχικών πράξεων γέννησης σε συνδυασμό με τον δυσαπόδεικτο καθορισμό ιθαγένειας λόγω έλλειψης διάφορων άλλων εγγράφων (π.χ. ληξιαρχικών πράξεων γάμου των γονέων) διευκολύνουν την αδράνεια των αρμόδιων υπηρεσιών των δήμων, με αποτέλεσμα να ανακυκλώνεται ένα καθεστώς αφάνειας για έναν σημαντικό αριθμό Ρομά. Η εγρήγορση των κοινωνικών υπηρεσιών σε συγκεντρώσεις Ρομά, όπου υπάρχουν παιδιά με προβλήματα ληξιαρχικής και δημοτολογικής εγγραφής, μπορεί να καλύψει εν μέρει την έλλειψη ειδικής καταγραφής από τους δήμους. Επίσης, το ιατρικό προσωπικό, δηλ. τα μαιευτήρια, έχουν από τον νόμο την υποχρέωση να μεριμνούν για την αποστολή των κατάλληλων πιστοποιητικών στα ληξιαρχεία, όταν οι γονείς αμελούν (άρ. 21, παρ. 1-2, ν. 344/1976). Η χρήση της ειδικής νομοθεσίας του 1978 και του 1979 (βλ. Γενικές Διαταγές 212/1978 και 81/1979) μπορεί να επιλύσει τέτοια προβλήματα και οι αρμόδιες υπηρεσίες πρέπει να υποδεικνύουν τη λύση αυτή στους Έλληνες Ρομά.

ΤΟ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ ΤΟΥ ΝΟΜΑΔΑ: Όσοι από τους Τσιγγάνους μετακινούνται για εποχιακή εργασία έχουν πλέον σταθερή κατοικία. Η βεβαίωση μόνιμου κατοικίας χορηγείται, κατά τον ν. 3463/2006, άρθρο 279, εφόσον προκύπτει πραγματική εγκατάσταση στον δήμο ή στην κοινότητα, που μπορεί να πιστοποιηθεί με κάποιο από τα προβλεπόμενα δικαιολογητικά (λογαριασμοί ΔΕΚΟ, εκκαθαριστικό Δ.Ο.Υ.) ή «με κάθε άλλο πρόσφορο αποδεικτικό μέσο» (όπως, παρακολούθηση σχολείου από τα παιδιά). Δεν νοείται άρνηση έκδοσης αυτής της βεβαίωσης με την αιτιολογία ότι η οικία που χρησιμοποιούν οι Τσιγγάνοι δεν εμπίπτει στα πρότυπα της κατοικίας της κυρίαρχης ομάδας.

ΟΙ ΣΥΝΘΗΚΕΣ ΠΡΟΣΩΡΙΝΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ: Με δεδομένο ότι οι σκηνές/ παραπήγματα αποτελούν κατοικία, οι αστυνομικές έρευνες στους καταυλισμούς οφείλουν να τηρούν τις εγγυήσεις του ασύλου της κατοικίας (δηλ. παρουσία

εισαγγελέα). Επίσης οι καταυλισμοί, είναι συνήθως εγκαταστάσεις με απαράδεκτες συνθήκες διαβίωσης και υγιεινής. Διεθνείς κανόνες ορίζουν ότι οι συνθήκες στέρισης βασικών ζωτικών αγαθών (νερού, ηλεκτρικού) και διακινδύνευσης της υγείας (έλλειψη αποχέτευσης) προσβάλλουν την ανθρώπινη αξιοπρέπεια. Η νόμιμη διοικητική αντίδραση σε αυτή την κατάσταση δεν είναι η αδράνεια των αρχών ή η έξωση (που μεταθέτει το πρόβλημα σε άλλη περιοχή), αλλά η μετεγκατάσταση σε κατάλληλο χώρο με μέριμνα και συνεννόηση των όμορων δήμων με την Ειδική Γραμματεία για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά του Υπουργείου Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης. Η ασφαλής και κατάλληλη στέγη δεν είναι προνομιακή μεταχείριση, αλλά υποχρέωση της Πολιτείας. Η κύρια αρμοδιότητα για την εκκίνηση της διαδικασίας στέγασης των απόρων κατοίκων ανήκει στον δήμο όπου αυτοί κατοικούν, ενώ η Ειδική Γραμματεία για την Κοινωνική Ένταξη των Ρομά συντονίζει ώστε να δοθεί λύση στο πλαίσιο προγραμμάτων προσωρινής μετεγκατάστασης (ν. 4483/2017, άρ. 159) ή σε περίπτωση αδράνειας της δημοτικής αρχής.

Η ΑΠΟΘΑΡΡΥΝΣΗ ΤΗΣ ΜΟΝΙΜΗΣ ΕΓΚΑΤΑΣΤΑΣΗΣ: Η αποθάρρυνση από τοπικές ή αποκεντρωμένες αρχές της μόνιμης εγκατάστασης σε κατοικίες μέσω απαγορευτικών όρων χρήσεων γης ή δυσανάλογων προστίμων, αφενός ακυρώνει την προσπάθεια στεγαστικής αποκατάστασης της ελληνικής Πολιτείας, αφετέρου μπορεί να ελεγχθεί ως έμμεση διάκριση.

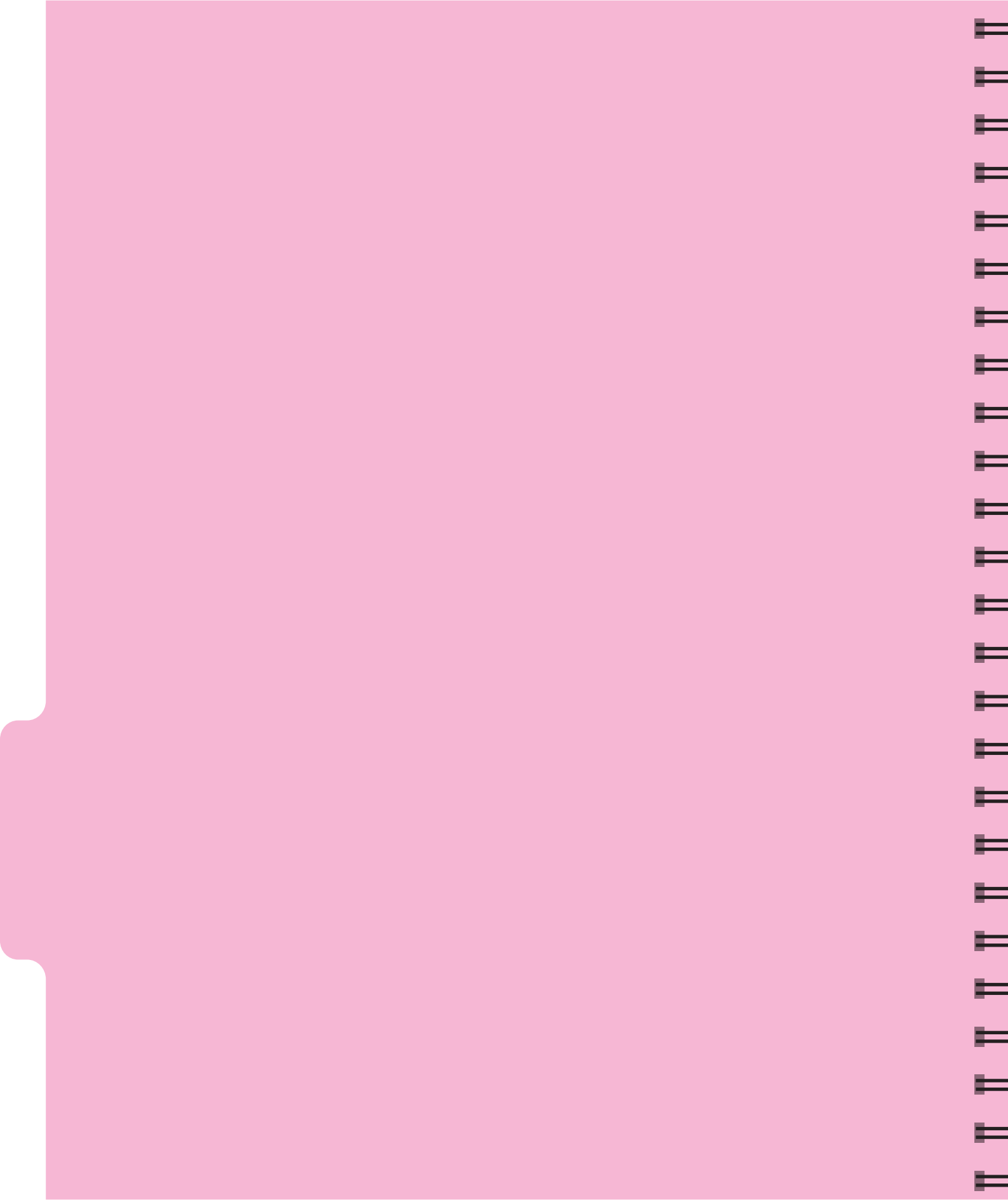
ΤΟ ΣΤΕΡΕΟΤΥΠΟ ΤΗΣ ΕΓΚΛΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ: Οι Ρομά δεν είναι εν δυνάμει εγκληματίες. Κάθε κλειστή κοινότητα, ιδίως αν δεν έχει πρόσβαση στην τυπική εργασία ή σε άλλα κοινώς διαθέσιμα δημόσια αγαθά, τείνει προς παραβατικές συμπεριφορές. Η κοινωνική ένταξη των Ρομά μπορεί και πρέπει να ενθαρρύνεται με θετικά μέτρα σε κάθε τομέα της κοινωνικής ζωής.

Η ΕΛΛΕΙΨΗ ΣΧΟΛΙΚΗΣ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗΣ: Το δικαίωμα των παιδιών Ρομά στην εκπαίδευση εμποδίζεται, όχι μόνο λόγω της μετακίνησης πολλών οικογενειών για να απασχοληθούν σε εποχιακές αγροτικές εργασίες, αλλά και λόγω της χρόνιας περιθωριοποίησης των κοινοτήτων Ρομά, που οδηγεί συχνά τα παιδιά σε αναλφabetισμό και εργασιακή εκμετάλλευση.

Ο Συνήγορος του Πολίτη θεωρεί ως ιδιαίτερης σημασίας την διασφάλιση της εγγραφής, της φοίτησης και της ισότιμης ένταξης των παιδιών Ρομά στο σχολείο, με τη συνδρομή προγραμμάτων ενισχυτικής διδασκαλίας, διευκόλυνσης της μεταφοράς τους προς το σχολείο και κοινωνικής υποστήριξης των οικογενειών τους, τουλάχιστον καθ' όλη τη διάρκεια της 9ετούς υποχρεωτικής φοίτησης.

Εθνική καταγωγή

ΕΘΝΙΚΗ ΚΑΤΑΓΩΓΗ

Ο όρος εθνική καταγωγή ταυτίζεται συχνά με την ιθαγένεια/υπηκοότητα και είναι ευρύτερος του όρου εθνοτική καταγωγή, ο οποίος αφορά πολιτισμικά χαρακτηριστικά ανθρώπινων ομάδων. Η εθνοτική καταγωγή κάποιου προσώπου που είναι υπήκοος κάποιας χώρας είναι αδιάφορη για το δίκαιο και συνακόλουθα για τις συναλλαγές του με την ελληνική διοίκηση (εκτός της περίπτωσης των *ομογενών*). Αποκτά όμως σημασία όταν σχετίζεται με την κατάσταση της εθνοτικής ομάδας στη χώρα προέλευσης, ιδίως στην περίπτωση των αιτούντων άσυλο. Στις συναλλαγές όμως με τη διοίκηση, συχνά τόσο η εθνική όσο και η εθνοτική καταγωγή έχουν σημασία, καθώς τόσο το νομοθετικό πλαίσιο όσο και το εκάστοτε στέλεχος της διοίκησης έρχονται αντιμέτωποι με ζητήματα που θεωρούν δυσεπίλυτα. Για παράδειγμα, η μη κατανόηση (εξ αρχής) της διαφορετικής λειτουργίας των ονοματεπωνυμικών στοιχείων σε χώρες ισπανόφωνης παράδοσης ή της Υποσαχάριας Αφρικής, οδηγεί σε ταλαιπωρία τον συναλλασσόμενο και σε μεγάλη σπατάλη χρόνου την ελληνική διοίκηση (ερωτήματα, εγκύκλιοι κ.λπ.).

Αναφέρουμε εδώ τις κυριότερες κοινότητες αλλοδαπών, υπηκόων τρίτων χωρών (δηλ. εκτός Ε.Ε.), που ζουν στην Ελλάδα, σύμφωνα με τα στατιστικά των αρμόδιων αρχών της χώρας [βλ. πίνακα που ακολουθεί]. Τα διοικητικά ζητήματα που αναφέρονται έχουν καταγραφεί από τα στελέχη του Συνηγόρου του Πολίτη κατά τον χειρισμό αναφορών.

Ιθαγένεια μεταναστών (εκτός ΕΕ) στην Ελλάδα με άδεια διαμονής (Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής 9/2017)	Ιθαγένεια αιτούντων άσυλο στην Ελλάδα (Υπηρεσία Ασύλου 2017)	Προηγούμενη ιθαγένεια απόμων που έλαβαν την Ελληνική ιθαγένεια με οποιαδήποτε νομική βάση (ΥΠΕΣ 1/2016 - 9/2017)
1. Αλβανία	1. Συρία	1. Αλβανία
2. Γεωργία	2. Πακιστάν	2. Ουκρανία
3. Ουκρανία	3. Αφγανιστάν	3. Μολδαβία
4. Πακιστάν	4. Ιράκ	4. Ρωσία
5. Ρωσία	5. Αλβανία	5. Αίγυπτος
6. Ινδία	6. Μπαγκλαντές	6. Γεωργία
7. Αίγυπτος	7. Ιράν	7. Βουλγαρία
8. Φιλιππίνες	8. Γεωργία	8. Αρμενία
9. Μολδαβία	9. Παλαιστινιακή Αρχή	9. Ινδία
10. Μπαγκλαντές	10. Αίγυπτος	10. Ρουμανία
11. Κίνα	11. Λαϊκή Δημοκρ. Κονγκό	11. Τουρκία

ΑΛΒΑΝΟΙ

Χώρα προέλευσης: Αλβανία. Η χώρα στα Αλβανικά ονομάζεται «Σκιπρία».

Εθνοτικές διαφοροποιήσεις: Ανάμεσα στους Αλβανούς υπηκόους που βρίσκονται στην Ελλάδα υπάρχουν σημαντικές ομάδες που χαρακτηρίζονται ως Έλληνες, Βλάχοι, Σλαβόφωνοι και Τσιγγάνοι (ή Ρομά), καθώς και άτομα με εθνοτικά μικτή οικογένεια. Ένα σημαντικό τμήμα τους κατηγοριοποιείται από τις ελληνικές αρχές ως ομογενείς («Βορειοηπειρώτες»). Οι ομογενείς κατέχουν ειδική άδεια διαμονής στην Ελλάδα, που ονομάζεται Άδεια Διαμονής Ενιαίου Τύπου (ΑΔΕΤ), αλλά και ειδικό έγγραφο ταυτοποίησης, το Ειδικό Δελτίο Ταυτότητας Ομογενούς (ΕΔΤΟ).

Γλώσσα: Αλβανικά, η οποία γράφεται με λατινικούς χαρακτήρες. Οι ίδιοι οι ομιλητές αποκαλούν την γλώσσα τους «Σκιπ».

Θρησκεία: Μουσουλμάνοι Σουνίτες, Χριστιανοί Ορθόδοξοι και Καθολικοί.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

Καθώς οι Αλβανοί υπήκοοι επιτυγχάνουν ολοένα και μεγαλύτερο βαθμό ενσωμάτωσης στην ελληνική κοινωνία, τόσο τα προβλήματα που αντιμετωπίζουν προσομοιάζουν με αυτά των Ελλήνων.

Στην παρούσα συγκυρία ο Συνήγορος έχει εντοπίσει και αντιμετωπίζει τα ακόλουθα ζητήματα:

ΑΝΑΓΡΑΦΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΙΚΩΝ ΤΟΠΩΝΥΜΙΩΝ ΣΕ ΑΛΒΑΝΙΚΑ ΕΓΓΡΑΦΑ:

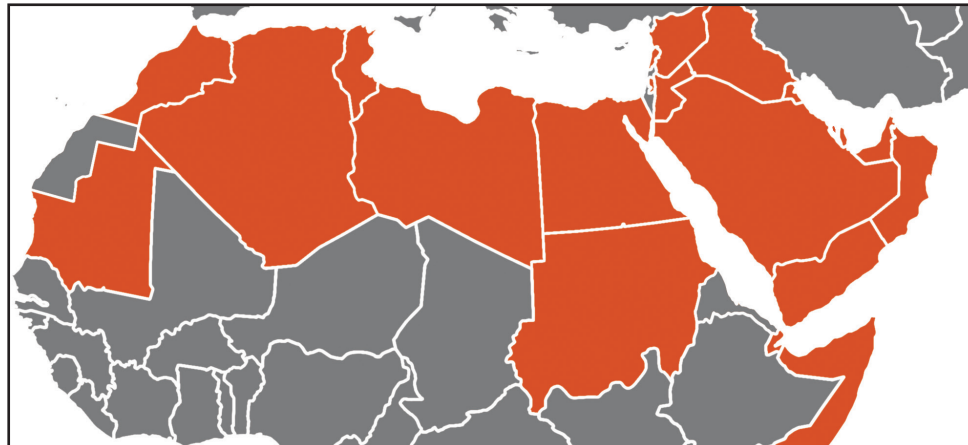
Αλβανοί που έχουν γεννηθεί στην Ελλάδα αναγράφονται στα αλβανικά δημόσια έγγραφα διαβατήρια με τόπο γέννησης που αποδίδεται στην αλβανική γλώσσα π.χ. Selanik, αντί του αποδεκτού από το ελληνικό κράτος Thessaloniki. Ο Συνήγορος θεωρεί ότι η διεθνής πρακτική επιβάλλει την αναγραφή των τοπωνυμίων στην γλώσσα της χώρας υποδοχής.

ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ: Ιδιαίτερη κατηγορία Αλβανών υπηκόων αποτελούν οι κάτοχοι Ειδικού Δελτίου Ταυτότητας Ομογενούς. Παρά το γεγονός ότι για αυτούς ισχύουν απλοποιημένες διαδικασίες πολιτογράφησης, ακόμη και σήμερα (2017), ο αριθμός των ατόμων που παραμένει σε αυτό το καθεστώς υπερβαίνει τις 100 χιλιάδες. Σημειώνεται ότι τα αυξημένα δικαιώματα που ισχύουν για τους ομογενείς κατόχους ΕΔΤΟ, που προκύπτουν από σειρά διάσπαρτων διατάξεων και καλύπτουν τομείς από την αγορά εργασίας μέχρι την πρόσβαση στο κοινωνικό κράτος, δεν έχουν εφαρμογή στους συζύγους ομογενών. Εκτός ειδικών περιπτώσεων, μόνο η κατοχή ΕΔΤΟ κατατάσσει κάποιον ως ομογενή. Έτσι για παράδειγμα, η «Βεβαίωση» για υποβολή δικαιολογητικών για την χορήγηση ΕΔΤΟ δεν αποδίδει την ομογενειακή ιδιότητα.

ΤΑΥΤΟΠΡΟΣΩΠΙΕΣ: Συχνά προβλήματα ανακύπτουν από τη διαφορετική εκφορά των ονοματεπωνυμικών στοιχείων των Αλβανών στις δύο γλώσσες. Ανάλογα ζητήματα προκύπτουν και από τις συχνές αλλαγές και προσθήκες ονομάτων λόγω βάπτισης. Τα προβλήματα που προκύπτουν εντείνονται από τη σχετική ρευστότητα του θεσμικού πλαισίου στην Ελλάδα, το πλήθος των εμπλεκόμενων υπηρεσιών, αλλά και της μη πληροφόρησης των εμπλεκόμενων για τις συνέπειες των αλλαγών αυτών. Όταν τα προβλήματα ταυτοπροσωπίας είναι σημαντικά και δεν μπορούν να επιλυθούν από τις ελληνικές αρχές, τότε οι ενδιαφερόμενοι πρέπει να παραπέμπονται να ακολουθήσουν τις προβλέψεις του αλβανικού δικαίου για τα ζητήματα αυτά.

ΠΙΣΤΟΠΟΙΗΤΙΚΑ: Παρεμφερές με το προηγούμενο είναι και το ζήτημα που αντιμετωπίζουν συνολικά οι αλβανοί υπήκοοι σχετικά με τα πιστοποιητικά σπουδών τους. Πάρα πολλοί εγγράφονται ή/και αποφοιτούν από τα ελληνικά σχολεία με διαφορετικό, συνήθως, όνομα απ' αυτό που αναγράφεται στο διαβατήριό τους, με αποτέλεσμα να ανακύπτει ζήτημα ταυτοπροσωπίας. Ανάλογα προβλήματα αντιμετωπίζουν και όσοι Αλβανοί υπήκοοι, ομογενείς και μη, αποκτούν την ελληνική ιθαγένεια. Η επισημείωση των αληθών στοιχείων στους τίτλους συνήθως λύνει το πρόβλημα.

ΠΡΟΕΡΧΟΜΕΝΟΙ ΑΠΟ ΑΡΑΒΙΚΑ ΚΡΑΤΗ

Χώρες προέλευσης: Μαρόκο, Μαυριτανία, Αλγερία, Τυνησία, Λιβύη, Αίγυπτος, Σουδάν, Λίβανος, Συρία, Ιορδανία, Παλαιστίνη, Ιράκ, Σομαλία και οι χώρες του Κόλπου. Ιστορικά ο χαρακτηρισμός της «Αραβίας» αφορά μόνο την Αραβική χερσόνησο, ενώ η νότια όχθη της Μεσογείου αποκαλείται Μαγκρέμπ, που μεταφράζεται ως η χώρα των Βερβέρων (Μπαρμπαριά). Σημαντικοί αραβικοί πληθυσμοί ζουν και σε άλλα κράτη, όπως στο Ιράν και την Τουρκία.

Εθνοτικές διαφοροποιήσεις: Στα περισσότερα αραβικά κράτη υπάρχουν μικρές ή μεγάλες μειονοτικές ομάδες, είτε εθνοτικές και γλωσσικές (π.χ. Κούρδοι, Βέρβεροι), είτε θρησκευτικές (π.χ. Σίτες Μουσουλμάνοι, Δρούζοι, Μονοφυσίτες Χριστιανοί).

Γλώσσα: Αραβικά με σημαντικές διαλεκτικές διαφοροποιήσεις. Σχεδόν όλοι όμως γνωρίζουν και συνεννοούνται στην κοινή αραβική. Τα σύγχρονα αραβικά διαφέρουν από τα κλασικά αραβικά (του Κορανίου), περίπου όπως τα σύγχρονα ελληνικά διαφέρουν από αυτά της Καινής Διαθήκης. Η γλώσσα διαβάζεται από τα δεξιά προς τα αριστερά. Τη φωνολογία του αραβικού αλφαβήτου χρησιμοποιούν και αρκετές άλλες γλώσσες του μουσουλμανικού κόσμου, αλλά συνήθως δεν είναι καταληπτές από όσους είναι αποκλειστικά αραβόφωνοι.

Θρησκεία: Ισλάμ, κυρίως Σουνίτες, με πλειονότητα Σιτών μόνο στο Ιράκ. Υπάρχουν μεγάλες κοινότητες χριστιανών, κυρίως στην Αίγυπτο (Κόπτες), στη Συρία (Ορθόδοξοι), στον Λίβανο (Καθολικοί Μαρωνίτες και Ορθόδοξοι) και στο Ιράκ (Καθολικοί και Ασσυροχαλδαίοι).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΣΥΡΟΙ ΠΟΛΙΤΕΣ: Οι ελληνικές διπλωματικές αρχές έχουν αποχωρήσει από τη Συρία από το 2012 και για τον λόγο αυτό δεν είναι δυνατός ο έλεγχος εγγράφων που προέρχονται από αυτή τη χώρα. Για τυχόν εξελίξεις συστήνεται επικοινωνία με το Υπουργείο Εξωτερικών. Αντίστοιχα προβλήματα δημιουργούνται και από την αναστολή λειτουργίας της Συριακής Πρεσβείας στην Αθήνα. Επί του παρόντος οι Σύροι πολίτες εξυπηρετούνται από την πρεσβεία τους στη Βουλγαρία για θέματα όπως η ανανέωση των ταξιδιωτικών εγγράφων τους.

ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ: Τα τελευταία χρόνια σημαντικό μέρος των πληθυσμών με την ιδιότητα του πρόσφυγα προέρχεται από τις αραβικές χώρες και είναι απότοκο των εσωτερικών συγκρούσεων στα αραβικά κράτη μετά το 2010. Οι αναγνωρισμένοι πρόσφυγες, λαμβάνουν ειδική άδεια διαμονής από την Υπηρεσία Ασύλου και έχουν δικαιώματα διαμονής και εργασίας που προσομοιάζουν με αυτά των ευρωπαίων πολιτών. Ειδικές συνθήκες ισχύουν επί του παρόντος για τους αιτούντες άσυλο που καταφθάνουν στα ελληνικά νησιά του ανατολικού Αιγαίου, οι οποίοι οφείλουν να παραμείνουν σε αυτά μέχρι να κριθεί το αίτημά τους. Ειδικά για τους Σύρους πολίτες, που χαρακτηρίζονται στο σύνολό τους ως προσφυγικός πληθυσμός, και ειδικότερα για όσους έχουν αφιχθεί μέσω Τουρκίας μετά τον Μάρτιο του 2016, ισχύει η συμφωνία ΕΕ-Τουρκίας που προβλέπει την επαναπροώθησή τους στο τουρκικό έδαφος.

ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΙΟΙ: Ο έλεγχος των περιοχών που ανήκουν στην Παλαιστινιακή Αρχή δεν είναι δεδομένος. Παλαιστίνιοι που προέρχονται από την περιοχή της Γάζας δεν είναι απαραίτητα δυνατό να εξυπηρετηθούν από τις υπηρεσίες της χώρας που ελέγχουν την περιοχή της Δυτικής Όχθης του Ιορδάνη ποταμού. Οι Παλαιστίνιοι της Συρίας, της Αιγύπτου και του Λιβάνου είναι συχνά ανιθαγενείς.

ΑΛΙΕΡΓΑΤΕΣ: Από τις παλιότερες μεταναστευτικές κοινότητες στην Ελλάδα είναι οι Αιγύπτιοι αλιεργάτες. Προέρχονται κυρίως από περιοχές της Ερυθράς Θάλασσας και μετανάστευσαν στην Ελλάδα με ειδικές διακρατικές συμφωνίες προσέγκυσης εξειδικευμένου προσωπικού. Τα τελευταία χρόνια με την πτώση του αλιευτικού εισοδήματος αντιμετωπίζουν προβλήματα διατήρησης του καθεστώτος διαμονής τους στη χώρα, ενώ έχουν γίνει συχνά στόχος ρατσιστικών επιθέσεων.

ΑΦΓΑΝΟΙ

Χώρα προέλευσης: Αφγανιστάν.

Εθνοτικές διαφοροποιήσεις: Παστούν (εθνότητα που ζει και στο Πακιστάν) κυρίως, αλλά και Ουζμπέκοι, Τατζικοί, Χαζάροι κ.ά.

Γλώσσα: Ντάρι (η οποία προσομοιάζει με τα Φάρσι, τη γλώσσα του Ιράν) και Παστούν (η οποία ομιλείται και από πολλούς Πακιστανούς). Και οι δύο γλώσσες γράφονται με αραβικούς χαρακτήρες.

Θρησκεία: Κυρίως Σουνίτες. Σε αντίθεση με τη δημογραφία του Αφγανιστάν, οι πλειονότητα των Αφγανών που βρίσκονται στην Ελλάδα είναι Σίιτες, που συχνά έχουν υποστεί διώξεις από τους εξτρεμιστικές ομάδες Σουνιτών (Ταλιμπάν).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΔΙΠΛΩΜΑΤΙΚΗ ΑΠΟΣΤΟΛΗ: Δεν υπάρχει πρεσβεία της χώρας στην Ελλάδα μέχρι σήμερα (2017), ενώ τα αιτήματα των ελληνικών αρχών απευθύνονται συνήθως στις διπλωματικές αρχές του Αφγανιστάν στην Ιταλία ή στη Βουλγαρία. Ούτε η Ελλάδα διαθέτει πρεσβεία στο Αφγανιστάν και η περιοχή εξυπηρετείται από την πρεσβεία μας στο Πακιστάν.

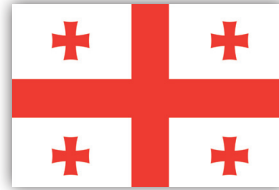
ΠΡΟΣΦΥΓΕΣ: Από το Αφγανιστάν προέρχονται οι περισσότεροι πρόσφυγες στην Ελλάδα. Ο μακροχρόνιος εμφύλιος πόλεμος στη χώρα έχει οδηγήσει σε εκτοπισμό εκατομμύρια ανθρώπους από τους οποίους οι περισσότεροι στον δρόμο για μια καλύτερη ζωή περνούν από τα στρατόπεδα προσφύγων του Ιράν και του Πακιστάν, όπου διαβιούν σήμερα περίπου 3 εκατομμύρια άνθρωποι. Λιγότερο ελεγχόμενες από την κυβέρνηση της χώρας είναι οι περιοχές που συνορεύουν με το Πακιστάν, όπως η επαρχία Κανταχάρ.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ: Εφαρμόζοντας τη μουσουλμανική παράδοση οι γυναίκες είναι συνήθως καλυμμένες. Δεν είναι συνηθισμένο να κάνουν χειραψία με άτομα του άλλου φύλου. Δεν ανοίγουν την πόρτα τους όταν δεν υπάρχει συγγενής άνδρας στο σπίτι τους. Είναι πολύ πιθανό οι γυναίκες να έχουν χαμηλό επίπεδο εκπαίδευσης και κοινωνικής λειτουργικότητας.

ΓΕΩΡΓΙΑΝΟΙ

Χώρα προέλευσης: Γεωργία.

Οι ίδιοι αποκαλούν την χώρα τους «Σακαρτβέλο». Οι περιοχές της Αμπχαζίας και της Νότιας Οσετίας, στα βορειοδυτικά και βόρεια της χώρας αντίστοιχα, δεν ελέγχονται σήμερα από την κυβέρνηση της Γεωργίας. Πρωτεύουσα της χώρας είναι η Τιφλίδα.

Εθνοτικές διαφοροποιήσεις: Η μεγαλύτερη μειονοτική ομάδα στην Γεωργία είναι οι Αρμένιοι. Ανάμεσα στους Γεωργιανούς υπηκόους στην Ελλάδα υπάρχουν πρόσωπα που χαρακτηρίζονται από τις γεωργιανές ή/και τις ελληνικές αρχές ως Έλληνες (Πόντιοι).

Γλώσσα: Γεωργιανά. Οι ίδιοι ονομάζουν την γλώσσα τους «Καρτούλι».

ქართული

[δείγμα γραφής στο Γεωργιανό αλφάβητο]

Θρησκεία: Κυρίως Χριστιανοί Ορθόδοξοι με μουσουλμανική μειονότητα (κυρίως Αζέροι).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΟΜΟΓΕΝΕΙΣ: Κατά την πορεία ανεξαρτητοποίησης της Γεωργίας, στις αρχές τις δεκαετίας του '90, υπήρξε εμφύλιος πόλεμος και το ελληνικό κράτος εκκένωσε σημαντικό μέρος του πληθυσμού με ελληνικές ρίζες (επιχείρηση Χρυσόμαλλο Δέρας). Οι ηλικιωμένοι, κυρίως, Έλληνες ομογενείς που παραμένουν στη Γεωργία βρίσκονται ή έλκουν καταγωγή από την περιοχή Τσάλκα στα νοτιοανατολικά της χώρας. Σημαντικότερο πρόβλημα που αναφέρεται είναι η διακοπή των συντάξεων των υπερηλίκων ομογενών, καθώς έχει τεθεί ως όρος να έχει προϋπάρξει του αιτήματος συνταξιοδότησης 20ετής διαμονή τους στην Ελλάδα.

ΓΥΝΑΙΚΕΣ: Περισσότερο από το 60% των μεταναστών από τη Γεωργία είναι γυναίκες. Αυτό αποτελεί τυπικό παράδειγμα μετανάστευσης στην Ελλάδα από χώρες της Ανατολικής Ευρώπης, που οφείλεται στην εύκολη σχετικά πρόσβαση στην απασχόληση ως οικιακές βοηθοί και στην εργασία σε ξενοδοχεία και χώρους εστίασης. Καθώς όμως οι περισσότερες αφήνουν στη χώρα τους οικογένειες με μικρά παιδιά δημιουργείται μεγάλη ψυχολογική πίεση στις ίδιες και αυξημένες ανάγκες επικοινωνίας. Μέρος της ανάγκης αυτής εξυπηρετείται πλέον, καθώς γεωργιανοί υπήκοοι μπορούν να επισκεφτούν την Ελλάδα χωρίς την υποχρέωση απόκτησης θεώρησης εισόδου, έως και 90 ημέρες ανά εξάμηνο.

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ: Η Ελλάδα είναι μια από τις κύριες χώρες μετανάστευσης της γεωργιανής διασποράς. Η γεωγραφική κατανομή του γεωργιανού πληθυσμού στη χώρα μας ακολουθεί την εγκατάσταση του πληθυσμού των παλινοστούντων από την πρώην Σοβιετική Ένωση. Το μεγαλύτερο δε μέρος τους έχει εγκατασταθεί στη Μακεδονία. Η αδυναμία διατήρησης του καθεστώτος νόμιμης διαμονής λόγω εργασίας οδηγεί μέρος των γεωργιανών μεταναστών στην υποβολή αιτήματος χορήγησης πολιτικού ασύλου. Οι χρονοβόρες διαδικασίες τελεσίδικου ελέγχου των αιτημάτων τους εξασφαλίζει για ικανό χρόνο την παράταση της διαμονής τους στην Ελλάδα.

ΙΝΔΟΙ

Χώρα προέλευσης: Ινδία.

Εθνοτικές διαφοροποιήσεις: Πέρα από τους Ινδουιστές, που είναι η μεγαλύτερη ομάδα του πληθυσμού, στην Ελλάδα συναντούμε Ινδούς πολίτες που είναι μουσουλμάνοι και μπορεί να προέρχονται από οποιοδήποτε σημείο της χώρα και σιχ, που προέρχονται συνήθως από το κρατίδιο Παντζάμπ, στο βορειοδυτικό μέρος της Ινδίας, κοντά στα σύνορα με το Πακιστάν.

Γλώσσα: Επίσημη γλώσσα είναι τα Χίντου (Ινδικά), τα οποία γνωρίζει σημαντικό μέρος του πληθυσμού. Συχνά οι προερχόμενοι από τα ανατολικά της χώρας μιλούν τα Μπενγκάλι (που είναι η κύρια γλώσσα του Μπανγκλαντές), ενώ στα βόρεια και δυτικά μιλούν τα Ούρντου (που είναι η κύρια γλώσσα του Πακιστάν).

Θρησκεία: Κυρίως Ινδουιστές, Μουσουλμάνοι και Σιχ. Οι Ινδουιστές είναι πολυθεϊστές και ασκούν την θρησκεία τους περισσότερο ατομικά και λιγότερο σε ναούς. Μεγάλη τους γιορτή είναι η αστμί (ashtmi) που συνοδεύεται από νηστεία. Οι Ινδοί Μουσουλμάνοι ανήκουν συνήθως στο σουνιτικό κλάδο του Ισλάμ. Οι Σιχ είναι μονοθεϊστές και η λατρεία τους έχει κάποιες ομοιότητες τόσο με τον Ινδουισμό, όσο και με το Ισλάμ. Οι άντρες μέλη υποχρεούνται να μην κόβουν τα μαλλιά τους και να τα καλύπτουν με τουρμπάνι, ενώ απαγορεύεται η κατανάλωση αλκοόλ και καπνού. Μπορεί να φέρουν μαζί τους και κάποια συμβολικά αντικείμενα που είναι σημαντικά για την πίστη τους όπως, μεταλλικό βραχιόλι, χτένα και μικρό μαχαίρι.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΣ: Αποτελούν μια από τις παλιότερες μεταναστευτικές κοινότητες

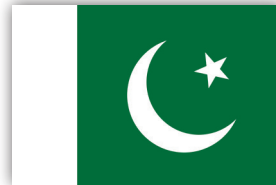
της Ελλάδας και έχει παρατηρηθεί μια σταθερή τάση επιστροφής στην Ινδία λόγω του γρήγορου ρυθμού ανάπτυξης της. Απασχολούνται κυρίως στην αγροτική καλλιέργεια, στις κατασκευές, στα εργοστάσια και στις μικρές επιχειρήσεις όπως μίνι-μάρκετ και εστίαση. Υπάρχουν όμως και αρκετοί εξειδικευμένοι επαγγελματίες, κυρίως στον τομέα της πληροφορικής, οι οποίοι έρχονται για μερικούς μήνες στην Ελλάδα, ώστε να παρέχουν αυτές τις υπηρεσίες.

ΚΑΥΣΗ ΝΕΚΡΩΝ: Η παραδοσιακή κηδεία των Ινδουιστών ακολουθείται από κάυση του νεκρού. Αυτή η διαδικασία δεν μπορεί να εφαρμοστεί στην Ελλάδα, καθώς δεν έχουν ιδρυθεί ακόμη οι κατάλληλοι χώροι.

ΠΑΡΕΝΘΕΤΗ ΜΗΤΡΟΤΗΤΑ: Έχουν παρατηρηθεί κάποιες ασυμβατότητες ανάμεσα στο ελληνικό (και γενικότερα το ευρωπαϊκό) πλαίσιο δικαίου και στο αντίστοιχο ινδικό στα ζητήματα παρένθετης μητρότητας. Ενώ στην Ελλάδα απαιτείται δικαστική απόφαση για την υλοποίηση μιας τέτοιας διαδικασίας, στην Ινδία το πλαίσιο φαίνεται να είναι αρκετά απλοποιημένο και να αρκεί μια συμφωνία με συμβόλαιο μεταξύ των μερών. Έτσι έχει συμβεί σε διαδικασίες οικογενειακής επανένωσης να υπάρχουν δυσκολίες πιστοποίησης των αληθινών γονέων του τέκνου που γεννήθηκε από παρένθετη μητέρα.

ΠΑΚΙΣΤΑΝΟΙ

Χώρα προέλευσης: Πακιστάν. Οι περισσότεροι στην Ελλάδα προέρχονται από την περιοχή του Γκουτζάτ και το Κασμίρ.

Εθνοτικές διαφοροποιήσεις: Η κυριότερη εθνοτική ομάδα είναι οι Παντζάμπι και ακολουθούν σε πληθυσμό οι Παστούν και οι Σίντι.

Γλώσσα: Ούρντου, που γράφεται με αραβικό αλφάβητο. Κάποιοι κατανοούν και τη γλώσσα Παστούν, που ομιλείται και από την πλειονότητα των Αφγανών.

Θρησκεία: Ισλάμ (κυρίως Σουνίτες).

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΑΝΑΦΟΡΕΣ ΣΤΟΝ ΣΥΝΗΓΟΡΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ: Αν και αποτελούν λιγότερο από το 7% των μεταναστών στη χώρα μας, οι Πακιστανοί υπήκοοι είναι η μεγαλύτερη ομάδα μη Ελλήνων αναφερομένων στον Συνήγορο. Συχνότερος λόγος αναφοράς είναι οι μεγάλες καθυστερήσεις στις εκδόσεις και ανανεώσεις των αδειών διαμονής, κυρίως αυτές της κατηγορίας των ανθρωπιστικών και εξαιρετικών λόγων.

Συχνά είναι και τα παράπονα για την αντιμετώπισή τους από τις ελληνικές διπλωματικές αρχές στο Πακιστάν.

ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΣΥΝΕΝΩΣΗ: Συχνό θέμα αναφοράς των Πακιστανών πολιτών προς τον Συνήγορο είναι οι τεράστιες καθυστερήσεις στην ολοκλήρωση των διαδικασιών επανένωσής τους με μέλη των οικογενειών τους, που συχνά ξεπερνούν τα τέσσερα χρόνια από την ημερομηνία της αίτησής τους. Οι αιτιολογίες που προβάλλονται από τις ελληνικές αρχές είναι η υποστελέχωση των ελληνικών προξενικών αρχών που καλούνται να διακριβώσουν τους οικογενειακούς δεσμούς των αιτούντων, αλλά και η δυσκολία ελέγχου της γνησιότητας των δικαιολογητικών που προσκομίζουν οι Πακιστανοί πολίτες.

ΕΠΙΚΥΡΩΣΗ ΕΓΓΡΑΦΩΝ: Συνδεδεμένη με την προαναφερθείσα αιτιολογία είναι και η άρνηση ή η δυστοκία των προξενικών μας αρχών στην επικύρωση των πακιστανικών δημοσίων εγγράφων.

ΜΗ ΑΠΟΔΕΚΤΕΣ ΓΑΜΗΛΙΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ: Η ελληνική πολιτεία δεν αποδίδει δικαιώματα συζύγου υπηκόου τρίτης χώρας ή πολιτογραφημένου Έλληνα πολίτη, όταν το ζευγάρι αποτελείται από πρώτα ξαδέλφια ή όταν ο γάμος έχει τελεστεί χωρίς την αυτοπρόσωπη συναίνεση και παρουσία του ζευγαριού στον χώρο της τελετής.

ΜΠΑΓΚΛΑΝΤΕΣΙΑΝΟΙ

Χώρα προέλευσης: Μπανγκλαντές, που ετυμολογείται ως «χώρα των Μπάνγκλα». Παλιότερα ονομαζόταν Βεγγάλη και μεταγενέστερα Ανατολικό Πακιστάν. Πρωτεύουσα είναι η Ντάκα.

Εθνοτικές διαφοροποιήσεις Κυριότερη εθνοτική ομάδα είναι οι Μπενγκάλι (98%).

Γλώσσα: Μπενγκάλι ή Μπάνγκλα.

বাংলা

(δείγμα γραφής στην γλώσσα Μπάνγκλα)

Θρησκεία: Ισλάμ 90% και Ινδουισμός 9%.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΝΟΜΙΜΟΤΗΤΑ ΤΗΣ ΔΙΑΜΟΝΗΣ: Το καθεστώς διαμονής τους και τα προβλή-

ματα που απορρέουν από αυτό είναι σχεδόν αποκλειστικά ο μοναδικός λόγος που απευθύνονται στις υπηρεσίες του Συνηγόρου. Οι καθυστερήσεις στην έκδοση των διοικητικών εγγράφων είναι το σημαντικότερο παράπονό τους, ενώ σημαντικά είναι και τα ζητήματα ασυνόδευτων ανηλίκων που παραμένουν στη χώρα.

ΕΚΠΡΟΣΩΠΗΣΗ ΤΗΣ ΧΩΡΑΣ: Κατά τον χειρισμό των αναφορών τους, ο Συνήγορος έχει εντοπίσει επιπλέον δυσκολίες που απορρέουν από το γεγονός της μη ύπαρξης διπλωματικής αντιπροσωπείας της Ελλάδας στη Ντάκα, γεγονός που σημαίνει ότι όλες οι ενέργειες γίνονται από το προξενείο στην Ινδία, χιλιάδες χιλιόμετρα μακριά. Υπάρχουν τεχνικές δυσκολίες αναγνώρισης διοικητικών εγγράφων που προέρχονται από το Μπανγκλαντές και συμβάλλουν στις διοικητικές καθυστερήσεις.

ΟΥΚΡΑΝΟΙ

Χώρα προέλευσης: Ουκρανία.

Εθνοτικές διαφοροποιήσεις: Στην Ελλάδα βρισκονται τόσο Ουκρανόφωνοι όσο και Ρωσόφωνοι Ουκρανοί, ενώ οι δύο γλώσσες γίνονται αμοιβαία κατανοητές και από τις δύο ομάδες. Ανάμεσα στους Ουκρανούς υπηκόους στην Ελλάδα υπάρχουν άτομα που χαρακτηρίζονται ως ελληνικής καταγωγής, ιδιαίτερα όσα προέρχονται από την περιοχή της Μαριούπολης (Mariopol) στην Αζοφική θάλασσα. Σε αρκετές περιπτώσεις δεν έχουν αποκτήσει ελληνική υπηκοότητα.

Γλώσσα: Ουκρανικά, Ρωσικά.

Θρησκεία: Ορθόδοξοι, Ουνίτες.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΓΥΝΑΙΚΕΣ: Σύμφωνα με στατιστικά στοιχεία τα ποσοστά των γυναικών επί του συνόλου των Ουκρανών μεταναστών κυμαίνονται μεταξύ 72-82%. Απασχολούνται κυρίως σε οικιακές εργασίες, με έναν ή πολλαπλούς εργοδότες και φαίνεται να έχουν επιτύχει σε σημαντικό βαθμό τη διατήρηση της νομιμότητας διαμονής τους, παρά την ύφεση στην εξαρτημένη εργασία. Ζητούν συχνά απλοποίηση στη διαδικασία χορήγησης άδειας εισόδου στη χώρα για τα μέλη των οικογενειών τους που τις επισκέπτονται.

ΔΙΠΛΗ ΥΠΗΚΟΟΤΗΤΑ: Η ουκρανική νομοθεσία δεν επιτρέπει τη λήψη δεύτερης υπηκοότητας. Αυτό δημιουργεί προβλήματα σε όσους Ουκρανούς πολίτες θέλουν

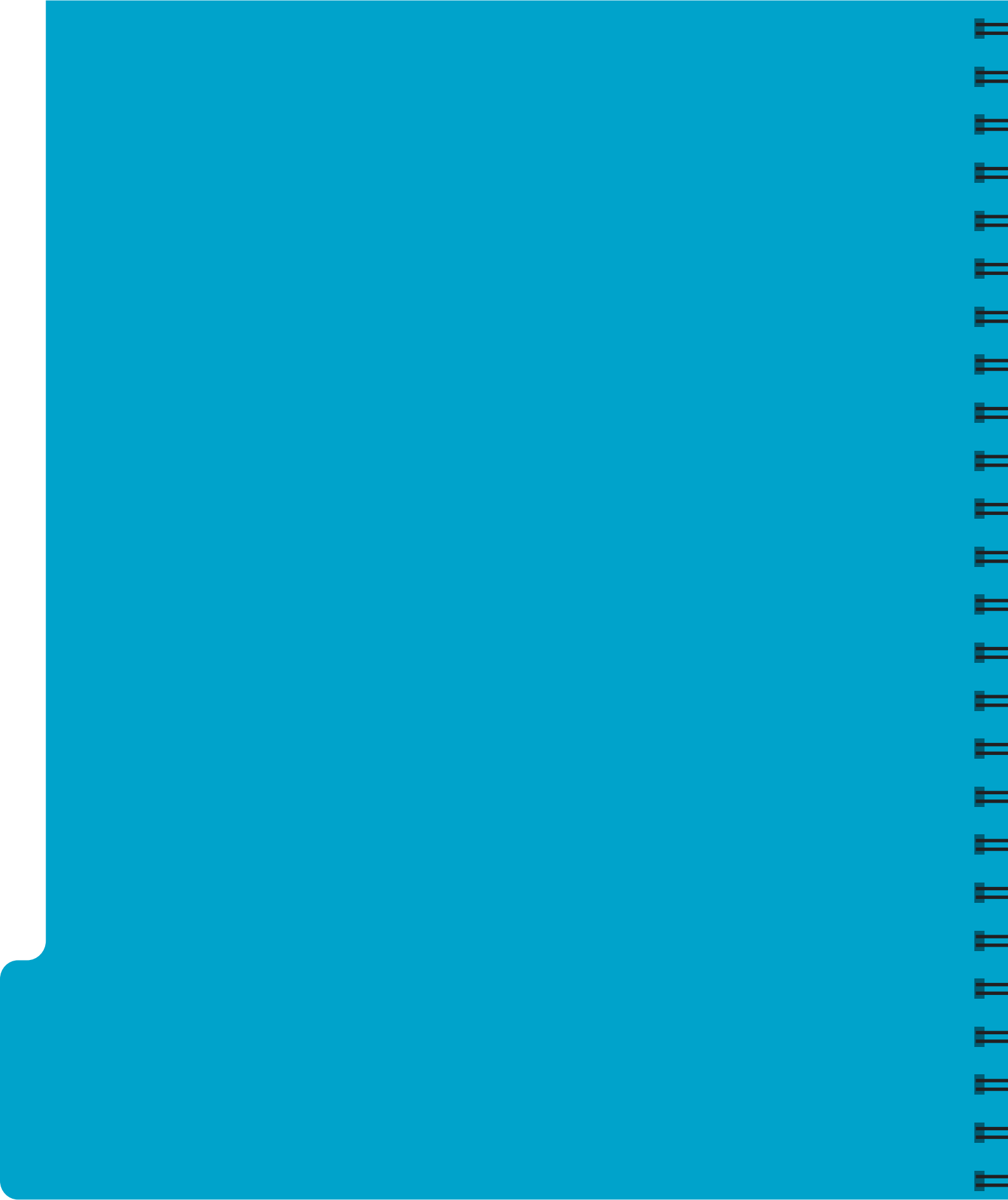
να ενσωματωθούν στην ελληνική κοινωνία χωρίς όμως να χάσουν τους δεσμούς τους με την χώρα καταγωγής τους. Πάντως, από τα στοιχεία που διαθέτει η Αρχή μας, προκύπτει ότι τα αιτήματα πολιτογράφησης των Ουκρανών πολιτών στην Ελλάδα έχουν θετική κατάληξη σε ποσοστό αρκετά μεγαλύτερο του μέσου όρου.

ΣΤΡΑΤΕΥΣΗ: Τα αγόρια δεν μπορούν να ανανεώσουν τα ταξιδιωτικά έγγραφα τους εάν δεν ολοκληρώσουν τη στρατιωτική θητεία τους στη χώρα τους.

ΑΠΟΚΛΕΙΣΤΙΚΟΙ ΝΟΣΟΚΟΜΟΙ: Η Ελλάδα απαιτεί πιστοποιητικό αμοιβαιότητας από την Ουκρανία προκειμένου να επιτρέψει σε Ουκρανούς πολίτες να ασκήσουν το προαναφερόμενο επάγγελμα. Η Ουκρανία όμως δεν εκδίδει τέτοιο πιστοποιητικό καθώς στο δικό της σύστημα υγείας δεν υφίσταται διάκριση μεταξύ νοσηλευτή και «βοηθού νοσηλευτή». Η τελευταία ιδιότητα είναι απαραίτητη για να ασκηθεί το επάγγελμα του αποκλειστικού νοσοκόμου στην Ελλάδα. Μετά από παρέμβαση του Συνηγόρου, εξαιρούνται της υποχρέωσης προσκόμισης όσοι ασκούσαν το επάγγελμα αυτό στην Ελλάδα επί σειρά ετών. Επιπλέον ο Συνήγορος έχει ζητήσει να εξαιρούνται από την απαίτηση και όσοι έχουν τα απαιτούμενα προσόντα και έχουν ενσωματωθεί στην ελληνική κοινωνία.

The image shows the cover of a spiral-bound notebook. The cover is a solid, vibrant blue color. On the left side, there is a silver metal spiral binding. The cover is decorated with several white, hand-drawn speech bubbles of various shapes and sizes, some overlapping each other. The text 'Θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις' is written in a black, sans-serif font inside the largest speech bubble in the upper-middle section. In the bottom right corner, there is a small white rectangular area containing the text 'Θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις' written vertically in a black, sans-serif font.

Θρησκευτικές ή άλλες πεποιθήσεις

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ή ΑΛΛΕΣ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΙΣ

Οι θρησκευτικές, πολιτικές και λοιπές πεποιθήσεις εμπίπτουν στην έννοια των ευαίσθητων προσωπικών δεδομένων κατά τον νόμο 2472/1997, οπότε κατ' αρχήν απαγορεύεται η καταγραφή τους από κρατικές αρχές ή ιδιωτικούς φορείς, εκτός αν υπάρχει συγκεκριμένος νόμιμος σκοπός και ταυτόχρονα, πιστοποιείται η σχετική συναίνεση του πολίτη. Έτσι λ.χ. επιτρέπεται η καταγραφή θρησκευάτος στο ληξιαρχείο, καθώς σε αυτή στηρίζεται η άσκηση συγκεκριμένων δικαιωμάτων, όπως η τέλεση θρησκευτικού γάμου, επιτρέπεται η καταγραφή αντιρρησιών συνείδησης στα στρατολογικά μητρώα, καθώς σ' αυτή στηρίζεται η υπαγωγή σε ειδικό καθεστώς. Αν μια υπηρεσία εξετάζει το ενδεχόμενο να καταχωρίσει τέτοια στοιχεία, πρέπει να ζητήσει άδεια της Αρχής Προστασίας Δεδομένων Προσωπικού Χαρακτήρα ή να ερευνήσει εάν υπάρχει ήδη τέτοια άδεια. Πολλά σχετικά ζητήματα βρίσκονται ακόμη σε νομική εκκρεμότητα, όπως λ.χ. η καταγραφή θρησκευάτος στα σχολικά μαθητολόγια.

ΟΙ ΣΧΕΣΕΙΣ ΤΩΝ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ ΜΕ ΤΗ ΔΙΟΙΚΗΣΗ

Με τον ν. 4301/2014, αντιμετωπίστηκε το πρόβλημα της (συχνά διαφορετικής) νομικής μορφής των θρησκευτικών κοινοτήτων, αφού πλέον ορίζεται ρητά η έννοια των εκκλησιαστικών και θρησκευτικών νομικών προσώπων. Όλες οι θρησκευτικές κοινότητες μπορούν να υπαχθούν σε αυτά, ακολουθώντας παρόμοια διαδικασία με αυτή που ακολουθείται για τα σωματεία του Αστικού Κώδικα (δικαστική απόφαση κατά την εκούσια δικαιοδοσία). Εξαιρούνται από τη διαδικασία η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ελλάδας, τα Ορθόδοξα Πατριαρχεία και τα νομικά πρόσωπα υπό ειδικό εκκλησιαστικό καθεστώς σύμφωνα με το άρθρο 3 του Συντάγματος (Εκκλησία Κρήτης, Μητροπόλεις Δωδεκανήσου, Μονές Αγίου Όρους), καθώς και οι εβραϊκές κοινότητες, οι οποίες διατηρούν το νομικό τους καθεστώς (νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου). Οι μουσουλμανικές κοινότητες που λειτουργούν στις εδαφικές περιφέρειες των Μουφτειών Θράκης, επίσης διατηρούν το νομικό τους καθεστώς (υπηρεσίες του Υπουργείου Παιδείας και Θρησκευμάτων).

Η Ελληνική Καθολική Εκκλησία αναγνωρίζεται για πρώτη φορά με τον ν. 4301/2014 ως (εκκλησιαστικό) νομικό πρόσωπο ιδιωτικού δικαίου, χωρίς την τήρηση των προϋποθέσεων και διατυπώσεων που προβλέπονται για τα υπόλοιπα εκκλησιαστικά νομικά πρόσωπα. Παράλληλα, αναγνωρίζεται η ισχύς του κανονικού της δικαίου για τη ρύθμιση των θεμάτων εσωτερικής οργάνωσης και λειτουργίας της. Εκ του νόμου αναγνώριση της νομικής τους προσωπικότητας, προβλέπεται και για τις θρησκευτικές ενώσεις που εκπροσωπούν άλλα χριστιανικά δόγματα (Αγγλικανική Εκκλησία, Αιθιοπική Ορθόδοξη Εκκλησία, Κοπτοορθόδοξη, Εκκλησία των Ορθόδοξων Αρμενίων, Ευαγγελική Εκκλησία των Γερμανόγλωσσων, Ελληνική Ευαγγελική Εκκλησία, Ορθόδοξη Εκκλησία των Ασυριών, Αρμενική Ευαγγελική Εκκλησία της Ελλάδας).

Σημαντική επίσης αλλαγή που επέφερε ο ν. 4301/2014, αποτελεί η τήρηση ηλεκτρονικού μητρώου θρησκευτικών και εκκλησιαστικών νομικών προσώπων και αντίστοιχου μητρώου για τους θρησκευτικούς λειτουργούς κάθε θρησκευτικής κοινότητας στο Υπουργείο Παιδείας και Θρησκευμάτων. Συνεπώς, προκειμένου να εξεταστεί το κύρος μιας πράξης (π.χ. θρησκευτικού γάμου), αρκεί κατ' αρχήν η αναζήτηση της εγγραφής της κοινότητας στο σχετικό μητρώο.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΑΔΕΙΕΣ ΙΔΡΥΣΗΣ ΝΑΩΝ: Σύμφωνα με τον α.ν. 1363/1938, για την ίδρυση και λειτουργία ναού απαιτείται ειδική άδεια από το Υπουργείο Παιδείας. Πολλές από τις προϋποθέσεις του νόμου αυτού έχουν παύσει να ισχύουν, ιδίως μετά την απόφαση 4202/2012 του Συμβουλίου της Επικρατείας, παραμένει όμως σε ισχύ η συνταγματική προϋπόθεση του χαρακτηρισμού της θρησκείας ως «γνωστής», δηλαδή το κατά πόσο το δόγμα της είναι φανερό και προσβάσιμο. Στην πράξη, οι μοναδικές θρησκευτικές κοινότητες των οποίων οι σχετικές αιτήσεις εξακολουθούν να απορρίπτονται είναι η Σαϊεντολογία (Scientology) και διάφορα σωματεία αρχαιοελληνικών θρησκειών. Πρόβλημα επίσης αποτελεί, ακόμη και σε περιπτώσεις ναών κανονικά αδειοδοτημένων, η άνιση μεταχείρισή τους σε σχέση με τους ναούς των «κρατικών» θρησκευμάτων, ως προς τα προνόμια που απορρέουν από τη νομική τους μορφή, ιδίως πολεοδομικά. Όσον αφορά τη φορολογική τους μεταχείριση, τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει βήματα προς την κατεύθυνση της ίσης αντιμετώπισης όλων των γνωστών θρησκειών με την απαλλαγή τους από την καταβολή φόρου ακινήτου (ν. 4223/2013) και ανταποδοτικών τελών (ν. 4301/2014). Δήμοι ή άλλοι δημόσιοι φορείς δεν υποχρεούνται να παραχωρούν αίθουσές τους για θρησκευτικές εκδηλώσεις, ωστόσο τυχόν αρνητικές σχετικές απαντήσεις τους μπορούν να ελεγχθούν ως προς την τήρηση ίσης μεταχείρισης.

ΑΣΤΙΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ: Στις ληξιαρχικές πράξεις γέννησης καταχωρίζεται θρήσκευμα εφόσον δηλωθεί από τους γονείς ή από τον ίδιο τον ενδιαφερόμενο μετά την ενηλικίωσή του. Προβλήματα είχαν παρουσιαστεί στο παρελθόν σε περιπτώσεις θρησκειών που δεν έχουν λάβει άδεια ίδρυσης ναού, όμως σύμφωνα με οδηγίες του Υπουργείου Εσωτερικών ακόμη και στις περιπτώσεις αυτές το ληξιαρχείο οφείλει να προχωρά αυτοδυνάμως σε εξέταση της αίτησης. Στις ληξιαρχικές πράξεις γάμου, προϋπόθεση καταχώρισης θρησκευτικού γάμου είναι το «υποστατό» του, δηλαδή το νομικό του κύρος. Προβλήματα έχουν παρουσιαστεί σε περιπτώσεις τέλεσης γάμων από θρησκευτικές κοινότητες που δεν έχουν λάβει άδεια ίδρυσης ναού ή που δεν έχουν εγγράψει τους λειτουργούς τους σε σχετικό μητρώο που τηρούν οι αποκεντρωμένες διοικήσεις. Τα θέματα αυτά θα πρέπει κατά κανόνα να επιλύονται υπό το καθεστώς του νέου μητρώου (ν. 4301/2014), ωστόσο δεν μπορεί να αποκλεισθεί το ενδεχόμενο ύπαρξης θρησκευτικών κοινοτήτων, οι οποίες θα αρνηθούν την υπαγωγή τους στη διαδικασία καταγραφής, αξιώνοντας παράλληλα την αναγνώριση του κύρους των γάμων τους με επίκληση της θρησκευτικής ελευθερίας.

Σε ζητήματα ταφής, τα νεκροταφεία είναι δημοτικά και δεν επιτρέπεται να εξαρτούν το δικαίωμα ταφής ή το σχετικό κόστος από το θρήσκευμα του νεκρού. Ακόμη και όπου παρέχεται η δυνατότητα ξεχωριστών τμημάτων με βάση το θρήσκευμα, η ταφή σε τέτοιο τμήμα προϋποθέτει τη συγκατάθεση των συγγενών του νεκρού.

ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ ΛΑΤΡΕΙΑΣ ΚΑΙ ΔΙΑΔΟΣΗΣ ΠΕΠΟΙΘΗΣΕΩΝ: Το Σύνταγμα προστατεύει την ελεύθερη άσκηση λατρείας και τη διάδοση πεποιθήσεων. Προβλήματα παρατηρούνται σε περιπτώσεις άτυπων ναών που λειτουργούν χωρίς άδεια, οπότε κατά τον α.ν. 1363/1938, οι υπεύθυνοι κινδυνεύουν ακόμη και να διωχθούν ποινικά. Προβλήματα επίσης παρατηρούνται κατά την αστυνόμευση της δημόσιας διάδοσης θρησκευτικών πεποιθήσεων, καθώς συχνά τα αστυνομικά όργανα εκλαμβάνουν κάθε τέτοια διάδοση ως αξιόποινο «προσηλυτισμό», ακόμη και όταν δεν συντρέχουν οι ειδικές προϋποθέσεις του σχετικού νόμου.

ΕΡΓΑΣΙΑ: Στο Δημόσιο, μοναδικές θέσεις εργασίας για τις οποίες θα μπορούσε να τίθεται θέμα θρησκευόμενου, είναι ο κλάδος θεολόγων στη μέση εκπαίδευση και οι θρησκευτικοί λειτουργοί σε όσες θρησκευτικές κοινότητες είναι οργανωμένες με νομική μορφή ΝΠΔΔ. Ωστόσο, μόλις πρόσφατα το Υπουργείο Παιδείας (έγγραφο 111090/Ε2/3.7.2017 της Διεύθυνσης Διοίκησης Προσωπικού Δευτεροβάθμιας Εκπαίδευσης), ερμηνεύοντας το άρθρο 14 του ν. 1566/1985, δέχθηκε ρητά ότι αρκούν τα εκεί αναφερόμενα πτυχία ορθόδοξης θεολογίας και «δεν απαιτείται υποβολή δήλωσης θρησκευόμενου». Για την εργασία στον ιδιωτικό τομέα, ισχύει γενική απαγόρευση διάκρισης λόγω πεποιθήσεων, ενώ αρμόδιοι για την εξωδικαστική εξέταση σχετικών καταγγελιών είναι ο Συνήγορος του Πολίτη που έχει οριστεί φορέας για

την παρακολούθηση και προώθηση της αρχής της ίσης μεταχείρισης και το ΣΕΠΕ.

ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ: Σε ολόκληρη την εγκύκλια εκπαίδευση, το μάθημα των θρησκευτικών διατηρεί «ομολογιακό» χαρακτήρα, όμως ήδη από το 2013 για την απαλλαγή απ' αυτό αρκεί σχετική αίτηση των γονέων χωρίς να απαιτείται δήλωση ή πιστοποίηση άλλου θρησκευματος, όπως παλαιότερα. Διαμαρτυρίες μη ορθοδόξων μαθητών για φαινόμενα μισαλλοδοξίας στη συμπεριφορά εκπαιδευτικών ή στο διδακτικό υλικό, αντιμετωπίζονται κατά περίπτωση από το Υπουργείο Παιδείας.

ΣΤΡΑΤΕΥΣΗ: Η εκπλήρωση εναλλακτικής πολιτικής υπηρεσίας αντί στρατιωτικής θητείας προβλέπεται ήδη από τον νόμο 2510/1997 και αφορά τόσο θρησκευτικούς όσο και ιδεολογικούς αντιρρησίες. Σοβαρότερο εναπομένον πρόβλημα αποτελεί η διαδικασία υπαγωγής στο καθεστώς αυτό, καθώς στην πράξη για μεν τους θρησκευτικούς αντιρρησίες αρκεί βεβαίωση της οικείας θρησκευτικής κοινότητας, οι δε λοιποί καλούνται να πείσουν την αρμόδια επιτροπή για την ειλικρίνεια και σοβαρότητα των λόγων συνείδησης τους οποίους επικαλούνται.

ΕΙΔΙΚΑ ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΜΑΡΤΥΡΕΣ ΤΟΥ ΙΕΧΩΒΑ: Οι χριστιανοί Μάρτυρες του Ιεχωβά αναγνωρίστηκαν ως «γνωστή» θρησκεία με αποφάσεις του Συμβουλίου Επικρατείας από το 1975. Βασικό διοικητικό πρόβλημά τους αποτελούσε η άρνηση στράτευσης, όμως από το 1997 έχουν τη δυνατότητα να εκπληρώνουν εναλλακτική πολιτική υπηρεσία. Επίσης φαίνεται να έχει επιλυθεί το μείζον ληξιαρχικό ζήτημα του αυτοπροσδιορισμού τους, καθώς ήδη τα ληξιαρχεία τους καταχωρίζουν με την πλήρη ονομασία τους. Η άρνηση μετάγγισης αίματος γίνεται κατά κανόνα σεβαστή σε περιπτώσεις ενηλίκων ασθενών, ενώ όταν διαπιστώνεται διακινδύνευση της ζωής ανηλίκου, το νοσοκομείο μπορεί να ζητήσει εισαγγελική εντολή. Σε ζητήματα δημόσιου κηρύγματος, οι Μάρτυρες του Ιεχωβά αποτελούν ακόμη και σήμερα τον κύριο στόχο επιλεκτικής αστυνόμευσης.

ΠΑΛΑΙΟΗΜΕΡΟΛΟΓΙΤΕΣ: Οι Παλαιοημερολογίτες ή «Γνήσιοι Ορθόδοξοι Χριστιανοί» αποτελούν ιδιαίτερες θρησκευτικές κοινότητες που δημιουργήθηκαν μετά την αποδοχή του Γρηγοριανού Ημερολογίου από την Εκκλησία της Ελλάδος το 1923. Βασικό διοικητικό πρόβλημά τους αποτελεί η ληξιαρχική καταχώριση του θρησκευματος και των γάμων, ιδίως λόγω του οργανωτικού κατακερματισμού τους. Αυτό μπορεί να επιλυθεί με το μητρώο του ν. 4301/2014, αν βέβαια θελήσουν να υπαχθούν σ' αυτό όλες οι ενδιαφερόμενες κοινότητες. Στο παρελθόν, κάποιοι από αυτούς είχαν αξιώσει, χωρίς επιτυχία, να απαλλάσσονται από την υποχρέωση εγγραφής σε μηχανογραφημένα συστήματα (ΑΜΚΑ, ΑΦΜ) με επίκληση λόγων συνείδησης, αίτημα που ήδη έχει απορριφθεί και από το Συμβούλιο Επικρατείας.

ΠΡΟΤΕΣΤΑΝΤΙΚΑ ΔΟΓΜΑΤΑ: Εκτός από τις παλαιές Ευαγγελικές Εκκλησίες, πρόσφατα δραστηριοποιούνται στην Ελλάδα περισσότερες προτεσταντικές κοινότητες όπως Πεντηκοστιανοί, Βαπτιστές, Αντβεντιστές, Μορμόνοι. Οι νέες αυτές κοινότητες αντιμετωπίζουν τα γενικά προβλήματα αδειοδότησης ναών και αστυνόμευσης. Ειδικό ζήτημα αποτελεί η αξίωση των Αντβεντιστών να εξαιρούνται κατά τα Σάββατα από διοικητικές υποχρεώσεις, όπως η διεξαγωγή εξετάσεων.

ΙΣΡΑΗΛΙΤΕΣ

Συχνή είναι η σύγχυση σχετικά με τον τρόπο χρήσης των εννοιών Εβραίος, Ιουδαίος, Ισραηλίτης και Ισραηλινός. Από τους παραπάνω όρους μόνο το όνομα Ισραηλίτης (Ισραηλίτισσα) και το επίθετο ισραηλιτικός (ισραηλιτική/ισραηλιτικό) καλύπτουν την εθνοθρησκευτική διάσταση της συγκεκριμένης ομάδας Ελλήνων υπηκόων, καθώς ιστορικά έχουν επικρατήσει να χρησιμοποιούνται για κάθε σκοπό της ελληνικής διοικήσεως. Ο παραδοσιακός όρος Εβραίος είναι επίσης αποδεκτός για άτυπη χρήση αναγνώρισης, ακόμη και ανάμεσα σε μέλη της συγκεκριμένης ομάδας, ενώ ο όρος ιουδαίος αποφεύγεται στη χώρα μας. Ο δε όρος Ισραηλινός αφορά αποκλειστικά τους υπηκόους του κράτους του Ισραήλ.

Στη χώρα μας δεν υπάρχει πλέον εμφανής διαχωρισμός ισραηλιτικών κοινοτήτων σε ελληνόφωνες και ισπανόφωνες (ρωμανιώτες και σεφαραδίτες) όπως στο παρελθόν, καθώς ο εναπομείνας πληθυσμός έχει ομογενοποιηθεί. Λειτουργούν πλέον οκτώ κοινότητες σε αστικά κέντρα της Ελλάδας, που συντηρούν πολιτιστικές και θρησκευτικές δομές.

Οι ισραηλιτικές κοινότητες στην Ελλάδα διέπονται από τον ν. 2456/1920, όπως έχει τροποποιηθεί με τον α.ν. 367/1945, το ν.δ. 301/1969 και τον Εισαγωγικό Νόμο Αστικού Κώδικα. Αποτελούν νομικά πρόσωπα δημοσίου δικαίου και συντονίζονται από το Κεντρικό Ισραηλιτικό Συμβούλιο, (<https://kis.gr>) επίσης ΝΠΔΔ. Μετά την κατάργηση των παλαιών δικαστικών αρμοδιοτήτων οικογενειακού δικαίου, αυτά τα νομικά πρόσωπα διατηρούν μόνο αρμοδιότητες με αμιγώς θρησκευτικό αντικείμενο.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΙΘΑΓΕΝΕΙΑ: Από τους Έλληνες Ισραηλίτες που εγκαταστάθηκαν στο Ισραήλ μετά την ίδρυσή του ή σε άλλες χώρες, οι περισσότεροι απώλεσαν την ελληνική ιθαγένεια ως αλλογενείς με βάση το άρθρο 19 του προϊσχύσαντος Κώδικα Ελληνικής Ιθαγένειας. Με την κατάργηση του άρθρου αυτού δεν προβλέφθηκε αυτοδίκαιη ανάκτηση ελληνικής ιθαγένειας, οπότε όσοι από εκείνους που την είχαν απολέσει (ή τους απογόνους τους), ενδιαφέρθηκαν να την ανακτήσουν, αναγκάζονταν να

υποβάλουν αιτήσεις πολιτογράφησης, χαρακτηριζόμενοι μάλιστα και πάλι ως αλλογενείς. Το πρόβλημα αυτό αντιμετωπίστηκε εν τέλει με το άρθρο 18 του νόμου 4018/2011 (όπως ισχύει με την τροποποίηση του άρ. 142 του ν. 4251/2014) που θέσπισε ειδική διαδικασία ανάκτησης με σχετική αίτηση.

ΣΧΟΛΑΖΟΥΣΕΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΕΣ: Με τον α.ν. 846/1946, το κληρονομικό δικαίωμα του δημοσίου στις σχολάζουσες κληρονομίες ισραηλιτών θυμάτων του πολέμου περιήλθε στον Οργανισμό Περιθάλψεως και Αποκαταστάσεως Ισραηλιτών Ελλάδος, του οποίου η δραστηριότητα συνεχίζεται ακόμη και σήμερα καθώς απομένουν εκκρεμότητες προς εκκαθάριση.

ΚΟΙΜΗΤΗΡΙΑ: Ενώ γενικά τα κοιμητήρια ανήκουν στους δήμους και όχι πλέον σε θρησκευτικές κοινότητες, ειδικά τα ισραηλικά παραμένουν στην αρμοδιότητα των ισραηλιτικών κοινοτήτων. Για όσα από αυτά έχουν παύσει να χρησιμοποιούνται μετά την εξολόθρευση των αντιστοίχων κοινοτήτων κατά το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, υπάρχει διαρκής κίνδυνος απαλλοτρίωσης, καθώς κατά γενική νομολογία τα ανενεργά κοιμητήρια δεν προστατεύονται από απαλλοτρίωση.

ΔΙΑΤΡΟΦΙΚΕΣ ΣΥΝΗΘΕΙΕΣ: Οι θρησκευτικοί κανόνες (Torah) απαγορεύουν την κατανάλωση κουνελιού και χοιρινού κρέατος, ενώ απαγορευμένα είναι και τα οστρακόδερμα και τα μαλάκια. Περαιτέρω, οι Ισραηλίτες που ακολουθούν τις διατροφικές απαιτήσεις της θρησκείας τους μπορεί να απαιτούν πιστοποίηση Κοσέρ (Kosher) για τα προϊόντα που πρόκειται να καταναλώσουν. Η πιστοποίηση αφορά όχι μόνο τα ίδια τα προϊόντα, αλλά και τη διαδικασία της προετοιμασίας, όπως για παράδειγμα τη χρήση διαφορετικών σκευών για την παρασκευή κρεάτων και ψαρικών. Τα συσκευασμένα προϊόντα φέρουν πάνω σφραγίδα από την αρχή πιστοποίησης, ενώ για τα νωπά δίνεται συνήθως πληροφόρηση για το πού μπορεί κάποιος να τα προμηθευτεί από ραβίνους των τοπικών κοινοτήτων.

ΑΝΤΙΣΗΜΙΤΙΣΜΟΣ: Η ισραηλιτική κοινότητα γίνεται συχνά στόχος ρατσιστικού λόγου και πράξεων που μπορεί να οδηγήσουν ακόμη και στη βία.

ΜΟΥΣΟΥΛΜΑΝΟΙ

Ο μουσουλμανικός πληθυσμός που βρίσκεται στην Ελλάδα σήμερα είναι εθνοτικά ποικίλος, προέρχεται δηλαδή από κάθε σημείο του ισλαμικού κόσμου, αλλά κυρίως από τις χώρες της Βόρειας Αφρικής, της Μέσης Ανατολής, της Κεντρικής και Νότιας Ασίας και των Βαλκανίων, περιλαμβανομένων και των Ελλήνων Μουσουλμάνων, κυρίως της Θράκης και των Δωδεκανήσων.

Από αυτούς οι περισσότεροι ανήκουν στο σουνίτικο κλάδο της θρησκείας (Sunni), ενώ οι προερχόμενοι από το Ιράν, το Ιράκ, το Πακιστάν και λιγότερο από τη Συρία, υπάρχουν πολλές πιθανότητες να είναι Σίιτες (Shi'a). Η κύρια διαφορο-

ποίηση τους αφορά ποιόν θεωρούν αποδεκτό διάδοχο του Προφήτη Μωάμεθ, με τους σουνίτες να θεωρούν ότι η εντολή της διαδοχής είναι πολιτική, ενώ οι σίιτες επιμένουν ότι η διαδοχή νοείται μέσω οικογενειακών δεσμών του Μωάμεθ με τους επιγόνους του. Τα δύο δόγματα έχουν κοινές και ξεχωριστές παραδόσεις και γιορτές. Σπουδαιότερη κοινή γιορτή είναι το τέλος της νηστείας του Ραμαζανιού, ενώ οι Σίιτες θεωρούν ιδιαίτερα ιερή την ημέρα της «Ασούρα» κατά την οποία επήλθε το «σχίσμα» μεταξύ των δύο κλάδων της θρησκείας. Οι χώροι λατρείας των Σιιτών διαθέτουν επιπλέον συμβολικά στοιχεία, όπως τις «πέτρες της Καρμπάλα», θραύσματα στα οποία ακουμπούν τα κεφάλια τους οι πιστοί κατά την προσευχή και παραστάσεις του νερού που στερήθηκε ο ηγέτης τους Χουσεΐν (απόγονος του Μωάμεθ), κατά τη μάχη της Καρμπάλα.

Σήμερα στην Ελλάδα λειτουργούν τρεις Μουφτείες με έδρες την Ξάνθη, την Κομοτηνή και το Διδυμότειχο, με επικεφαλής μουφτήδες που είναι δημόσιοι υπάλληλοι. Ο μουφτής είναι αφενός ο επικεφαλής ιερωμένος που προϊστάται των ιμάμηδων, των ιερέων δηλαδή που τελούν θρησκευτικές τελετές (γάμους, κηδείες κ.λπ.), αφετέρου όμως επιτελεί και τον ρόλο του ιεροδικαστή (καδή), κρίνει δηλαδή με βάση τον ισλαμικό νόμο (Σαρία) ζητήματα που αφορούν κυρίως το οικογενειακό δίκαιο και κληρονομικά ζητήματα.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΓΙΑ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΗ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ

ΑΝΑΓΝΩΡΙΣΗ ΠΡΑΞΕΩΝ ΙΣΛΑΜΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ: Οι επίσημοι μουφτήδες του ελληνικού κράτους δικάζουν με βάση τον ισλαμικό νόμο οικογενειακές και γενικότερα αστικές υποθέσεις που αφορούν τους Θρακιώτες μουσουλμάνους (νόμος 1920/1991). Οι πράξεις που εκδίδουν ισχύουν μετά την έγκρισή τους από Μονομελές Πρωτοδικείο, το οποίο κρίνει εάν εμπίπτουν στο πλαίσιο της αρμοδιότητας του μουφτή και εάν αντιβαίνουν προς το ελληνικό Σύνταγμα.

ΚΑΛΥΨΗ ΓΥΝΑΙΚΩΝ: Παραδοσιακά οι μουσουλμάνες γυναίκες καλύπτουν κάθε μέρος του σώματος τους με ενδυματολογικές διαφοροποιήσεις σε κάθε χώρα. «Hejab» (Χετζάμπ) αποκαλείται το κεφαλομάντηλο, ενώ «Niqab» (Νικάμπ) είναι η κάλυψη όλου του προσώπου που αφήνει μόνο τα μάτια ελεύθερα. Με τη «Burqa» (Μπούρκα), που χρησιμοποιείται κυρίως στην Κεντρική Ασία, καλύπτονται και τα μάτια με δικτυωτό υφασμάτινο πλέγμα. Η χρήση των τελευταίων δύο μορφών κάλυψης είναι πολύ σπάνια στους πληθυσμούς των μουσουλμάνων που διαβιούν στην Ελλάδα. Εάν υπάρχει ανάγκη αναγνώρισης του προσώπου, συνήθως είναι αποδεκτό ο έλεγχος να γίνεται από γυναίκες ή τουλάχιστον να υπάρχει παρουσία γυναίκας στον χώρο.

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΤΑΦΗΣ: Μουσουλμανικά νεκροταφεία λειτουργούν στην Ελλάδα μόνο στη Θράκη και στα Δωδεκάνησα. Ένας μουσουλμάνος που αποβιώνει σε

άλλο μέρος της χώρας μπορεί είτε να μεταφερθεί σε αυτές τις περιοχές είτε στη χώρα καταγωγής του, αν είναι αλλοδαπός. Στην περίπτωση που προκύπτουν ζητήματα για τις εμπλεκόμενες υπηρεσίες του ελληνικού κράτους θα πρέπει να επιζητείται η συνεργασία κάποιας Μουφτείας ή της αντίστοιχης μεταναστευτικής κοινότητας.

ΠΟΛΥΓΑΜΙΑ: Αν και γενικά επιτρέπεται στο Ισλάμ η πολυγαμία, εν τούτοις ασκείται από πολύ μικρό ποσοστό αντρών μουσουλμάνων. Στην Ελλάδα πάντως δεν εφαρμόζεται, ενώ στους μετανάστες από τις μουσουλμανικές χώρες επιτρέπεται η οικογενειακή συνένωση μόνο με μια σύζυγο και τα παιδιά που έχουν αποκτήσει με αυτή (άρ. 54 του ν. 3386/2005).

ΑΛΛΕΣ ΑΣΥΜΒΑΤΕΣ ΓΑΜΗΛΙΕΣ ΠΡΑΚΤΙΚΕΣ: Κοινότητες μουσουλμάνων μεταναστών ή πολιτογραφημένων Ελλήνων αντιμετωπίζουν ζητήματα αναγνώρισης από την ελληνική πολιτεία των δικαιωμάτων που απορρέουν από τον γάμο τους, όταν αυτός έχει γίνει: α) Δια αντιπροσώπων (δια πληρεξουσίου), δηλαδή χωρίς την παρουσία του ζευγαριού κατά τη σύναψη του γαμήλιου συμβολαίου. β) Εξ αποστάσεως. Δεν θεωρούνται έγκυρες τελετές στις οποίες δεν υπάρχει αυτοπρόσωπη παρουσία του ζευγαριού στον χώρο της τελετής, αλλά πραγματοποιούνται με χρήση τηλεφώνου, skype κ.λπ. γ) Μεταξύ πρώτων εξαδέλφων. Το Ισλάμ επιτρέπει τον γάμο μεταξύ πρώτων εξαδέλφων, πρακτική που απαγορεύεται από τον ελληνικό Αστικό Κώδικα. δ) Με παραδοσιακό τρόπο. Σε κάθε μουσουλμανικό κράτος υπάρχουν ποικίλες τελετές που ευλογούν την συμβίωση του ζευγαριού, αλλά δεν αποτελούν νομότυπο είδος γάμου. Σε κάθε περίπτωση αμφιβολίας, συνιστάται η επικοινωνία με τις αντίστοιχες προξενικές αρχές της χώρας μας.

ΔΙΑΤΡΟΦΗ: Στις περιπτώσεις που μουσουλμάνοι σιτίζονται από δημόσιες υπηρεσίες (νοσοκομεία, χώροι φιλοξενίας, χώροι κράτησης κ.λπ.) θα πρέπει να λαμβάνονται υπόψη τουλάχιστον οι κυριότερες θρησκευτικές ή παραδοσιακές πρακτικές τους:

- Δεν καταναλώνουν χοιρινό κρέας σε οποιαδήποτε μορφή (λουκάνικα, μπέικον, λίπος κ.λπ.).
- Πρέπει να ενημερώνονται ότι το κρέας του συσσιτίου δεν είναι «χαλάλ/halal» (δηλ. θρησκευτικά προετοιμασμένο κατά τη σφαγή). Σε αντίθεση με το χοιρινό μπορούν να καταναλώσουν προϊόντα που δεν είναι halal, σε περιπτώσεις ανάγκης. Στα τυποποιημένα κρέατα ελέγχουμε την συσκευασία για την ένδειξη halal, ενώ σχετική πιστοποίηση για τα προϊόντα που παράγονται στην Ελλάδα δίνουν οι Μουφτείες Ξάνθης και Κομοτηνής.
- Για όσους νηστεύουν, δεν επιτρέπεται η κατανάλωση νερού και φαγητού στις ημέρες νηστείας, από την αυγή ως τη δύση του ήλιου. Στην πράξη το συσσίτιο μπορεί να φυλάσσεται για παροχή αργότερα μέσα στην ημέρα, σε όσους έχουν δηλώσει ότι νηστεύουν.

ΜΠΟΡΕΙΣ ΝΑ ΕΠΙΚΟΙΝΩΗΣΕΙΣ ΜΕ ΤΟΝ ΣΥΝΗΓΟΡΟ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ

Δευτέρα έως Παρασκευή 08:30 έως 14:00
και Τετάρτη 08:30 έως 16:30

Χαλκοκονδύλη 17, 104 32, Αθήνα
[Μετρό: Ομόνοια]

Τηλεφωνικό Κέντρο: 213 1306600

Φαξ: 210 7292129

Πληροφορίες και ηλεκτρονική υποβολή
αναφοράς στην ιστοσελίδα:
www.synigoros.gr

Συνήγορος του Πολίτη
The Greek Ombudsman

@Synigoros
